IO. BAP. PORTAE NEAPOLITANI

DE DISTILLATIONE

LIB. IX.

Quibus certa methodo, multipliciq; artificio, penitioribus naturæ arcanis detectis, cuiuslibet mixti in propria elementa reſolutio, perfectè docetur.

ROMAE, M.DC.VIII

Ex Typographia Reu. Cameræ Apoſtolicæ.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

MVM MVM

IN CLARISS. AC DOCTISS. VIRVM IO. BAPT. PORTAM NEAPOLITANVM

Varia Epigrammata.

אַךְ זֶה כּוֹלֵל פּוֹעֲלֵי אֵל בּוֹ יִתְהַלֵּל אֶת־צִבְאוֹתָם
יִתְעָרֵב־לוֹ כָּל־אִישׁ לִבּוֹ יַטֶּה אָזְנוֹ אֶל תּוֹעַלְתָּם
פּוֹרְטָא יֹאמַר הַפִּילוֹסוֹף עַל־כָּל־טֶבַע אֶת תִּפְאַרְתָּם
עוֹלֶה עַל עָב יַחְקוֹר תַּחְתִּית כֶּסֶף זָהָב בִּמְצוּלֹתָם
יְסַפֵּר שִׂיחַ שָׂדֶה יִצְמַח יָבֵשׁ אוֹרֶלֶת כֵּן סִבּוֹתָם
יַגִּיד כֹּחָם יָבִין סוֹדָם גּוּפָם צוּרָם וּתְהִלָּתָם
יַשְׂכִּיל מִקְרֶם אֶל כָּל־מַטְעָם אֶת אֵיכוּתָם גַּם מַהוּתָם
עֵשֶׂב יָקָר מָתוֹק אוֹ מַר לַשְׁקוֹת זוּגָם יִרְלוֹף אוֹתָם
דֶּרֶךְ לִקְצוֹר יוֹם טוֹב לִקְטוֹף כָּל־סוֹד לִשְׂרוֹף עַד תַּכְלִיתָם
כָּל־טוֹב מִינָם עֵת יְבַשֵּׁם אֶת צִבְאוֹתָם גַּם מִפְעֲלֹתָם
אֶמְשֹׁל סַפֵּר אֶל גַּן שֶׁפֶר בֹּשֶׂם וָמֹר עִם סוֹדוֹתָם
וּלְהַעֲנֵן רָם בִּרְכִיבָיו כָּל־עֵץ תִּחְיֶה עַל אַרְצוֹתָם
כֵּן הוּא נִפְאָר כֵּן הוּא נֶהְדָּר כַּכּוֹכָבִים בִּמְסִלּוֹתָם
חַסְדְּךָ יוֹרֶה תַּלְמִיד מוֹרֶה חָכְמַת קוֹנֶה בִּקְהִלָּתָם
יִתֵּן שֶׁבַח כָּל־אָדָם לָךְ יָרוּם אוֹתָךְ עִם בִּרְכָתָם

Digitized by Google

Ex Hebræo.

PArue liber, quod finxit opus fabricator Olympi
Obtegis anguſto, concelebraſq; ſinu.
Illecebris animos, aures dulcedine mulces,
Quæ non PORTA tuum pectora cogit opus!
Tu ſublime feris diuino vertice cœlum;
Et tibi (pro Superi) ſydera, terra patet.
Percupis ignotas rerum tentare latebras,
Eruis è cœco fulua metalla ſolo.
Herbarum varias cauſas, vireſq; recenſes,
Et memoras formas, munera picta Deùm.
Pandis odoratos iucundo rore ſapores
Quoſq; parit ſuccos, igne tepente focus.
Tempore quo debent rorantia gramina carpi,
Et quo ſiccari ſole micante, doces.
Qualis Orontæo manantia Balſama trunco
Hortus alit Myrrhæ ſæpe rigatus aquis.
Qualia vel gelido nigrantia nubila cœlo
Lapſa rigant virides arboris imbre comas.
Talis culte liber toto es celeberrimus orbe,
Et nites vt rutilo fulgida ſtella polo.
Quiſquis adeſt, quem docta ſuum Tritonis alumnum
Finxerit, & plenus numine quiſquis adeſt,
Perſoluat grates, & debita premia laudùm
Reddat, reddat honos, gloria, fama, decus.

Digitized by Google

Ὀδμὴν ἀνθεμόεσσαν ἐΰσκοπος ἴδμονι τέχνῃ
Γράψε τύπῳ, γλυκεροῖς ἄμμορον ἀμβροσίης.
Ἀλλὰ τεὴ καὶ τήνδε βροτοῖς διεπέφραδε μῆτις.
Ὅσσα νόον νικᾷ τῆς φρενὸς ἔργα πέλει.

E Græco.

ARte coloratos flores imitatur Apelles,
Sed viridi nullus ceſpite manat odor.
Pingit odoratos BAPTISTA. quod effugit artem,
Ingenium PORTAE nobile fingit opus.

BLandus honos, Virtusq; ſimul delubra tenebant,
Sed binis templis vnica PORTA fuit.
Tu quoq; virtutem coniunctam nactus honori,
Amborum digne PORTA vocandus eris.

[illegible] :
[illegible] ..
[illegible] :
[illegible] ..
[illegible] :
[illegible] ..
[illegible] :
[illegible] ..

Ex Chaldæo.

TV, quem Palladia ſapientia reddidit arte
Inſignem, Natura ſuum formauit alumnum,
Et res edocuit cæca caligine merſas.
Carminibus, BAPTISTA, meis indictus abibis?
Sed quia mellitæ non eſt mihi copia linguæ.
En ſileo, Patrijsq; notis, cultisq; libellis
PORTA tuis, meritarum impono pondera laudum.

Digitized by Google

آنی که بود بر اسمان قطب زمان
علامهٔ علم و فاخری ادمیان
افلاطون حکمت بقراط جهان
در بحر معانی در یکتا و نهان

E Perſico.

Haud aliter fulget rutilo virtutis olympo,
Quàm Polus. Hunc celebrat fama, Minerua, decus.
Æqualis Cooq; ſeni, doctoq; Platoni,
Immenſi eſt Sophiæ lucida concha maris.

Свѐ славе од свнта , н свака̀ ташћн̂на ,
Ка ѣȣр по̀ сва лнта , бн када чȣвена ,
Нн такаа ннће бнт , каа ѣесȣ господнна ,
Кн се порта зовѐ , племеннта рода,
Своѣȣ славȣ с̑обωм , ннкωр не посадн ,
Срамотом велнкωм , да не чȣѣе ѣадн ,
Поклеѣе толнка , да ннѣедан ѣазнк ,
На пȣлно споведат , неће моћн внк ,
Затω господннȣ , обомȣ бȣд дннка ,
н слава велнка , каа жнве до вннка ,
Коѣȣ неће моћн , ннгдормȣ попастн .
а кнће хтнт тлачнт , нѣȣ ће ȣзвншнтн ,

Digitized by Google

Ex Illyrico.

QVicquid Fama loquax Orbis celebrauit in oris.
Quicquid bonos peperit quidquid prænuncia laudũ
Gloria iam cecinit, cunctis placidiſſima ſeclis.
Virtuti cedat PORTAE, concedat bonori.
Nemo ſuas laudes componere laudibus auſit
BAPTISTAE, Nemeſis ſumet pro crimine penas;
Quis decus, & tantæ dicet præconia famæ?
Ergo dum Cælum radiantia ſydera paſcet,
Dulce per ora virum volitet memorabile nomen.
Quod nullum poterit fallax euertere tempus,
Et preſſum, ſublime volans, æquabit Olympo.

Վերա գիրքս է գովասան
Այս է գերեալ իմաստնոյ բան
Ճարտարամոք անտ ընթանան
Խըլամտեաց դորն է միան
Եւ գերողին է գովասան
Նայ իշխանաց յոյժ է պարծան
Վն̄ նց̄ իմաստութեան
Որ էութեան մեր գերեցան
Տոյժ իմաստունք ոյք իմացան
Այրծադէն աւսկու ջուր է հան
Ոչ թէ դալար խուռնէ միան
Այլ ա̄մ ծաղնոց ոլկան
Վն̄ մարդու հնանտողթեան
Փառք եւպատոփ իմաստութեան
Որ ընութեան բանին բանսան

Digitized by Google

Ex Armeno.

ARte laboratos dum ſcripſit PORTA libellos,
Doctiloquis Sophiæ cauſa, modusq; fuit.
Vnde ſuam viuax PORTAM ſapientia dixit,
Et tulit inſigni laude, grauesq; viros.
Si ſpectes libros, nulli virtute ſecundum.
His etenim miris defluit vnda modis.
Cogitur in guttas argentea bractea flammis,
Inq; leues auras aureus imber abit.
AEraq; tabeſcunt, rorantesq; ignibus herbæ,
Lætaq; vis florum victa calore, fluit.
Quis tot (iò Superi) mortalibus extudit artes?
Cælicolæ, an Genius maximè PORTA tuus?

Dictorum ἀνακεφαλαίωσις.

Ἔθνεα te celebrant ἐπερίθερα, Graius ἀείδει,
ἴδμονα μῆτιν Arabs, Auſonius σοφίην.
Et νόον Armenius, Γεραρὴν Taulantius Artem,
Μῆχος Idumæus, δήνεα magna Syrus.
Omnes εἰν ἔργοις πάντεσσι δαήμονα laudant
Πατρῴοις numeris, carmine μυσοτόκῳ.
Vox ἴα, non οἴη, ſed ἴην ſapientia fundit,
Θέσκελον eximiæ σῆς decus ἰδμοσύνης.

**

Digitized by Google

ILL.MO D. D.
FEDERICO CAESIO MONTIS COELII MARCHIONI II. ETC.

IO. BAPTISTA PORTA Neapolitanus fœlicitatem.

QVO me munere (macte virtute noua, & maiore ſpe Adoleſcens Illuſtriſsime) à tot tantiſq; beneficijs,& amore redimam, quibus me quotidie nectis, & diſtringis, ne ingratitudinis notam, mihi maximè inuram? Non enim tanti ſunt (noſco meas imbecilles vires) vt poſsint tuis meritis æquari: ſed quantuluſcumq; ſim quantulæcũq; vires fuerint omni cura, & ſtudio enitar, vt ſi à propoſito ſigno aberrem ſaltem in te mei amoris, & obſeruantiæ memoria ſemper extet. Sed tuæ fortunæ, & naturæ magnitudines narraturus, ita me earum exuberans cumulus deterret, vt vnde exordiar, non ſat ſciam: Videor enim

Digitized by Google

eum imitari, qui firmamenti ſtellas enumerare ſtudens, nunc ab inſignioribus, nunc à minimis, nunc à fulgentioribus, tandem à tanto numero obrutus ab enumeratione deſiſtit. Sed coactus tandem incipiam. De CÆSIA gente dicturus aliquid altius exordiar. Ab Herculis Thebani Nepote Cæſo (Teſte Pauſania) Argiuorum Rege, cuius Poſteri è Græcia in eam Italiæ partem, quæ Magna nuncupabatur, venere, & illinc Romam, Cæſiam Gentem nomen, & originem duxiſſe, Græcorum monumenta teſtantur. Vnde ſi Cæſios omnes, qui in Romana Rep. domi, foriſq; tùm ſacris, tùm profanis dignitatibus præſtitere, quiq; tandem in Pannonijs ſibi Imperium compararunt, vellem recenſere, longè epiſtolæ modum narratio ſuperaret, eorum namq; bella, Vrbium euerſiones, Regnorum excidia, temporum longinquitas ſub ſeculorum tenebris aboleuerunt memoriam. Sed ad recentiora tempora deuenientes ex Aquitania Galliæ Prouincia Cæſios prodijſſe vetus eiuſdem familiæ Chronicon indicat. Hinc primum Probus ille Narnienſis Epiſcopus numeratur, cuius ope Otho II. Imperator à Pyratis captus, Romæ Imperioq; in-

colu-

Digitized by Google

columis reſtitutus eſt, quo maximo beneficio aſtrictus Cæſar, in cauſa fuit cur Otho filius Imperij hæres, omni ſtudio contenderit, non ſolum, vt Gerebertus, qui Syluester II. fuit appellatus Probi Nepos ſummus Philoſophus, omnibusq; ſcientijs eruditus, ad Pontificatus apicem veheretur, verum etiam Federicum eius fratrem Cæſiæ Familiæ Primum in Italia reſtitutorem, caſtris, pagis, dominijs, Cæſareisq; muneribus auxerit, & ornauerit. Qui Caſtrum Aquitanum prope Spoletum in Vmbria, ne Aquitaniæ nomen periret, conſtruxit. Aliud Oppidum ibidem reſtitutum Cæſium à nomine Familiæ eius poſteri denominarunt. Sed quis, Cæſios omnes enumerabit, qui Romæ dignitatibus, & prærogatiuis effulſere? Petrus Cæſius Aquitanus S. Franciſci Aſsiſinatis ſocius viuente Diuinò illo viro primus Ordinis Minorum Prępoſitus Generalis electus, adeò ſanctitate, & miraculis clarus enituit, vt Beati nomen meruerit. Paulum Leo X. P. M. eximiæ virtutis ergò inter purpuratos primum adſcripſit. Federicus ſcientiarum ornamentis, prudentiæ pariter, ac prouidentiæ inſignitus à Paulo III. Cardinalis creatur, mox, & Petrus Donatus poſt digniſsi-

mas legationes purpureo galero donatur; quorum omnium virtutes, & dignitatem Illuſtriſsimus Cardinalis Bartholomeus Patruus tuus exequat. Tacebo Epiſcopos, Archiepiſcopos, Apoſtolicæ Cameræ Clericos per multos Præturis, Eccleſiaſticisq; dignitatibus cohoneſtatos, ſtrenuos milites, qui propria virtute multorum Oppidorum, & Caſtrorum dominia ſibi, poſterisq; pepererę. Riccardus Beati Petri Frater Federici Imperatoris Camerarius Arnulphæ Terræ comitatum obtinuit. Benedictus, & Simon fratres palatini Comites, pro Carolo IIII. Imperatore Vmbriam gubernarunt. Antonius Cæſius oppreſſam à Ladiſlao Rege, & Bracchio Montono Narniam ſtrenuè defendit, atq; in Põtificis fidem detinuit, ob id Pontificis publica vectigalia, & immunitates conceſſere. Pientiſsimus Petrus ter Vrbis Senator Menzani Comes creatur. Ioannes Iacobus Aquæ Spartæ, & Suillatũm dominium obtinuit, quod modo ab Excellentiſsimo Duce Federico Patre tuo pluribus Oppidis adauctum, poſsidetur; quid Cæræ etiam Ducatum, Monticellorum, & Riani Marchionatus, totq; alia caſtra, quæ pariter à Cæſijs dominantur? Quamobrem dici poterit Cæſiam

IIII ** fami-

Digitized by Google

familiam, Epiſcoporum, Cardinalium, Pontificum, ſummorumq; Procerum ſeminarium extitiſſe. Omittimus matrimonia cum nobiliſsimis Italiæ familijs contracta, Liuiana, Catamelata ex ſtrenuis Venetorum Ducibus Bartholomeo, & Eraſmo, Varana, Corbaria, Moraldenſe, Malateſta, Ballionia, Actia, Anguillaria, Caietania, Vrſina, Sabella, & alijs. Omittimus Templa, Cœnobia, Pagos, Arces, Palatia, Viridaria, & Magnifica ædificia ab eiſdem conſtructa. Sed ne videamur in minus neceſſarijs immorari, miſſa hæc faciamus, quæ fortaſſe cum alijs Principibus communia habes: dicamus quę propria ſunt, ac perpaucis conceſſa, vix enim decimum, & nonum agens annum philoſophiæ, & vniuerſæ matheſeos ſcientias emenſus, ad reliquas aſſequendas inflammatus, ita te cunctis admirabilem reddis, vt ijs ſolum natus videaris. Quis animi tui mirificum candorem, fraudis inſcium, doli expertem, nulla labe commaculatum non laudauerit? comitatem morum, ſuauitatem, atq; vrbanitatem ingenij, genijq; acumen? verè non immeritò in te quadrare poterit, quod ſapientiſsimus ille vates cecinit.

In te

bona

In te mixta fluunt, & quæ diuiſa beatos
Efficiunt collecta tenes

Quibus illecti virtutibus inſigniores philoſophi, doctioresq; viri ita frequenter vndiq; ad te concurrunt, vt ad Lycæum concedere ſibi videantur, quibus cum perpetuo verſando tuam domum veluti nobiliſsimam Academiam illis exhibes, & ita inter eos excellis, vt omnium animos in tui amorem, & admirationem conuertas, & virtutum ſplendore maiorum tuorum decora, vel æques, vel ſuperes, quæ cum temporum iniuria diu latuerint ex cineribus rediuiua immortalia ſurgunt, nec ſolum priſtinumq nomen recipiunt, ſed maiore gloriæ ſplendore refulgent. Iure igitur, te in mei libelli de Diſtillatione Patronum nuncupare non dubitaui; ille enim, vt ſpiritus puriores, & quintas rerum eſſentias modum extrahendi pertractat, mirabiles ſecretiores naturæ vires oſtendit; ita fœliciſsimo ingenio tuo naturalium cauſarum ſolertiſsimo ſcrutatori, aliquale præbebit pabulum, meæq; erga te deuotionis monumentum teſtabitur. Hoc interim fruere, mox alius à me donaberis. Vale. Neapoli 20. Iulij 1604.

PROOEMIVM.

EO ſemper genio, & ingenio fui, benigniſſime lector, vt ea ſtudia me magnopere delectarent, in quibus admiranda Naturæ ſecreta complecterentur, humano generi neceſſaria fuiſſent, & laudem, & gloriam parere potuiſſent. Sed inter innumeras, & varias artes, & ſcientias, quas in mundo monſtrifica hominum ingenia peperere, nulla eſt profectò diſtillationis arti anteferēda, tùm ad multiplices medicinæ vſus, ad humani corporis ornatum, & decorem, tùm quod eam viri maximi ingenij, & rerum celebritate perſpicui maximè exercuerint, & coluerint. Hæc enim perutilis ars naturam æmulatur, illamq; coadiuuat, tàm mira efficiendo, vt vix oculis, & operibus fidem præſtes. Mirificos in Medicina effectus pari. Simplicium nobiliſſima, & tenuiſſima

par-

partes, viuifici ſpiritus, proprietates ipſæ, quæ in medio Naturæ ſinu, abditis penetralibus, quaſi in proprijs ſuis ſedibus nidulantur, & fouentur, huius perelegantis artis ope ex corporea, & ignaua mole ob ſuæ impuritatis vinculis expurgatæ, vindicatæq; cum in apertum veniunt in medendis humani corporis malis viſenda, ſuſpiciendaq; efficiunt opera. Naturalium rerum vires in ſuo corpore obtuſæ, & conſopitæ, dum languent ægri, qui ex his ſalutem, & medelam implorant, coguntur magnam molis quantitatem abſorbere, vt quamplurimis diebus vix quicquam ſalutis nanciſcantur. At nunc varijs diſtillationibus occultæ vires foras eductæ in parua quantitate, & maximo temporis compendio feſtinam opem, & vitam largiuntur, & ægri, qui tunc temporis momento, moroſiore palato laborantes turbida, fætulentaq; decocta nauſeabundo ſtomacho reſpuebant, nunc lympidiſſimis, odoratiſq; aquis cum maxima ſtomachi iucunditate, & oris oblectamento expetuntur. Ex Guaiaco Rhabarbaro, metallis, lapidibusq; penitiſſimæ rerum eſſentiæ extrahuntur, viſu, guſtuq; periucundæ, longeq; viribus vegetiores. Aqua in qua maximum vitæ momentum ex locis, quæ lambit venenoſas, & peſſimas qualitates adſciſcit, vix guſtata perceptibiles, diſtillatione innoxia redditur, & præſtat fluuiali, pluuialiq;, quam Hippocrates multum extollit, cum nunquam putreſcat, & ſi quid ſordidi habet, reſpuit. Qui vitæ diuturnitati, & commoditati ſtudent, non niſi diſtillatas aquas ebibunt, vt à quãplurimis magnatibus factitatum vidimus. Hac arte incendiaria parantur olea; facillimæ incenſionis, difficillimæ extinctionis, in bellicis operibus multas vtilitates afferentia. Quis narrare poterit balſama, quæ breui temporis momento vulnera ad cicatricem conducunt, imò vt eorum vix remaneat veſtigium? Quis aquas, & olea ad hominum, mulierumq; ornamenta, & myropolis ad ſuauiſſima odoramenta conſtituenda? Quis elixires ad innumera Medicinæ opera? Immenſi profectò laboris hæc erit enumerare. Hac arte emendantur,

Digitized by Google

dantur, permutantur, intenduntur, remittunturq; ſimplicium vires. Calcanthum calidiſſimum eſt, & per ſe ſolum obeſt ſtomacho, ſed oleum ab eo extractum ventriculum amiſſis viribus languentem, cum ingeſtos cibos coquere, & ſuo officio fungi nequeat, roborat, inſtaurat, appetentiam excitat, humorum putredinem tollit, corpus refrigerando. Elicitur è vino aqua, quæ ex innumeris, quæ præſtat vitæ operibus, Vitæ aquam vocant. præſtantiſſima eſt ad extrahendas rerum eſſentias, quibus omnibus ferè vitæ periculis occurritur, infirmitates pellendo, ſanitatem confirmando, vt quaſi cerui, ſerpentes, ac nouellæ phœnices ſenectam exuamus, & immortalitatem ferè conſequamur, nec ſolum ad viuendum, ſed etiam ad ſanè, commodèq; viuendum conducunt, ſine qua humana vita manca, & deficiens eſſet. Sed artis ea ſemper dignitas fuit, & excellentia, eademq; authoritas, vt nobiliſſimi quique Principes, & Reges nomine, & ingenio celebres apud ſe naſci, apud ſe foueri, & honeſtum, & glorioſum exiſtimarunt. Ex tot illuſtrium virorum numero hi nunc in mentem occurrunt. Scribit Albucaſi, orientales Indiæ Reges, & præcipuè Ambracue huic ſcientiæ maximam operam nauaſſe, Thomas Phrygius, Britanniæ, ac Daniæ Reges plurimum ſe hac ſcientia delectaſſe. Itidem Robertus Neapolis, & Franciſcus Galliæ Reges, Hercules, & Alphonſus Ferrariæ Duces, eam proprijs ſtudijs maximè decorarunt. Nec postremo annumerandi ſunt Coſmus, Franciſcus, & Ferdinandus Magni Hetruriæ Duces, qui rudem adhuc artem, nec abſolutam ſuis liberalibus auſpicijs ſuſceptam, nulli diligentiæ, ſtudio, laboribus, & impenſis parcendo, quicquid ſucciſiuis nanciſcerentur ocij horis, ex grauibus dominij curis reſpirantes, his ſtudijs curam impendendo, ad culmen perduxerunt; Vnde plurimum excellentiæ, & venuſtatis his artibus acceſſiſſe, & ſibi gloriæ, & authoramenti, eis tàm præclarè hominum ſanitati conſuluiſſe, ob id ſemper grata in hominum memoria viuent egregium nomen

men tanto poſterum beneficio comparati, quorum æmulatione ad non paruæ authoritatis principes fama demigrauit, ut ipſi omni conatu, & opere his ſtudijs impensè delectentur, & veluti ſolertiſſimi abſtruſarum rerum indagatores, noua quotidie inueſtigentur, ars ſemper augetur, ut omne eis acceptum referendum ſit, nec parum ſubſecuta ætas eis debet. Nec defuerunt viri ingenio, & doctrina præſtantes, qui huic ſcientiæ magnum ornamentum addidere, Hermes, Geber Arabs, Gigil, totq; Philoſophi, qui in turba numerantur, & apud nos, Hortolanus, Reſtius, Raymundus Lullius, Arnaldus de Villanoua, cæteriq;, quos ne tædio lectores afficiam, omittere decreui.

Digitized by Google

IO. BAPT. PORTAE NEAPOLITANI De diſtillatione.

LIBER PRIMVS.

Primordia pandit diſtillationis, eiuſq; cauſas, & inſtrumenta.

Vtrum diſtillatio ſit veterum, vel recentiorum inuentum. Cap. I.

CVM à curioſis ingenijs ſedulo perquireretur, vtrum diſtillationis ars ſit veterum, vel recentiorum inuentum, quod rationi cõſonum videtur, in medium afferre decreui. Cum apud antiquiores Græcos nullam de his artibus mentionem factam vidiſſem, iudicaui penitus illis incognitam; nam Dioſcorides modum picem diſtillandi deſcribens, ita inquit. Excipitur, dum coquitur pix velleribus puris ſupra eius halitum expanſis, & cum illo permaduerint expreſſis in vas; hoc fit quandiu percoquitur. Alij quoq; hoc artificio

ex corrupta aqua puram eliciunt: ſupra magnam ollam componebant ligneos bacillos, cancellatim contextos, extendentes lanam optimè lotam, ſubiectis mox cādentibus prunis, vaporarios habitus ſuggerentes excipientes exprimebant. Grapaldus ex Fumanello excipiens Arabum inuentum tradit. Auicenna, qui ſexcentis ab hinc annis vixit, de catarro loquens alembici, & diſtillationis meminit. Cum alimenti ſuperfluitates in ventre non excernuntur in vapores abeunt, qui in cerebrum impetu facto,caput replent, hos ſuo rigore in humorem vertit, qui per nares defluit, veluti in alembico, & alueo ſubiecto, in pileum vaporibus aſcendentibus per vaſis nares ad inferiora fit defluxus. Idemq; roſaceæ aquæ meminit. Arabes, qui de Chirurgia ſcripſere, apud ſe natam, & educatam dixere. Raſis, & Albucaſi eiuſdem familiæ odoratam aquam ex roſis extrahere docent eo modo, quo Reges extrahere conſueuere. Geber de hac re luculentiſſimè ſcripſit. Sed quid ſentiam explicabo. Diſtillationis artem Alchimiæ germanam, eodemq; partu natam ſemper exiſtimaui,cum quamplurimæ Alchymiæ operationes ſine diſtillatione fieri nequeant, & dum artifices metallicam artem exquirerent, multa diſtillationum ſecreta repererunt. Hermes antiquiſſimus ſcriptor de philoſophorum lapide loquens dicebat. Portauit ventus in ventre ſuo, & vt cuncti interpretes vnanimiter ſentiunt, de diſtillatione locutum dicunt, nam res in halitus ſoluta, ſumma petens, indeq; relabens, videtur ventum in ſuo

ven-

Digitized by Google

ventre portare, doctiſſimiq; Arabes philoſophi eum ſecuti, qui de lapide ſcripſerunt, antiquiſſimi fuere. Sed nouiſſimè ad Græcos & Latinos manauit, apud quos multis temporibus intentata iacuit. Nicander de roſacea loquens aqua, alembicum, & deſtillatorium deſcribit.

Quid ſit diſtillatio. *Cap. II.*

DIſtillatio Græcis κατασταλαγμὸς dicitur, propriéq; ſignificare videtur paulatim fluere, & quia alembicorum roſtra paulatim & guttatim ſtillant, ideò diſtillare dixerunt. Virgilius

diſtillat ab inguine virus.

Diſtillatoriū vas Grapaldus vocat, quo, ſuppoſito igne, ſimplicia in aquam verſa diſtillando per epiſtomium tranſeunt. Geber in ſumma perfectionis, diſtillationem ait eſſe vaporum aqueorum in vaſe eleuationem. Sed hæc definitio mihi deficiens & inania videtur. Nam inter diſtillationis ſpecies, eam, quæ per filtrum fit, cōnumerat, quæ per vaporum eleuationem non fit, neque per vas, Præterea neq; caloris vim meminit, ex qua totum fit. neq; diſtillatio per deſcenſum fit per vaporum eleuationem. Aliqui velut inopi vim ignis addiderunt: ſed potius vi caloris dicere debuerunt; nam non ſolum vi ignis: ſed fimi, calcis, ſolis, rerumq; aliarum calidarum eleuatio generatur vaporum. Langius ita

definit. Diſtillatio eſt humoris per calorem in vaporem reſoluti à frigore rurſum inſpiſſati eliquatio. Sed in diſtillatione humor non eliquatur: ſed reſoluitur in vaporem, nec ſemper frigore vapor inſpiſſatur, nam in valentium aquarum diſtillationibus vapores ſumma pilei petentes non frigori occurrunt, ſed calidiſſimo, & ferè igneo, ideò non ſemper ex frigore vapores in aquam coguntur. Fumanellus verò ait eſſe humoris extractionem (ſiuè ſecretionem) vi caloris guttatim per vas fluentem ad varia medicamenta paranda, Meſuem ſecutus, qui ſcribit, quod in ſimplicibus ſunt partes heterogeneæ concretæ, quæ chymiſtarum ope, à calore operante, ſegregantur, vt eiuſmodi diſtillationes, ſiuè ſublimationes neq; aqua, neq; oleum ſunt, ſed diuerſa ſubſtantia, antequam diſtillandam propoſuiſſes, vnde artem diſtillandi, & ſublimandi vocant, quaſi omnis diſtillatio per ſublimationem fieret, nam plerumq; fit per deſcenſum. Nobis autem hæc videtur decentior. Diſtillatio eſt humidarum partium vi caloris in vaporem reſolutio, quæ frigore, & conſtipatione occurſantibus in liquorem vertuntur. Vapor enim in pileo eleuatur, & ſi frigido occurret, niſi ibi multiplicetur, conſtipeturq; prius, in liquorem non vertitur, vt diximus de aquis valentibus, & cum ſæpiſſimè ex maxima conſtipatione rumpantur vaſa, tota domus vix egredientis fumi capax eſt, qui loco tàm arcto cogebatur, vt in noſtris meteoris latius tractauimus, quando de pluuiarum ortu diſputauimus.

Digitized by Google

Quod à natura nobis ars diſtillandi ſit indicata. Cap. III.

IAm multipliciter diſtillationis ars à natura demonſtrata eſt omnibus in rebus, vt valdè mirer, cur tàm nouiſſimè nobis innotuerit. Admonere nos poterant videntes in magno mundo, quod terræ ſuperficies vi ſolis concalefacta, per latentes ſui corporis meatus vapores quoſdam, ſiuè rapidos ſpiritus in auras ſolutos, expirabat, qui in æthera ſubuecti, frigidæ cœli regioni occurſantes, rurſus vna coeuntes, ſuo rigore reflui facti, quaſi ſtillatitij iterum terram irrorabant. In hoc paruo mundo homine Hippocrates ſudores deſcribens libro de flatibus, diſtillationem demonſtrans ait. Liquefit quicquid vis ignea attingit, hiq; inde ſpiritus, cum ad corporis meatus irruerint, fiunt ſudores, ſiquidem ſpiritus compactus in aquam tranſmutatur, & per meatus penetrans, foras prorumpit. Eodem planè modo, quo in feruentibus aquis vapor eleuatus, ſi obſtaculum habuerit in quod impingere oporteat, pingueſcit, ac condenſatur, guttæq; diſtillant ab his corporibus, quibus vapor ille fuerit impactus. Vidimus prætereà ſuperius ex Auicenna in catharro, quomodo vapores ex corpore à naturali calore ad cerebrum diffuſi, ſua frigiditate in aquam cogantur, & diffugia quærentes per narium canales corriuentur, &

deflu-

Digitized by Google

defluxus facientes quaſi per alembici roſtrum exprimuntur. Videbant præterea cum homines calidas dapes in patinis cooperirent, ne refrigeſcant pauculo temporis curriculo, cum patinas diſcooperirent, in aquam verſas, conſiderantes vaporem humidum à rei calore expulſum, operculum petijſſe, quod ſua frigiditate vaporem illum coſtringendo, in bullas cogebat. mox magis conſpiſſando in guttellas delabentes fluere faciebat, vt ſubiectam fideliam ſtillatitia repleret aqua. Poterant maiores noſtri his exemplis edocti, diſtillationis artem citius percalluiſſe.

De diſtillationum generibus, & de eo quod ſit per aſcenſum per ignem. Cap. IIII.

TRia ſunt diſtillationum, quemadmodum motuum, diſcrimina, vnum ſurſum rectà tendens, alterum deorſum vergens, alterum in decliuè leuiter depreſſum, vel accubans, & hæc ex peculiari herbarum ingenij propenſione, quædam enim ſubtilioris ſpiritus, & tenuioris compendio rectè ſurſum feruntur, aliæ terreſtri materia conſtantes, & fæculenti infra trahuntur, aliæ medio modo ſe habentes, in accliue offerri deſiderant; ideò organa diſtillationi ſeruientia comparanda ſimili modo erunt, vt quæ flatulenta, vaporoſaq; diſtillantur, vaſibus ſurſum verſus erectis vtantur, quæ ſpirituum, & flatuum expertia, deorſum verſus, &

quæ

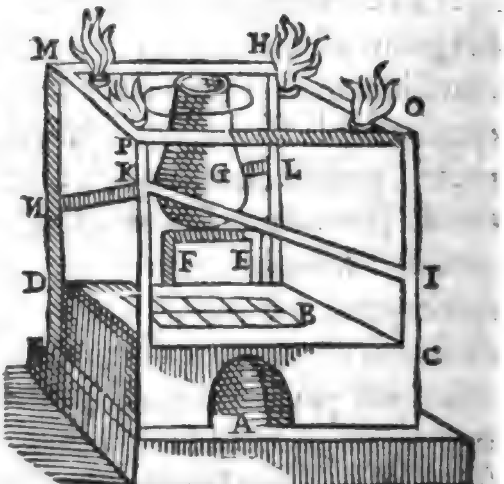
quæ medio modo ſe habent accubantibus, vt herbarum genijs accommodentur. Vnuin quodq; horum diſcrimen iterum in quatuor diſterminatur pro numero elementorum, ſcilicet per ignem, per terram, per aerem, & aquam, ex quo colligitur duodecim eſſe diſtillationum diſcrimina. De ſingulis verba faciemus, & primo de eo, quod fit per ignem. Nos potiſſimum vtimur hoc diſtillationis genere, cum humores, vel ſpiritus penitius in terrenis partibus reſidentes, volumus vi magna vrgentis ignis ex aquas extorquere, ſcilicet ad olea exugenda, vel validas aquas, vt inter vas, & ignem nil intercedat. Venio nunc ad fornacis conſtructionem. Erigantur è ſolo parietes rotundi, vel quadrangula forma, lati digitis quatuor, bipedalis diametri, pedalis altitudinis, è calce, vel forti luto conſtructi, ne vitium faciant, & ignis iniuriam ſufferre poſſint. Mox concamerentur, & ſupra çameram foramen aperiatur rotundum, vel quadrangulum, quod ex ferreis virgis craticulam recipiat cancellatim contextam, vel pauimento inducto frequentibus foraminibus peruio, quo ad ſubiectam partem cinerum deſcenſus pateat. Infra feneſtella aperiatur, ex qua decidui cineres eximantur. Supra cameram parietes ſurrigantur ſeſquipedalis altitudinis, ſtatim ſupra çraticulam feneſtella pateat pedalis laxitatis, per quam carbones, & ligna inijciantur. Supra parietes duos ferreos bacillos à ſe inuicem diſtantes firmabis, vas quod diſtillanda contineat excepturos. Supra ferreas virgas pedalis

alti-

Digitized by Google

altitudinis parietes erigantur concamerati, vt ſupra, os pateat, per quod vas intromittatur, Vt cum ignis ſubijcitur eluctantes flammæ à teſtudine repercuſſæ ſupra vas faciant repulſus, ac vi caloris aſcendant vapores, qui in pileo cogantur, & ex pluribus mox deſcendentibus guttulis ſe ſe in cauitate colligentes per teſtum in receptaculum excludantur. In quatuor turris angulos quatuor ſpiramenta excauentur rotunda duorum digitorum latitudine, quibus fumi pateat egreſſus. Cuius hæc forma.

Fornax, H, M, C, D, inferius oſtium A, ex quo cineres eximēdi,
B, Craticula.
E, F, Feneſtella, ex qua ligna inijciuntur
G, Vas
I, K, L, N, Bacilli ferrei vas fulcientes.
Quatuor ſpiramenta, H, M, O, P.

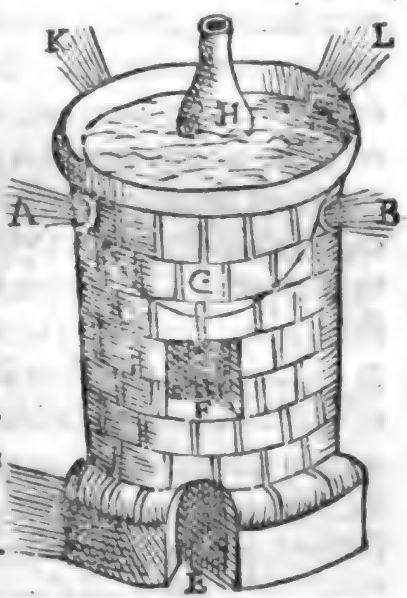

Diſtillatio per aſcenſum per Terram. Cap. V.

DIſtillatione per terram vtimur, cum mitius quàm quod per ignem agendum eſt, cum tenuiores quas querimus partes & ſpiritus non tàm penitus terræ gremio deliteſcunt. Fornacis ratio ita

Digitized by Google

ita ſe habet. fornax ſit primæ aſſimilis, ſed cacumen ſine teſtudine, rotundum, vt catinum recipiat hemicycli forma ex optima argilla, vel æreum, quod aſperiorem ignẽ ſuſcipere poſſit, ſuffultum ferrea virga, quæ pondus impoſitarum rerum ſufferre valeat. Summa vaſis orci fornaci adamuſſim coæquentur, claudanturq; luto, ne flamma aut fumus expiret foris vaſi nociturus. Relictis in lateribus quatuor infumibulis ex more, per quæ fumus, & flamma eluctare poſſint. Cinis anguſto cribro incernẽdus, ſternaturq; ſupra hemicycli fundum, digitum altus, accommodeturq́ue ſupra vas vitreum, affundaturq; affatim cinis vſque donec vitrea ampulla vſque ad collum obruatur. At ſi velis rem acrius exagitare, ſabulum cribrato, & acerrimè limata ferri ſcobe, ſupra pileum tundito, vt intra ſe inferioris vaſis collum ſuſcipiat, & commiſſuras oblito luto, reſiccari ſinito, ne hiaſcens, per rimas ſpirituoſum halitum eructet, nam tempus, & opus luſeris, poſtremò accendatur ignis, vrgeatq́ue induſtrius artifex, quouſq́ue deſtillandæ rei neceſſitas poſtulauerit. *Ecce fornacis fabrica*

Fornax A, B, C, D,
Ferrea virga ſuſtinens hemiſpherium, A, B, G,

B Ampulla

Ampulla H, Cinis, I, Feneſtella carbonum F, Fen. extrahendi cineris, Infumibula, A, B, K, L,

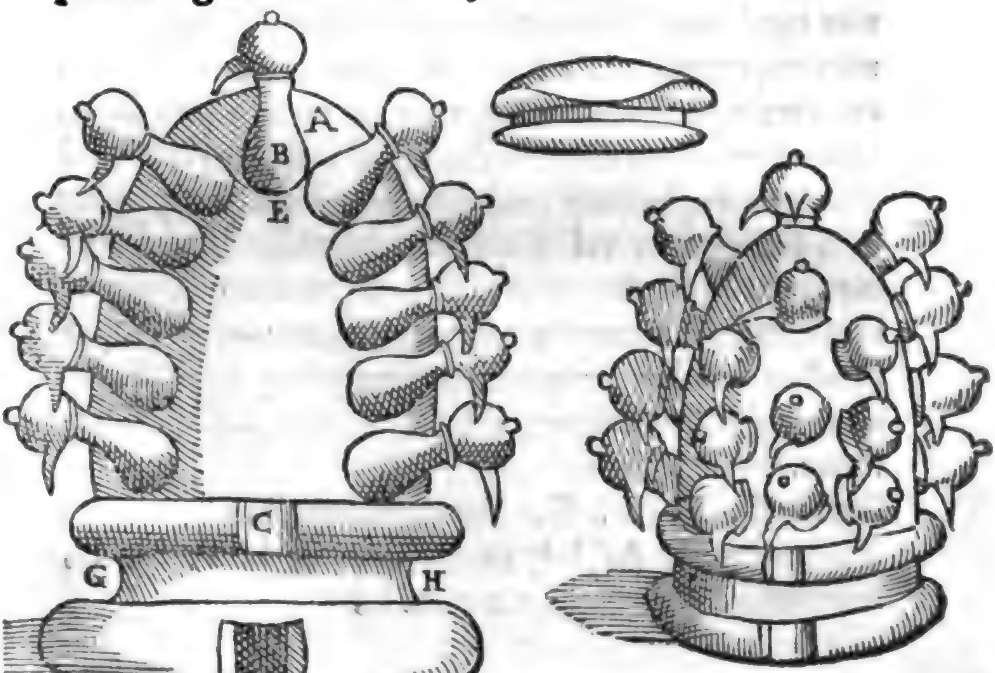
Diſtillatio per aſcenſum per aerem. Cap. VI.

FOrnacum quæ calidum aerem reddunt, duo ſunt genera, nam calor excitatus in aere, vel ab igne, vel ab aqua eſt, poſteriori vtimur, cum remiſſius quam cum per ignitum aerem agendum ſit. Exordiemur à primo. Ab initio fornacis baſim formabimus quę duobus pedibus ab humo ſuſtollitur ex tegulis, vel laterculis conſtructa, ne cito labaſcat, ſed diutius perennet & ad ferendum fornacis, & vaſis pondus, ſufficiat. In ima parte pateat feneſtella, ex qua ſubtrahatur cinis ex cõbuſtis lignis, vel carbonibus decidens, ſupra pauimentum ducatur, quod in medio ferream tegetem ſuſcipiat, quæ ignem ſuſtentet. Mox attollatur murus ſeſquipedem altus, & hæc erit baſis. Supra baſim teſtudo erigatur in oui formam, cuius latitudo, & altitudo imponendorum vaſuum ſit capax, latitudo quatuor pedum, altitudo ſex, vt viginti, vel triginta diſtillatoria vaſa capere poſſit, cuius murus perforetur, in quorũ cauis fictilia vaſa, vel vitrea in vrinalis formã intromittãtur, & quaſi in ſuis cubilibus locentur, ſupra, infra, alternatim collocentur, tanto intra ſe ſpatio diſtantia, vt vnum quodq; ſuum habeat vacuum infra, in quo receptacula ſtatuantur, recepturum ſuperioris vaſis roſtrum in quod decumbit, vt cum diſtillatæ aquæ fiat fluxio excipiatur, Vaſuum cum fornacis muro ità luto obſtruantur

com-

Digitized by Google

commiſſuræ, ne calor, vel fumus tranſmeet, ſed intus ad vaſa reluctetur ſupra baſim quatuor aperiãtur ſpiritalia foramina, quæ foras fumum tranſmittant, & igni dẽtur ſpiramenta: ne ignis vndiq; obſtructus, ſuffocetur. Vaſuũ ſi vitrea fuerint, fundi lutea cruſta loricentur, ne vi caloris diſſileant, & fruſtrà labor ſuſcipiatur, & ſumptus pereant. Vaſa ſimplicibus compleantur, ac pileo tegantur, & qua parte ſe comitantur, luto paleato muniantur. Inijciantur ſupra crates carbones querni, vel roborei, quo diutius durent, & æquabilem ignem miniſtrent. fumus, & calor ſumma petentes aerem calefaciant, mox vaſa miniſtri, qui aſsident, curent, ne ignis violentior quam par ſit, vrgeatur. *Fornax ità fabricetur.*

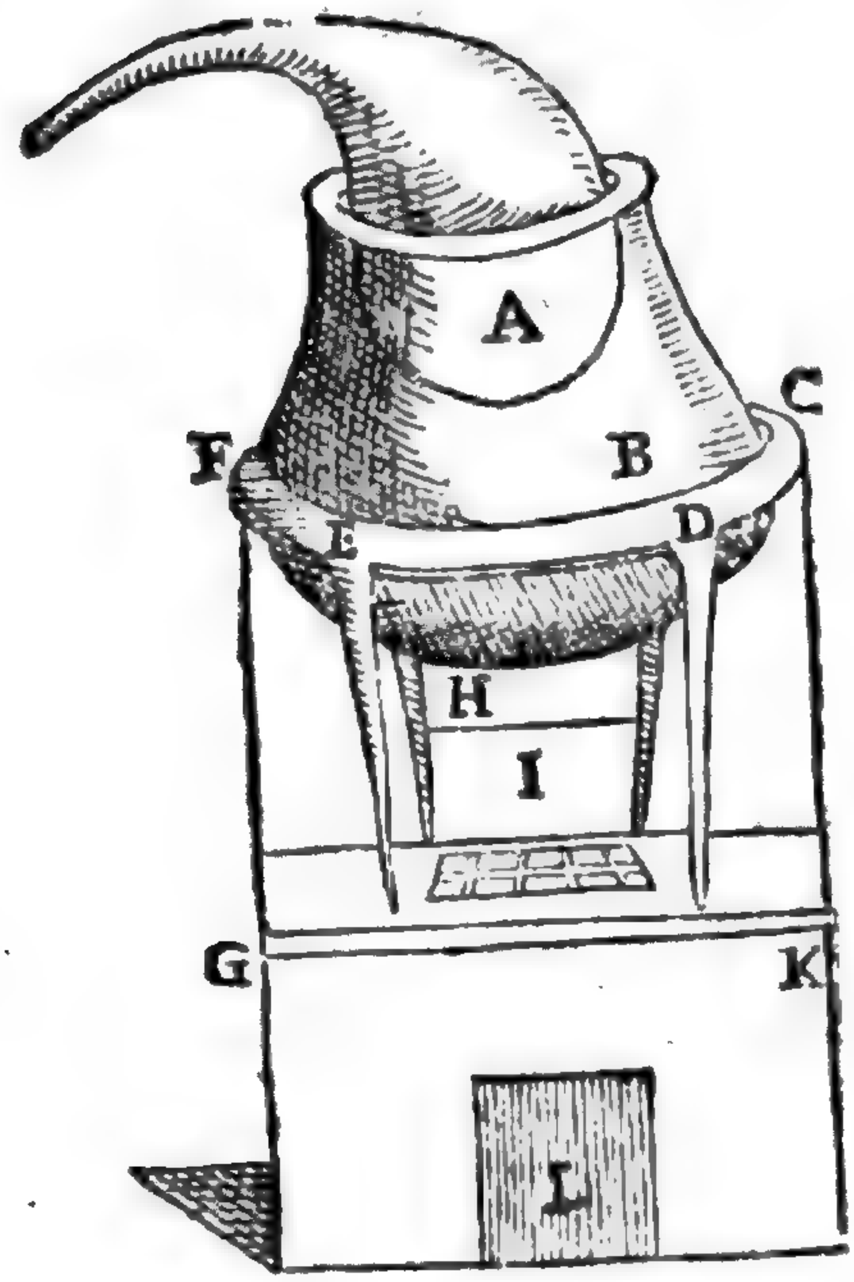
Fornacis partes A, Vaſa diſtillatoria B, Locus ignis C, Vnde eximitur cinis D, Fornacis teſtudo E, Baſis fornacis G, H,

At quæ tenuiſſimo calore opus habent, eadem fornax cũ aheno aquę pleno ſuccedit vicaria eius muneri, quod ſupra cratem ferream conſtituatur, nam & ſi ignis iugiter, & luculenter infra vrgeatur, ex aqua blandi ſpiritus exhalantur, & vapores ex ſimplicibus tenues elicit, ſine vſtulationis labe, magnoque nobis erit emolumento in aquis eliciendis, quę ore abſorbentur. At ſi in vaſe diſtillandum erit, hoc modo extruenda eſt fornax, Vas diſtillatorium materiam ſuo alueo continendam ęneo vaſe complectatur, & ſi ahenum promptum non fuerit, eius vice figulinum ſubſtituatur; os verò anguſtius, alueus maximę capacitatis, & os continens contenti vaſis ori coęquetur, vt in vnum cohęreant, & vtriuſq; ora tenaci luto linantur, ne calor diffletur, ſed magnum hoc vas à fornace complectatur, vel ſupra pauimentum quatuor pilis ſuffultum, vel aliquibus ſubſtructionibus firmetur, mox ignis circum circa luculenter incendatur, vt incaleſcat, & ferueat; ſic aer qui intus continetur, ſupra modum exardens, materiam cogat paruo vaſe concluſam ſublimius euolare, & in ſubiectum vaſculum effluere.

Fornax E, F, K, G, Vas continens B,
Vas contentum A, Pilę vas ſuſtinentes, E, F, H, D,
Feneſtella I, Feneſtella cineraria L,

Diſtil-

Digitized by Google

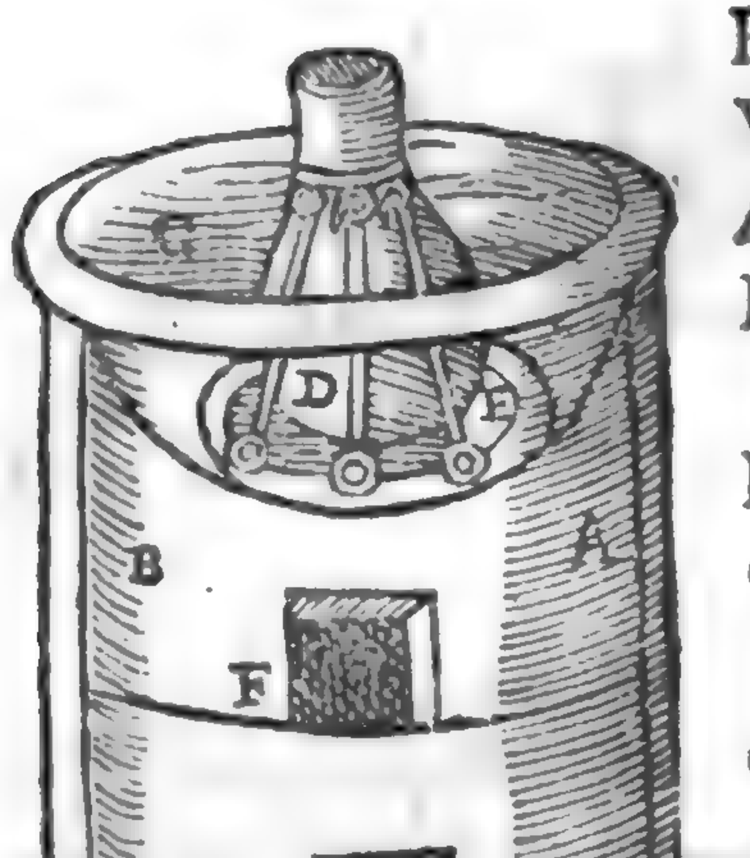
Diſtillatio per aſcenſum per aquam. Cap. VII.

DIſtillationem per aquam, nos per balneum dicimus,in cuius opere ſimili antedictę vtimur. In hoc inter eas diſconuenit, quod in ſuperiori fornace ęnea concha conſtituitur vacua,in hac ſupra ęnei vaſis fundum, gramina, lana, vel ſimilia conſternuntur craſſitudine trium digitorum, ne ampulla durioris fundi obiectu frangatur,ijsdemq; cooperitur vndiq; vſque ad ampullæ collum.Supra ſarmenta,vel lignei bacilli concinnantur aliquo ponduſculo firmati, ne aquę ſuper iniectu eleuentur vaſa, ſed pondere depreſſa immobiliter iaceant:

nam.

Digitized by Google

nam facilè ex eorum illeſu diſſilirent, in cuius marginibus ſpiritalia foramina intermittuntur, quibus ignis, & fumus tranſpirent. His omnibus ritè factis ſuperfundatur aqua, & prunæ ſubijciantur. & ſi aqua bulliendo, & exhalando decreſcit, infundatur alia, ſed calefacta, nam ſi frigida ſupercalentes ampullas tetigerit, frigoris contactu diſſilient, quemadmodum & ſi calentes frigido afflentur vento. Ampullis pileus imponatur ex ea parte, qua ſe eorum ora committuntur. Hæc diſtillatio à combuſtionis labe tuta eſt, nam quantumuis acrius vrgetur ignis aut prunæ acrius incendantur, nunquam fumi nidore infeſtabitur aqua.

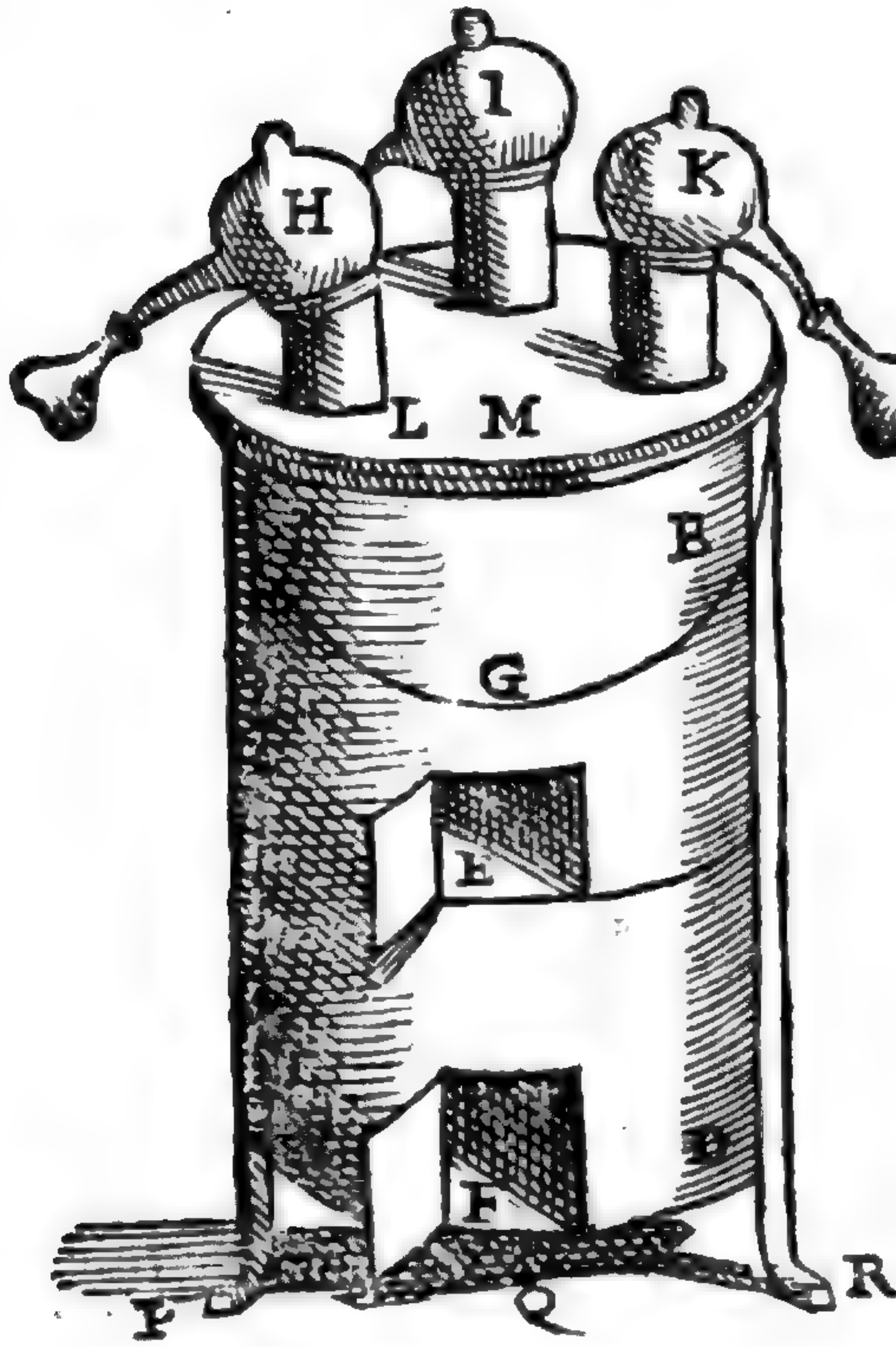
Fornax A, B,
Vas æneum C, aqua plenum.
Ampulla D,
Baſis plumbea E, ex qua catenulis vas firmatur.
Feneſtella carbonum F,
Cineraria G,

Alio apud nos vtuntur artifices diſtillatorio, quod quia nullo modo fumi, vel nidoris tędio nos afficit, in domeſticis cubiculis aſſeruamus. ex ferreis bracteis turris efformetur quatuor pedum altitudinis, ſeſquipedali diametro, duo habeat ferrea interſepta cum ſuis feneſtellis, vnam, in qua ignis agitetur, alteram, quæ caducos cineres accipiat. Infra tribus columnellis firmetur.

Supremo

Supremo ſuo ore æneum hæmicyclum recipiat, pedem altum, quod furni ori quadret; & hoc aquam continebit. Eximo alueo foras canalis porrigatur, vt ſi bulliendo exiccetur aqua, recens ſuperaddi poſſit. Supremum hemicycli os interſepto ex ferrea bractea claudatur, crebris foraminulis laceſſito, quibus fumo pateat aditus, & alia foramina magna palmaris latitudinis receptura fundos trium ampullarum. Hoc hemicyclo claudatur ſuo operculo in forma inferioris teſtudinato, cuius margines ità inter ſe recipiantur, vt ne fumum foras exhalent, & ſi non affabre quadret commiſſuræ tenaci luto conglutinentur. Teſtudo trium etiam foraminum per via ſit, ex quibus ampullarum colla tranſmittantur. Commiſſuræ, per quas colla traijciuntur, ſtupa, vel bombice ſtipentur, ne ſpiritum emittant. Compleantur ampullæ ſimplicibus, indantur pilei cum ſuis ampullis bene diſtrictis & pendeant ex roſtellis receptoria vaſcula. Mox incenſis carbonibus feneſtellæ ferreis ſuis oſtiolis recludantur, ne vllum in conclaue exhalare halitum poſſint. Vrgente igne aqua concaleſcit, calor vaſa penetrans intus ſimplicia concaleſcit, cogitq; vt in pileos excidant quærentes in frigido diffugia. refrigeratoria vis facit deciduum in roſtrum, & in concauum receptaculum. *Vt ſequens pictura demonſtrat*. Turris ex bracteis ferreis A, B, C, D, Feneſtella igniũ, E, Cinerum F, Hemicyclum inferius A, G, B, aqua plenum. Superius L, M, Tres ampullæ cum ſuis receptaculis. H, I, K, Interſeptũ N, O, intus cum ſuis foraminulis, Tres pilæ turrim ſuſtinentes. P, Q, R.

Diſtil-

Diſtillatio per deſcenſum per ignem. Cap. VIII.

RAtio diſtillationis per deſcenſum, vt ex Gebro habetur, fuit, vt ex vegetabilibus oleũ eliceretur, nam pinguia difficilius aſcendunt propter pondus; infra verò facilè dilabuntur. Ad oleum exugendum è lignis magna vis ignium neceſſe eſt, cum penitius in ſuis ſedibus hæreat, & ligna natura accenſibilia inflammentur, & ne hæc eueniant incommoda, vt deſcendant olea, conſti-

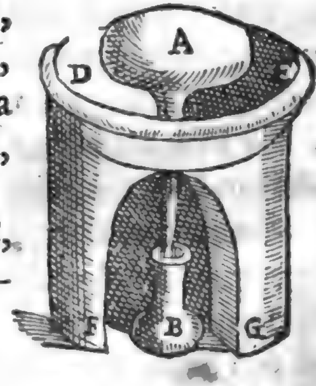
conſtitutum eſt. Diſtillationis per deſcenſum quatuor ſunt diſcrimina, quorum alterum ab altero differt, figura, & materia ab antedictis. Fornax hac ratione conſtruitur. Fiat lateritia à pauimento ſeſquicubitum alta latitudine vaſis excipiendi, in imo teſtudinetur. Teſtudo in medio perforetur, exceptura diſtillatorij collum. Supra in modum lacunæ ſubſideat pauimentum, quod in ſuo loculamento ventroſam cucurbitam capere poſſit, & parietes ſupra vas per ſemipedem ſurrigantur in ſuo complexu conuexum fundi vaſis includat. Diſtillator cucurbitam fictilem ſuſcipiat, vel ſanati luto loricatam, vel æneam, vt quam diutiſſimè vim igneã ferre poſſit. Hac diſtillanda materia reple vſque ad duas tertias, atq; ex citharæ ferreis fidibus, vel aurichalceis glomerulum coarctatum in collum inijce vſque ad ventrem; nam vbi libertatem nanciſcetur, ſe relaxabit, prohibebitq; ne impoſita materia deſcendat. Obuerte vas, & per foramen collum ſubmitte, ex quo ſe collum furno committitur, orificium luto circumline, & collum in receptorium traijciatur, & lutetur, ne quid cineris, vel carbonis in receptaculum decidere poſſit, quod infra accommodabitur. Fornax anteriori parte feneſtrata eſſe debet, vt quicquid ex ſuperiori diſtillet cucurbita, videatur in receptaculum fluere. Demum ignis circum quaq; excitatur ſemper paulatim augendo. Primo videbis aquam effluere in ſubiectum vas, cum nulla ſit materia, quæ aliqua vacet humiditate; nam ſi ſubito ignem auxeris, ſuo exceſſu humiditas cum oleo abſumitur. Vbi aqua fluere deſierit, deſcen-

Digitized by Google

det oleum, tunc amoue receptaculum, & aliud impone, vt oleum recipiat; At oleo fluere incipiente, augeto ignẽ, vt vas incandeat, donec effluere deſierit, mox ſuperſede ignitioni, quouſq́ue vas refrixerit. Alij tribus ferreis bacillis quaſi pilis ſupra ad circulum relegatis, & in ima parte deuaricatis, vt ſtabilius fermentur quaſi ſcamnum, accomodant. Intra circulum ferream concham imponunt pertuſo fundo; per quos vaſis collum traijciatur, & ita ſupra ignem accendunt.

Fornacula, D, E, F, G, Cucurbita, A, Conca ænea D, E, Feneſtella inferior C, Receptaculum B.

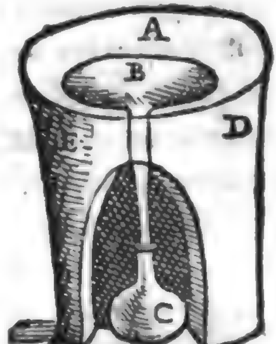
Diſtillatio per deſcenſum per terram. *Cap. IX.*

NVnc per terram diſtillationem per deſcenſum trademus ſimilem eſſe diximus diſtillandi rationem per ignem, & per terram, ſed duplex ratio: nam ſunt ſimplicia quæ minus diſtillationi repugnant, & quæ magis, nunc videamus vtra cuique conueniat, vel neutra.

Diſtillatio

Digitized by Google

Diſtillatio per deſcenſum per tertam mitius agitur, ideo illis adhibemus, quę diſtillationi vnius repugnant, quæ tenacius per ignem. Nunc prçſenti vtemur, cum remiſſius agendum ſit. fornacula eadem quæ ſuperius, diſcrimen inter eas erit, quod ſupra inuerſam ampullam cinerem, duos digitos, vel tres altam, anguſto cribro ſuccernimus; mox ſupra ſucctetam prunas, & ligna accendimus, quod vbi factum fuerit infra receptaculum oleum, & aqua defluet.

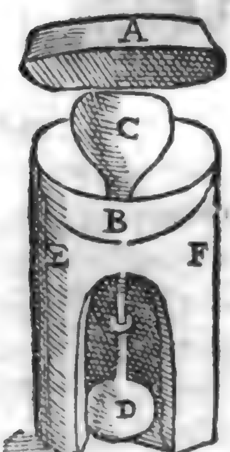

A, Vacuum cinere replendum,
B, Vas diſtillatorium.
D, E, Fornax.
C, Receptaculum.

Diſtillatio per deſcenſum per aerem.
Cap. X.

PAulo lenior erit diſtillatio per aerem per deſcenſum quàm cum per cineres. Inuentio diſtillationis fuit, ne fumi nidore olea, vel aquæ inficerētur, at ſi vehementius aer incendatur, furit ignis, & combuſtionis labe olea, & aquæ polluentur. fornax erit prioribus aſſimilis. niſi quod ſupra pilam habebit orichalceam, vel fictilem bifedam. ſed ſi fictilis erit exterius lutea lorica obducta ſit, vel diutius igni reſiſtat. Inferior pars caua per medium foretur, per quod vaſis collum tranſmittatur.

Superior operculi pars in tuber rotundum emineat, vterque cuique conueniat, vt optimè concludi poſſint. Intus ampulla accommodetur, quæ in ventre diſtillandam materiam habeat, collum per inferius foramen tranſmittatur, ampullæ corpus per ſemipedem à lateribus vaſis diſtet. Mox operculum imponitur, & foris accenditur ignis, calor per operculi craſſitiem penetrans, aerem in vaſis cameram exiſtentem incendit, quæ ampullam in ſui medio commorantem incendit. Sic materiam in vaſculum inferius aquam, & oleum exudabit. vbi oleum fluxerit, forcipe operculum eximitur. At ſi res diſtillanda tenuis fuerit cõſiſtentiæ. veremurq; nidoris tædium, vas extrinſecus leuius incaleſcat, nec ſupra diutius immorandus eſt ignis, ſed cum videris liquorem ad ſufficientiam exudatum, ignem amoue.

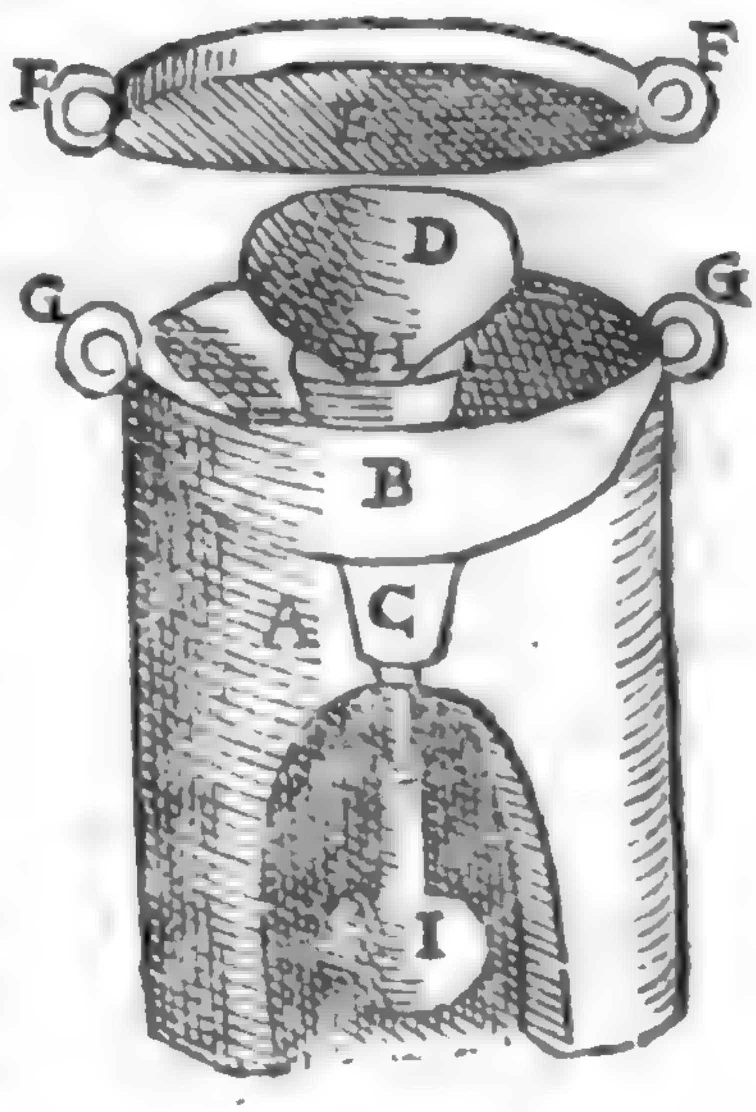

Fornacula E, F,
Pila orichalcea bifida A, B,
Vas diſtillatorium C,
Receptaculum D,

Diſtillatio per deſcenſum per aquam.
Cap. XI.

SEd cum mitiſſimè cum rebus tenuiſſimæ eſſentiæ agẽdum ſit, vereturq; maximè fumi nidor eiuſmodi diſtillatione vtemur, Ad opus tale vas olim excogitauimus. Surgat à terra forna-

fornacula trium pedum altitudinis, ſupra lacunoſum cauum excauetur, vt intra æneam pilam, vel ſimauis ouum recipiat per medium diuiſum. Infra foramen apertum habeat vti tuba ænea infigitur ad modum infundibuli, efformatum, quæ penetret vſque ad ſubiecti vaſis fundum, infra cum vaſe ferruminetur, ne aqua dilabi poſſit. Poſt ampulla materia repleatur, inuertaturq;, collum per tubam immittatur, affuſa mox aqua vſque ad tubę ora; Inudatur operculum anſatum, anſę cum ferreo filo ligentur, ne cum aquæ feruor intumuerit, operculum abijciat. Vaſis commiſſuræ tenui luto linendæ, nam niſi ſpiracula claudantur, rapidi aquæ ſpiritus tranſmeant. Infra vaſculum ſubijciatur, vt vaſis collum intra ſe recipiat, lutoq; obline, ne ſi aquæ gutta è tuba extillauerit, quæ in vaſis ſuper vas ventre feruet, intus penetret, & oleum, & aquam conturbet ſua mixtione. Mox ignis ſupra vas incenditur, qui vt aqua caleſit, ſuis vaporibus calidis vaſis cameras replebit, ſpiritus infra vaſculum deturbabunt, qui frigoris aſperitate coacti, in aquam, & oleum abeunt. Fornax deſcenſoria A, Vas æneum cauum. Anſę GG, Ampulla vitrea. Tuba ęnea C, Operculum anſatum E, Anſę F F, Collum inuerſum ſtil-

lanti

lanti humori excipiendo ſubditum I, Vaſculum recipiens I.

Diſtillatio per inclinationem per ignem. Cap. XII.

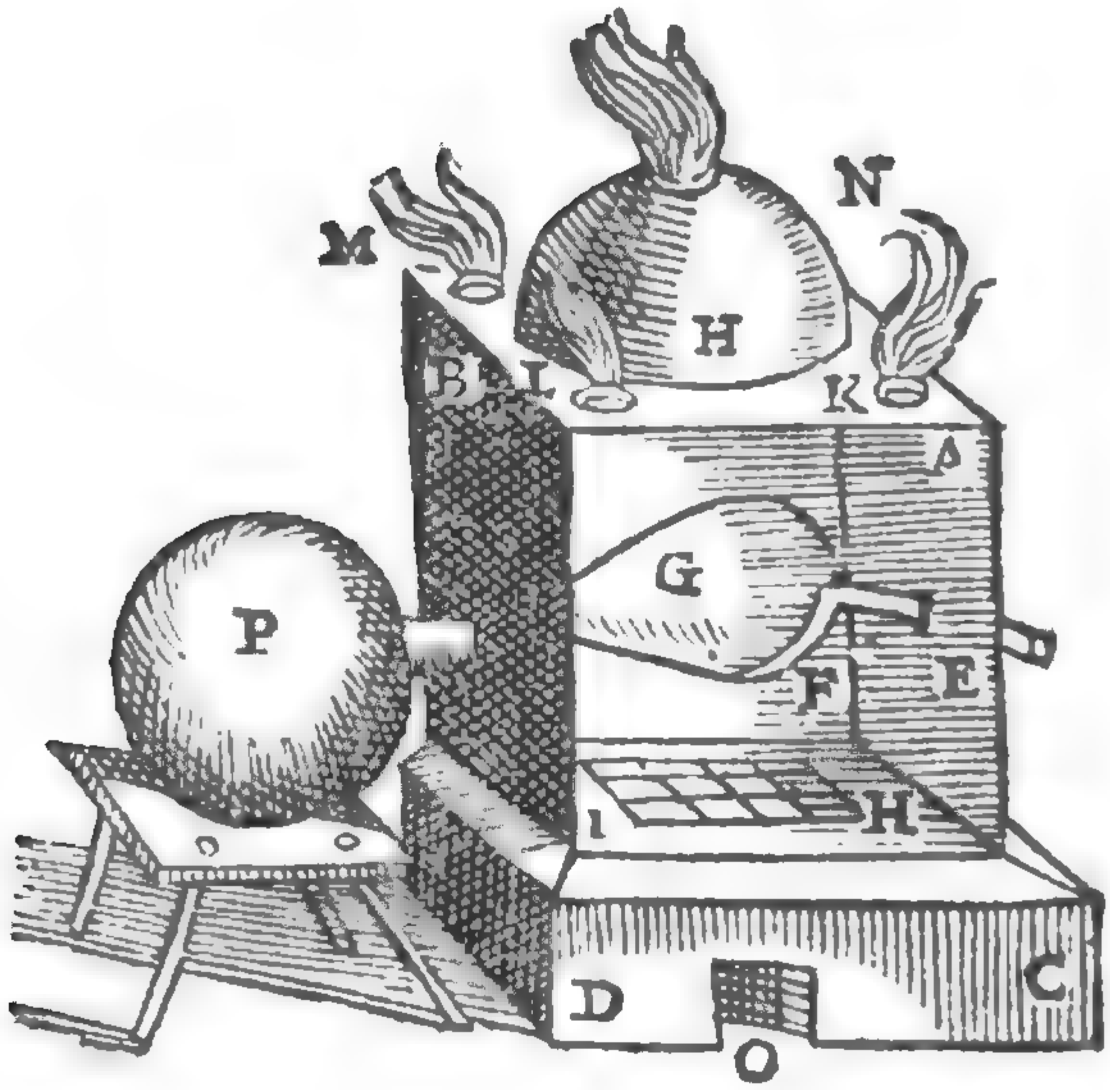
DIximus de diſtillationibus per aſcenſum, & deſcenſum; nunc de ijs quæ medio modo ſe habent, ſcilicet per inclinationem, ideſt per latera decliuia. In his varijs fornaculis, varijs vaſis, & diſtillandi modis vtemur, præſertim in rebus, quæ arduæ aſcenſionis, & deſcenſionis fuerint, quæ non niſi eiuſmodi modo petent, vt in aquis validis, & oleo vitrioli fornacula lateritia rotunda, vel quadrangula conſtituitur in duas cameras diſtincta, quarum ſuperior teſtudinata, vt flammæ per teſtudinem eluctantes ſuper ampullæ alueum reuerberentur. Inferior cancellos contineat ex ferreis bacillis, quæ feneſtrata erit. In medio ferrea virga parietibus formetur, quæ in ſui medio in ſemicirculi formam curuetur tantæ craſſitudinis, vt & vim ignis, & ampullæ graue onus ſufferre poſſent, hæc ſui cauo ampullæ alueum recipiet. Super craticulam ligna, & carbones inijciantur, & forcipe ferrea carbones, & ligna circa ampullam accumulentur, & vt in cineres conuerſa ſunt, per cancellos recidant inferius. Quatuor angulis quatuor relinquantur infumibula, per quæ fumus tranſpiret. Parato furno, capiatur ampulla vitrea ex optimo vitro facta pura, & ſine macula, quæ tenaci luto loricanda eſt, vt ignis ardorem,

Digitized by Google

rem,& excādeſcentiam ferre poſſit. Collum è furno per foramen extramittatur, poſt claudendum eſt, ne vllus illac aeri detur exitus. Mox exterius vaſculum accōmodetur, in cuius os ampullæ collum inſeratur, & coumiſſuræ luto moniantur, ne ardentes ſpiritus euomant. Vaſculum ſemper madidis lineis, & ſpongia refrigeretur, ne ſi ſimplicia diſtillanda halituoſa fuerint, fortè validis halitibus diſflentur, in partes diſſiliant, & oleum, & opera pereant. Dum ardent carbones, ſi cratis cancelli nimium anguſti fuerint, ne cineres cumulentur, & aditum aeri excludant, ferreo vncinato bacillo decutias, ne ignis ſuffocetur. Curandum, vt ſine intermiſſione ignis ardeat, miniſtris alternatim poſitis, vt qui diurnum munus perfecerint, noctu quieſcant, & alij nocturnum exequantur. Sic aliquibus diebus ardentibus prunis oleum, & aqua extillabit. At cum receptaculum albis fumis repleri cernes, ſignum eſt perfectionis operis, ignem amplius non vrgeto. Vbi ignis cum cinere reſedit vas amoue, & oleum & aquam colliges.

Fornax A, B, C, D.
Ferrum fulciens vas cauum E, F.
Ampulla, G,
Teſtudo S,
Crates ferrea H, I,
Quatuor infumibula K, L, M, N,
Feneſtra carbonum H, I,
Feneſtra cinerum O,
Receptaculum P,

Diſtil-

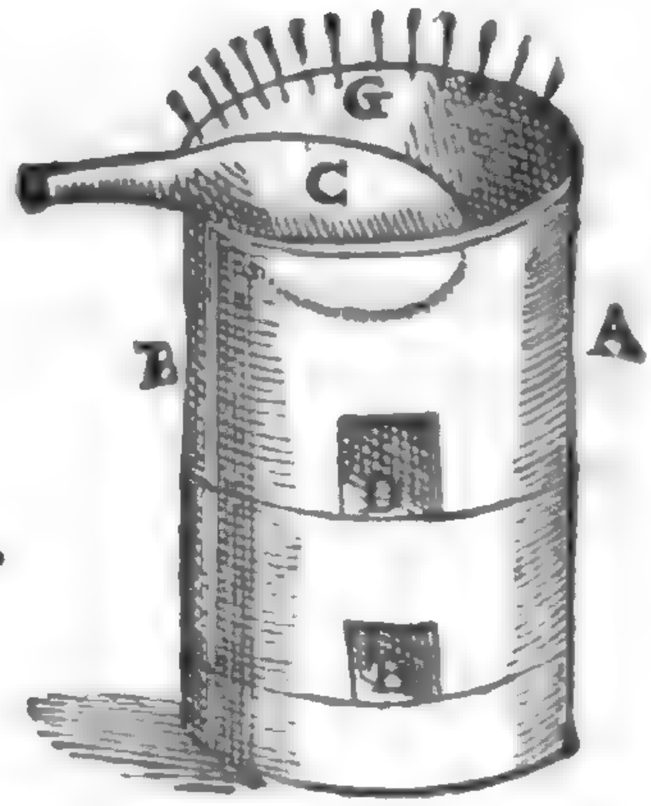
Diſtillatio per inclinationem per terram. Cap. XIII.

HAc diſtillatione vtemur, cum ſimplicia vix perplexo calore in bullas, tumẽt, vt vaſis al ueũ ſuis excreſcentijs cõpleant, & per vaſis collum in receptaculum euomantur vt ferè reſinæ omnes ſunt. Surgat à pauimento quadrangula, vel rotunda turris. Supra planum pedem altum ſit, ſit interſeptum, in quo ferrea crates in ſummo teſtudinetur, ſed teſtudo inuerſa, vt ſuperius pauimentum in cauum ſubſideat. Cauitas illa lato foramine aperta ſit, in quo aſſideat vaſis venter, luto munitus collum in rectum extenſum. Vas teſtudo, ſeu leutum

tum

tum uocatur quod diſtillandarum rerum compleatur. Supra ſpargatur cinis anguſto cribro excretus, digitum altus. Supra incendantur prunæ,& aqua, & oleo, fluere incipientibus, augeto ſupra ignem, nam excreſcentes bullas calor reprimet,in liquorem ſoluet, & oleum fluere faciet. Tunc infra leuis ignis accendendus, vt citius ſine excreſcentiæ timore fluat, ne vſtionis labe oleum polluatur.

Turris rotunda A, B,
Vas leutum dictum C,
Feneſtra ignis D,
Cinerum E,
Ignis ſupra vas accenſus F, G,

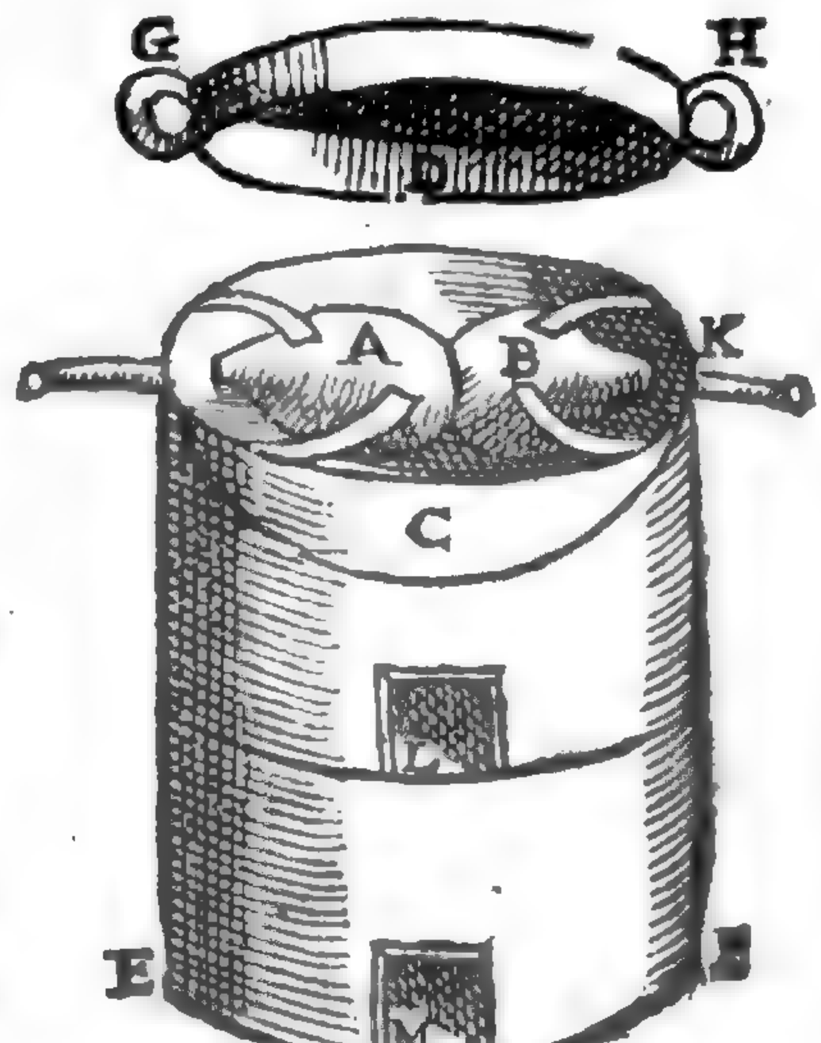
Diſtillatio per inclinationem per aerem. Cap. 14.

DIſtillatio hæc per inclinationem per aerem haud multo diſſimilis eſt ab eis, quas ſupra diximus,ſolum differt ab vtraq;, quod oportet modum excogitare, quomodo vaſa inclinata per aerem diſtillare commodè poſſint,quod nos adinuenimus. Fiat vas æneum, vel teſtaceum:ſed optimæ terræ, rotundum, vel ouatum, per medium diuiſum: ſed diuiſurę viciſſim coeant,vt altera alteram in ſuo ſinu recipiat,vt vix ſpiritum tranſmittant. Inferius hemiſpherium in ſummo foramina habeat,per quæ colla ampul-

Digitized by Google

larum traijciätur, quorum alueos ferrei circuli fulciant, qui à lateribus vaſis ſuſpendantur, vt in medio vaſis pendeant. Repleantur diſtillandarum rerum vitreæ ampullæ; mox in medio circulorum firmentur. Repleatur inferius hemicyclium aqua poſt operculetur, & ligentur ferreis filis anſæ, ne vis ſpiritus recludat illud. Conglutinentur commiſſuræ. Vas ſupra furnum ſuperius deſcriptum imponatur, & accendantur deorſum prunæ, vt ferueat aqua, quæ calidis vaporibus, aerem accendet, & aer vitreos alueos, & ſic aqua, & oleum diſſluet in ſubiecta recipientia vaſcula.

Recta vaſcula diſtillantia.
Hemicyclium inferius C,
Operculum D,
Turris A, B, E, F,
Anſæ G, H, I, K,
Feneſtellæ L, M,

Diſtillatio per inclinationem per aquam. Cap. XV.

QVando mitiſsimè cum diſtillandis rebus agendum eſt, hoc diſtillationis vtemur modo. Vbi ad quatuor pedum altitudinis aſſurrexerunt parietes, quemadmodum ſæpè nouimus, excauetur

uetur

uetur in ſuperiori teſtudine alueus, qui æneum hemiſpherium in ſuo ſinu recipiat, rotundum, vt ſuperius deſignauimus, ſed hoc diſcrimen inter ea, quod duo foramina à latere inferius habet, cum ſuis canaliculis, per quos ampullarum colla tranſmittantur. Ampullæ ſupra ferreas bracteas ligantur, ne aquis eleuentur, moueanturq́;, mox inferius vas aqua repleatur, vt ampullarum aluei mergantur ſub ea. Canaliculi ſtupa, & lino ſtipentur, ne aquam, & ſpiritus euomant. Subiectis prunis feruet ahænum, & bulliens aqua ſimplicia in vapores ſoluit, qui à frigore in aquam concreti excipiuntur à ſuppoſitis vaſculis. Hoc vaſe vſi ſumus in diſtillatione florum Roſmarini, Gelſemini, Violarum, & eiuſmodi farinæ florum.

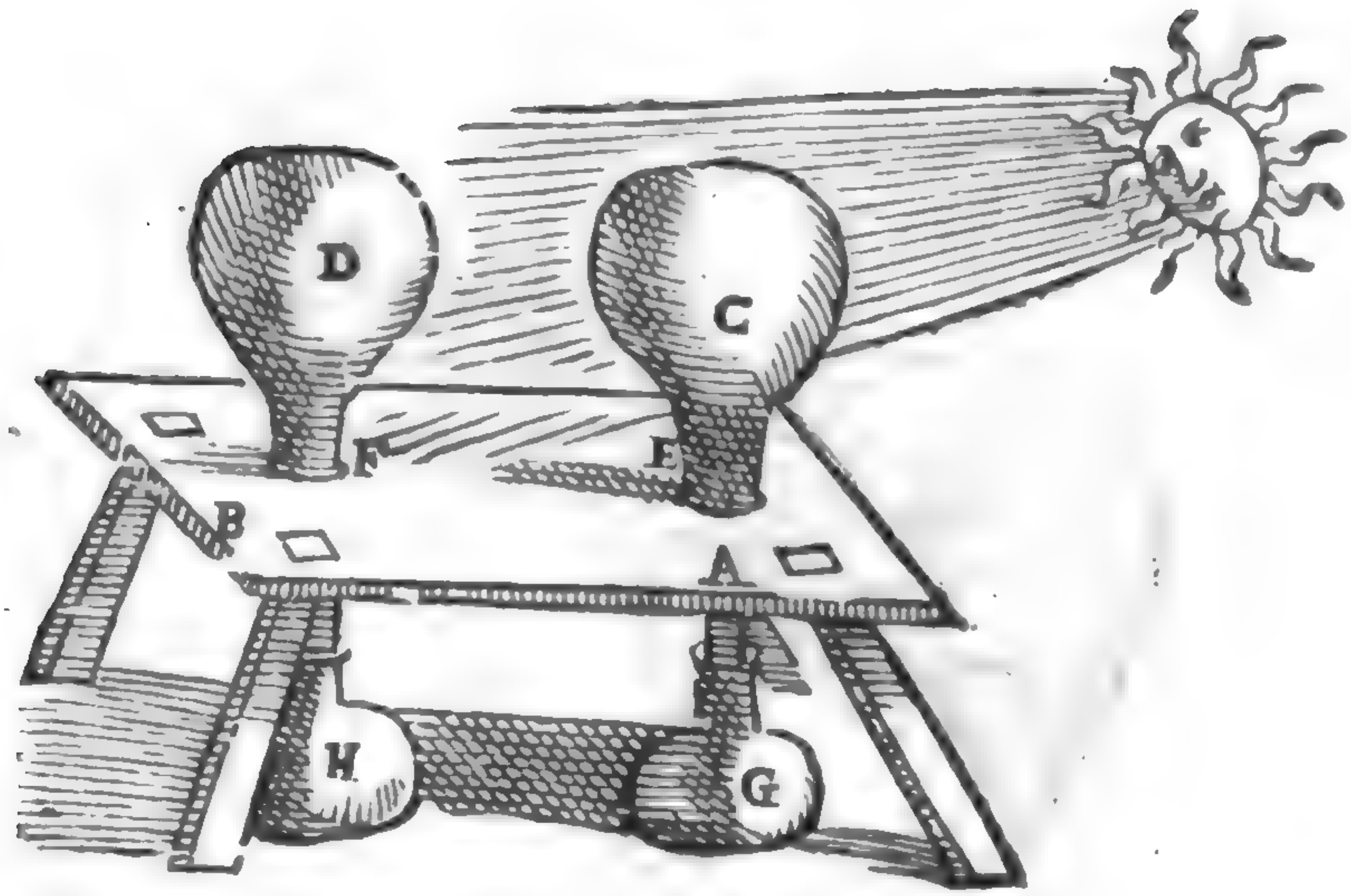
De diſtillatione per Solis calorem.
Cap. XVI.

EXpleuimus diſtillationes per ignis calorem, nunc pro ſolis, fimi, vini, fecum, calcis eius vicaria, & ſimilium. Solis, non ſolum per ſe ſolum, ſed per reflexionem. Vtuntur ijs non ſolum in ignis carentia, ſed ad maiorem vim medicaminum. Vidimus nanque ex igne ſimplicium aquam extractam aduentitias aliquas & mordacitatem recepiſſe, quod non euenit ex ſole, vt in oculorum medicaminibus experti ſumus. Vtemur quoque in odoribus, qui quàm maximè

aduſtionem formidant,tàm tenuis ſunt eſſentiæ. Paretur ſcamnum trium pedum altitudinis, ſemipedes craſſitudinis,tantæq́; longitudinis, quantæ vaſorum imponendorum voto reſpondeat. Pars illa ſcamni, quæ ſoli obuertitur, tabulis claudatur, ne ſol in receptoria vaſa illabens,& calefaciens, ea cogat aquam iterum in vaporem abire, & redire, vnde egreſſi fuerint. Vbi ſol Geminos emenſus fuerit (nam ſolo ęſtiuo tempore hoc diſtillationis modo vti poterimus) ſcamnum ſub dio ſoli opponito. Mane herbis bene lotis, & exiccatis repleto vaſa, ori vaporum aurichalceę fides citharæ glomerulum virga intromittantur, quod vbi illatum fuerit, relaxabitur, prohibebitq́; exitum ſimplicibus. Colla mox ſubmittantur uaſorum, ut tranſeant per foramina ſcamni. Infra ſunt vaſcula ampullarum colla receptura, mox claudantur ſpiramenta. Sol enim cœli medium ſcandens adeò ampullæ alueos intentiſſimus æſtus excalefaciet, vt herbæ in liquorem, & poſt in puluerem ſoluet, ipſe guttatim in inferiora vaſcula diffluet.

Scamnum A, B.
Vaſa C, D.
Foramina E, F.
Subiectæ ampullæ G, H.
Tabula obiecta ſoli I, K.
Relucens Sol L.

Sed

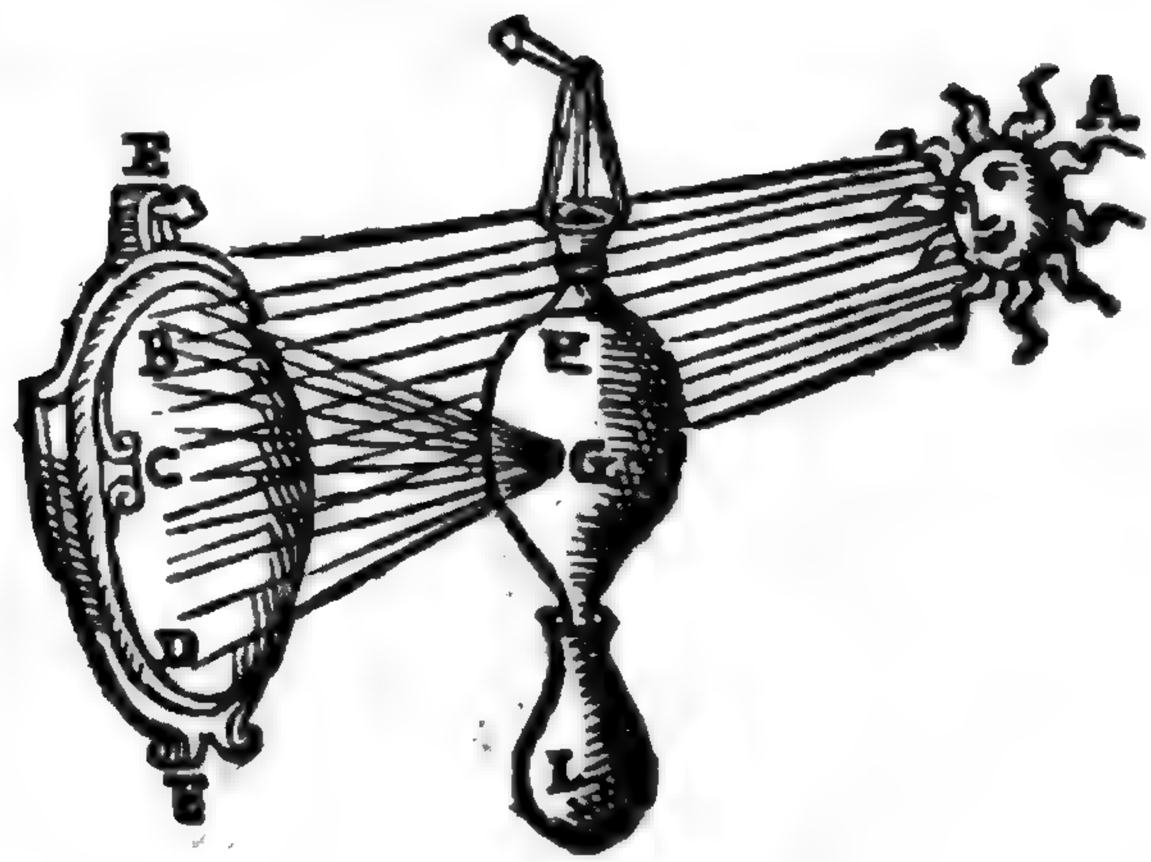
Sed frigidis regionibus ubi Sol obliquè non tàm incaleſcit, alio modo utendum erit, ſcilicet per reflexionem ſpeculorum. Speculum enim concauum ophæreale, uel melius parabolicum ſoli obuertunt, quod reflexos radios ampullæ conuertit, ſtabit enim diſtillanda ampulla in medio ſolis, & ſpeculi; radij enim in ampullæ alueum reuerberantes, non ſolum calorem: ſed ignem excitabit, ut latius in noſtra naturali Magìa, & exemplum.

Sol A.
Radij A, B, C, D.
Speculum E, F.
Radij reflexi B, G, C, G, D, G, M, G.

Ampul-

Digitized by Google

Ampulla L.
Receptorium L.

De diſtillationibus per alios calores.
Cap. XVII.

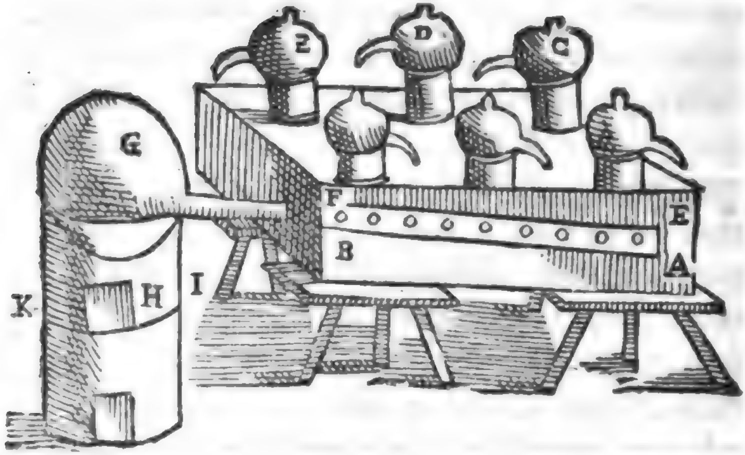
SVnt, & aliæ caloris ſpecies, ut uinacea, oliuarum feces, quæ poſt olei expreſſionem relinquuntur, fimus equinus, ſiuè bubulus, & calx uiua; quæ etiam putrefactiones dici poſſunt. Sunt, & quædam diſtillationum ſpecies, quæ mediæ ſunt inter putrefactionem, & diſtillationem, & erit quando concha, quæ equinum fimum continebit, & foraminulis peruia ſupra balneum accommodata eſt, quæ à furno feruentis aquæ concalefacta duplicem calorem exhibet. & eſt diſtillatio calida, & humida, & eſt medium quoddam inter

inter putrefactionem, & balneum. Vinacea, & oliuarum feces, quæ poſt olei expreſſionem relinquuntur, eſt primus caliditatis gradus, & in rebus vtimur molliſſimis, vtimur quæ paruo calore putrefiunt. Secundus gradus eſt equinum fimum, ſeu bubalum, tertius & vltimus gradus eſt calx viua, aqua perfuſa, & eſt calor calidus, & ſiccus. Qui fimo, & aqua calida vti velint, hac vtantur fornace. fiat arca lignea ſex, vel decem pedum lata quatuor altitudine ſeſquipede, per cuius medium æneus canalis excurrat, craſſitudine humani brachij, foraminulentus, vt vndiq; fiſſuris, & foraminulis ſcateat. Repleatur arca equino fimo, vel bubalo, quod intra ſe vitreas ampullas contineat, vndiq; ſtipatus cum ſuis pileis, & receptaculis ex rebus diſtillandis. Canalis foras egrediatur, cuius os ęreo vaſe figatur aquæ pleno cum ſuo operculo benè oſtructo. Vas hac fornace adaptetur, qua igne excaleſcente per aquam in vaſe tranſit per canalem, & equinum limum calefacit per ſua foraminula, cogitq; repleri hoc, ac ſuarum calore ſimplicia, vt in vaſe diſtillentur.

A, B, Arca lignea fimi plena.
D, E, C, vaſa diſtillatoria.
E, F, Canalis foraminulentus diſcurrens per medium.
G, Vas æneum, ex quo diſcurrit canalis.
I, K, Fornacula.
H, Feneſtella ignis.

Vtrum

Digitized by Google

Vtrum ſimplicium qualitates in diſtillatione extrahantur. Cap. XVIII.

NOn multum diſtillatores, & inuidi quidam Medici phiſicarum artium contemptores, & craſſæ inſcitiæ inter ſe conueniunt,& inter ancipites ſententias diſtracti ambigunt; vtrum ex diſtillatione ſimplicia præpollentes, uel inefficaces qualitates nanciſcantur. & hæ in proprias,& congeneres, uel in contrarias abeant. Res maximę conſiderationis, & mirę vtilitatis. Manardus in ſuis epiſtolis ait ex diſtillatione nil neque ſaporē neque odorem conſeruari: ſed plerunq; in varias, & contrarias tranſire. Abſinthium inquit amarore præditum, multoq; odore donatum per plumbeum alembi-

Digitized by Google

alembicum diſtillatum aquam donat, quæ neque amarorem reſipit, neque abſinthium redolet. Ocymum fragrantiſſimi odoris diſtillatum non ſolum nil odoris nactum, ſed ingratius redditur, quæ omnia ſibi fidem faciunt; quod aqua non eiſdem viribus donata profluat, quibus planta pollebat. Cardanus contrarium auſus eſt decernere, & fortaſſe rectius, nam non ſolum itidem qualitatis: ſed longè maiores adſciſci, calefaciendo, humectando, areſaciendo, & ſimilia. Exemplum eſſe vinum diſtillatum, quod ardentem aquam efficit, quæ longè validiores vires poſſidet, & quanto magis diſtilletur, eò calidius, acutius, & penetrantius fieri. Aqua roſacea ex flore extrahitur, eximij coloris, odoris, & virium. Vrceus aquæ plantaginis manantem vndequaque ſanguinem ſiſtit, & lactuca ijſdem viribus prædita, & ſi natura algentior eaſdem vires non poſſidet. Meliſſa quæ triduo in vino maduerit, memoriam ab obliuione vindicat, vnde his experimentis motus, in contrariam abit ſententiam. Diſtillatio tenuiorem ſemper, & calidiorem aquam effecit. Ariſtoteles in problematibus ait, quod ſol ſuas exercens vires in aquas, leuiſſimas ſimul, & dulciſſimas partes trahit, quod ab Hippocrate deſumpſit, libro de aere, aquis, & locis. quod aquæ pluuiales, lęuiſſimę, tenuiſſimæ, & dulciſſimæ ſunt, quia ſol, cit de aquis quod tenuiſſimum, & leuiſſimum eſt, & ob id mare ſalſum, quia remanet quod graue, craſſum, & ſalſum eſt, cum ſol educere non poſſit. Quod ſi ſol blandè ca-

lefaciens hæc agit, quid ſperandum de igne ęſtuante, in alombicis? & quod leue, & tenue calidum eſt, quia ad ignis naturam accedit, ſed dum hæc meditaremur ex varijs opinionum fluctibus, & animi anguſtia, ita hæc iudicamus. Sciendum primo, quod vnumquodq; viuens, tribus viuit ſubſtantijs, alimentaria primo, qua vnaquæq; alitur planta, & quotidie à terra haurit, & à cœlo, eaq; deficiente deficit vita. Clarius id contemplatur in herbis quæ non ſumma terræ cute viuunt, & leone terram ſubeunte, ſol ſupra modum incaleſcit, & penitius exaret, radices quotidie deficientes humore exareſcunt. Si quis virentes plantarum ramos igni demandarit, ęgrius ardent, propterea quod multo ſcatent humore, alimentum quod à terra ſibi hauſerunt, & ſi ab vno extremo accendantur, ex altero humorem exudāt, qui ab igne fugatur. Si quis vaporario uirentes plantas iniecerit, illicò in humorem ſoluuntur guttatim fluentem, ex ſiccis tardius, parciusq;, & fortaſſe nihil, quia alimentario carent humore cum uita. Secundus humor ſubſtantialis dicitur, in quo plantarum ſubſtantia reſidet, & hic non in ſuperficie, ſed interius abſconditur, & in diſtillationibus poſt alimentarium defluit, & difficilius exugitur: nam cum partem in materia, partem in humore reſideat, eandem diſtillationem viciſſim tertio, & quarto faciundo, ſupra fæces infundendo, digeſtione, & putrefactione poſtremo elicitur, vt ſuis locis demonſtrabimus. Fernelius in albo oleo hunc humorem latere dixit, & verum ſubſtantialem in rubeo,

beo,ſed ego inter album,& rubrum oleum paruam, vel nullam differentiam iudico,& tanti viri pace,in hoc mihi defeciſſe videtur. Tertius eſt vitalis humor, in quo tota ſubſtantia, virtus, & proprietas reſidet, & oleum erit. odor, ſapor, & virtus in ſupremo excellentiæ gradu reperitur. propria ſedes ſpiritus, & caloris,& in qua tota eſſentia fouetur, & extracto illo, non niſi ſimplicium cadauer remanet, vt corpus vita penitus viduatum. His etiam prælibatis quæſtionem determinare valde arduum erit, cum variæ, & multifariæ ſint plantarum vires, naturæ, & proprietates: nam alia in aquis, alia in oleis, alia in ipſo denique ſale, & aliæ in cæcis corporum receſſibus abſconduntur, vt vniuerſo hoc opere videbimus. Quod alij dicunt in aquis vires non remanere, exemplum adducentes de abſinthij aqua quod dulcis, nec in ea aliquid amaritudinis reſideat, hoc euenit ex plumbo. Quid enim aliud ceruſſa eſt quam ſupra late oris fictile labellum plumbea lamella expanſa? infuſoq; intus quàm acerrimo aceto, cuius halitus ad ſumma delatus,ſoluit plumbum in ceruſſam, indè deraſo, ceu ſitu impoſito,colligitur,& ſapore dulcis eſt. Cum igitur in plumbeo alembico acres Abſinthij vapores pilei ſumma petunt, ſoluunt plumbum in ceruſſam, quæ defluens, decidit per canales in receptaculum, videturq; in craſſamento cum transfunditur. Vnde vix mirum videri debet ſi amaritudinem non reſipit, & ſtomacho potius negocium faceſſit, quam demeretur, & ſuam amaritudinem fallit? & ſi

Digitized by Google

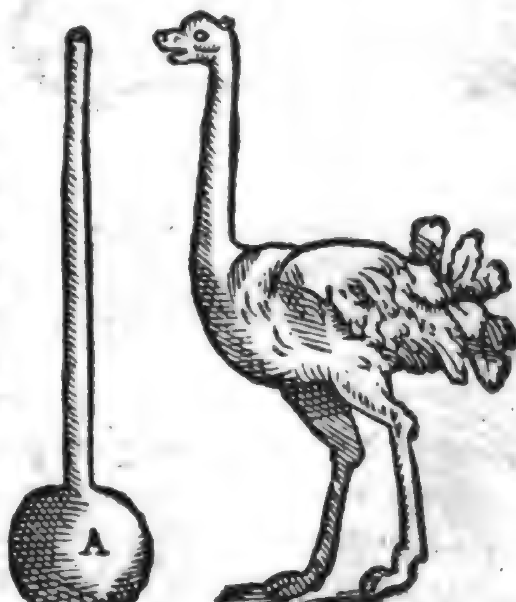
certius vis fieri in roſaceam, vel florum aranceorum aquam vitrioli olei guttam inſtillabis, & illico cernes turbari eius lympiditatem, & ceruſſam in vino ſubſidere. At ſi remoto alembico plumbeo, vitreis vaſis in aquæ vaporibus diſtilletur, ſuum retinere colorem, ſaporem, odorem, & vires non inficiabitur, & magis hoc conſpicuum erit in ſuo oleo, in ſupremum enim gradum, in eo odor, ſapor, & calor conſpicabitur. Vnde generalibus præceptis hæc coarctari nequeunt, ità omnium proprietates in diuerſum abeunt, ob id nos in proprijs capitibus ſingulorum qualitates recenſebimus, ne quos reprehendimus, imitemur, cum eos falſos videri mus, vna regula cunctorum naturam comprehendentes. Id tamen inficiari non poteſt, iterata diſtillatione recipi tenuitatem caliditatemq́;, & humiditatem, frigiditatemq́; minui. Auena frigidæ eſt qualitatis: ſed ſtillatitia eius aqua caput tentat, inebriatq́;, & apud Tartaros referunt hoc diſtillatum inebriare.

De varijs vaſuum generibus. Cap. XIX.

QVot rerum diſtillandarum, tot vaſuum ſunt genera, immò ex varia excogitantium ingenia, vt ſuo quiſq; ex voto varia fingat, & effingat, vt propè infinita reperta ſint, oblonga, breuia, in ſe recurrentia, curua reſta, anfractuoſa, & ſpiralia: Sed profectò maximo ingenio, & arte à ſolertioribus herbarum virtutum veſtiga-

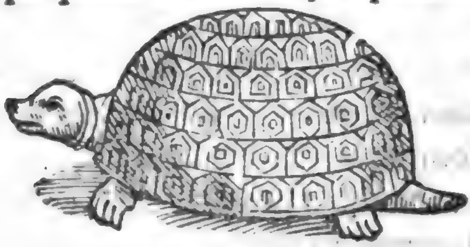
Digitized by Google

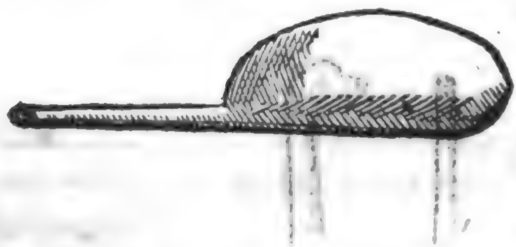
veſtigatoribus aliqua excogitata ſunt tàm optima, vt ſine ijs manca, & difficilis aliquibus exiſtimari poſſit; nam diſtillationes ad deſtillandorum ſimplicium ingenia, qualitates, & naturas attemperarunt, & inſtituerunt, & hæc ex animalium formis, & naturis mutuati ſunt. Quippè animalia, quæ tenuiſſimi ſpiritus ſunt, halitum per longam arteriam in ſublime euehunt; ideò plantæ tenuiſſimi halitus, quia facilè ad ſuperna eleuantur, ob id vaſa longioris colli adhibentur, vt longiori itinere ſublimentur, octo pedalis colli longitudine, quod litera A, inſignitum proſtrat, quo in diſtillanda aqua vitæ ſæpiſſimè vtemur, nam per longiſſimum iter ſpiritus aſcendendo humiditatibus, & recrementis exoneratur, vt laborando tenuitatem maximam acquirat (vulgus matarozzo vocat) nos Struthiocamelinũ, Camelo pardale, vel gruale vas nuncupauimus.

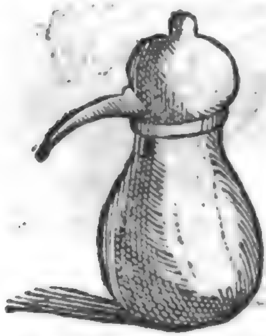
Contra ſi quæ ſunt ſimplicia terreſtris ſiccitatis, craſſarumq; partium minimè

minimè vaporoſa, flatulentaq́; ad eorum diſtillationem organa ampla, eademq́; humilia requirunrur. Animal eſt teſtudo ſatis terreſtre ſiccum rigido tegmine intectum ex terreſtri, qua conſtat parte, amplo corpore, ſemper prona, inclinatoq́; capite incedit, domifera, tardigrada, vndè ſimplicia terreſtria, vt ſales, vitrioli, & alia mineralia, quæ non aſcendunt, his teſtudinibus vtimur, vulgus leuto vocat, quia in teſtudinis animalis modum efformata ſunt vel muſici inſtrumenti teſtudo, vel leuto vocati.

Hęc vaſa teſta veluti accubantia, vt etiam teſtudo animal incedit, in fornaculis accommodatur, vt vi ignis prolectus liquor, in ſubiectam illico ampullam fluat.

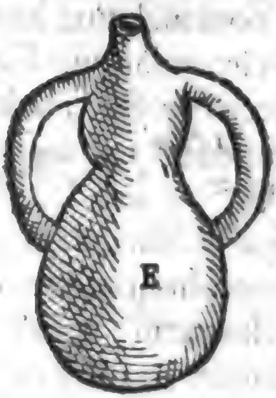

Sunt

Sunt quoque, & ſimplicia humidarum partium, craſſarumq; ſed parum halituoſa, vt animal Vrſum imitentur, craſſum, terreſtre, viſcoſum, ſtolidum, informe, formatum, vt totum corpus, & caput appareant ſine collo, corpore amplo, carnoſo, breui. Vas ad eius ſimilitudinem efformant, vulgus vrſale, vel vrinale vocat, in quo ſimplicia minimè ſpirituoſa, vel difficilis aſcenſus, vt viſcoſitatem, craſſitiemq; eorum exuant, & breui, & amplo tractu deferantur.

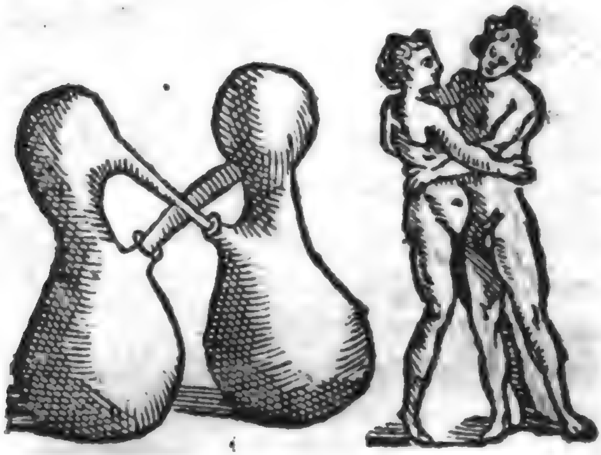
Sed ſi ſimplicium partes ſpirituoſę eſſentiæ craſſamentis, & terrenis fęcibus immerſæ, vt tenuiores, & puriores euadant, & craſſis illis, & impuris exonerentur, & in fęcibus relinquant, velut medicis vſibus ineptæ, oportet multiplicatis viribus, in ſe ipſas reſoluantur, & reducantur, vt aſſiduo motu circumgiratæ nobiliorem vim, & magis egregiam ſortiantur. Vas excogitatum eſt, quod Pelicanum vocant, quod ad auis Pelicani figuram adumbratũ eſt, in quo ſimplicium par-

tes

tes magis tenues per collum eductæ, & per roſtrum in apertum pectus infixum quaſi in ventum ſuper fęces regerantur, iterumq; per collum ſublatæ indefatigabili motu aquoſitatē, craſſitiem recipiētem paulatim exhauriant, & ſimplicia aſſidua rotatione non ſolum depurentur: ſed etiam altius virtutes exaltentur. Vas E, litera inſignitur.

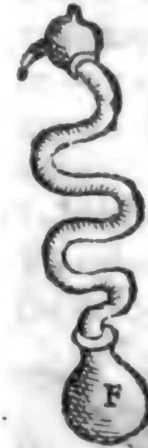

Alij verò alio modo effingunt. Duo vaſa capiunt, quod alter alter innectatur et quod vnū recipit alteri reddit, vtrūq; alterius altero aluo roſtro infigitur, quemadmodum gemini fratres mutuo ſe amplectuntur, vnde honeſta nomenclatura hæc vaſa gemellos vocant, vt crebra circumlatione ſe extenuent, & ab omni ſorde, & fęce expurgata, nobiliores vires conſequantur. Sunt quædam quoque ſimplicia, quæ per longum, & anfractuoſum iter deferri coguntur vt naturam ſublimiorem acquirant, nam dum per hos anfractus Serpentes altius euehuntur, continuò humidiores, grauioresq; partes relinquant, & infra detineantur, contra puriores ſublimius gradiantur, &

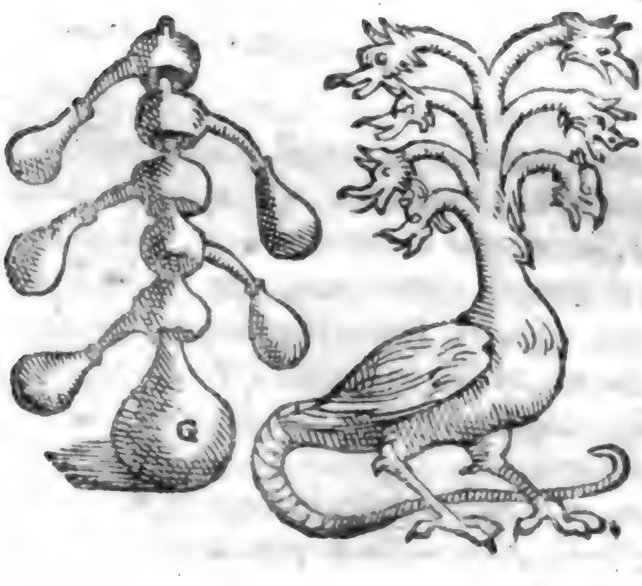
quia

Digitized by Google

quia in orbes reuolutos ſerpentinos gra tius imitatur, ſerpentinum vocant. Nos quoque in aquæ vitæ extractione ſæpiſſimè hoc vſi ſumus, vt tenuiorem naturam, puriorem, penetrantioremq́; ſortiantur in ſublime per flexuoſas ambages anguſtiores, & productiores à toto phlegmate exonerentur. Vas F, litera adumbratur.

Vtimur quoq; in aqua vitæ educen da vaſe quodam, quod octo, vel decem pileis conſtat quorum alterius vertex alterius al.

F uco

ueo mutuo inſeritur, & dum ignis vim maximè vrgente ſuperne viuum euehitur, variæ notę vitæ aquam perficit, non quo altius extollitur, eò tenuior, quæ tardigrada, & humidior, craſſior ac phlegmate redundans, eò ignobilior, quod quia hydræ colla, & capita videntur imitari, herculeam hydram vocamus ſeptem capitum, ſed alij æneo, vel aurichalceo, alij vitreo vtuntur. Vas G, litera notatur.

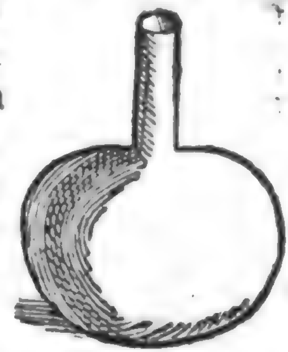

Vtimur quoq; recuruo vaſe, ſcilicet collo:ſed amplo alueo in ijs ſimplicibus, quæ minimè aſcendere poſſunt, quod quia Ciconiæ collum imitatur, Ciconias, vel ſtortas vulgus vocat; eoq; in diſtillandis validis aquis vtimur. Et quia torquet collum nos retortas vocamus, vt quæ ſublimari contumaces, peruicaceſq; ſunt vi ignis vrgentis, per retortæ collum libentius illabantur.

Neq; in vaſum nomenclatione à plantarum, fructuum ſimilitudine abſtinuimus, nam ſimplicia diſtillando, quæ validi halitus, & vrgentis ſpiritus in ſala-

moniacum,

moniacum, & ſalinitrum in aquis validis, amplo ventroſo, & capaci vaſe indigemus, & quia in cucurbitæ ſimilitudinem efformatur, cucurbitam vocamus: nam ſi anguſto vaſe vim illam ſpirituum coercere conabimur, in maximum abeunt crepitum, & vaſa in mille fragmenta diſſiliunt; oportet igitur amplo vaſe, quo laxius vehementes illi ſpiritus vagari poſſint; vt ab occurſante frigore flatulenti illi halitus in liquorem ſolui poſſint.

De diſtillatitiorum materia. Cap. XX.

ANtiquitus dum adhuc rudis, & imperfecta eſſet diſtillandi ars, plumbeis, vel æneis vaſis vtebantur in extrahendis rerum eſſentijs, quod tantæ erant humanis corporibus perniciei, vt in varios mirum in modum noxios morbos inciderent. Galenus in libro medicamentorum ſecundum loca, horrore habendam aquam monet, quæ per plumbeos canales deriuetur, nam limum, & craſſamentum quoddam retinent, vt qui eiuſmodi aquam copioſius hauſerint, dyſenteria corripiantur. Prætereà fumi, & vſtilagines inſigni faſtidio non vacant: ſed ſorbentibus aquam non modo moleſtum, ſed mirum in modum noxiæ: nam ſtoma-

Digitized by Google

cho, pectori, iecinori, omnibusq; viſceribus negocium faceſſit; & ſi cui clarius experiri cordi fuerit, animaduertat aquam è roſis, vel aurantij mali floribus exuctam, ſi per aliquot dies conſederit, inueniet in fundo ſedentem ceruſſam (vt diximus) quæ ex plumbeo alembico conceperat. Non tamen inficiandum, quod qui plumbeo alembico vtuntur, plus aquæ eliciant, quippe ſurrigentes halitus ſua frigiditate in guttas cogit, & indè copioſius per nares exudat. Nec diſſimiliter de ęneis, vel ferreis vaſis nam ex acrium ſimplicium diſtillationibus ęruginem, vel ferruginem contrahunt, quæ aquis immixta tantum haurientibus eam periculi affert, quantum ipſa ęrugo, & ferrugo, cerruſſa illa nocentior eſt: ſed his meliora ſunt figulina vaſa, intus vitro ſublita. & qui iniurias ignium formidant, poterunt, & paleato luto loricare ſic diutius quoque ignibus perennat. Sed omnium optima ſunt vitrea, nam puriſſimum vitrum eſt, nullam aſcitiam qualitatem recipit, & vires, quibus donantur adamuſſim retinent: Sed ſi talium metallorum vaſis vtendum ſit in oleis extrahendis, vbi inſita vis reſidet ſaltem chymicis vſibus, vel medicamentis extra corpus liniendis, non autem potu abſorbeantur.

De varijs ignium gradibus. Cap. XXI.

Conſultum eſt inter diſtillatores ignis remiſſionem intenſionemve in gradus diſtinguere, vt cuique ſuus conueniens caliditatis gradus conſtituatur; ſunt enim ſimplicia aliqua humidiſsima, &

leuia,

leuia, aliquã coctioni repugnantia, vt vehementiorem 3 ignem flagitent. Mox ſimplicium natura non violentanda eſt ignium excreſcentia, philoſophorum eſt cunctorum ſentẽtia naturam non vehementiſſimè vrgendam. nec violentari patitur. corrumpitur enim nimio coactu. Primi gradus ignis eſt balnei, cum aqua adeò calida eſt, vt in eam manus ſine læſione immitti poſſit; ex hoc igne flores, & fructus, & eiuſmodi ſimilia mollia pituitoſæ ſubſtãtiæ, ſeù phlegmaticæ tenues, & euaporabiles, quæ leui quaq; caliditate flatum generant. Secundus gradus, quando aqua calidiſſima eſt; non tamen bullit, nec poteſt manu tangi, & eſt ignis ſimplicium craſſioris ſubſtantiæ, quæ ex materiæ groſſitie, non tàm facilè vaporantur. Tertius gradus, quando aqua bullit; Quartus verò quando inter ignem, & vas nihil intercedit, quo in validis aquis vtimur. Sunt qui gradus etiam in tres partes diuidant, vt Secunda pars primi gradus eſt aquæ tepiditas, & ſic de ſingulis.

IO. BAPT. PORTAE NEAPOLITANI Diſtillationum,

LIBER SECVNDVS.

De odoratis aquis eliciendis.

PROHEMIVM.

Iam quid fuerit diſtillatio, eius varietates, & cauſas recẽſuimus, iam tempus opportunum erit operationes inire, & à diſtillationibus odoratarũ aquarum exordiri, & à Roſacea incipiemus, vt cęteris notior, vulgariorq;, eiuſq; exemplo ad difficiliora, & ſecretiora progrediemur.

De aqua roſacea odorata elicienda. Cap. I.

NOſtrum initium à roſa erit, quæ hortorum eſt decus, & orbis delitiæ, vt rectè Lycophron Poeta Lyricus, & Achilles Tatius in Leucippes, & Clitophōtis amoribus, dicunt. Quod ſi Deus Principem, vel Regem inter flores conſtituere voluiſſet, ipſam proculdubio conſtituiſſet. Græcè admirandam illam pulchritudinem,

Digitized by Google

tudinem, odoriſq́; ſuauitatem à Venere donatam di-
cũt, quod Dea Adonidis amore capta, in ſui profuſi cruo-
ris memoriam, in rubeam roſam conuertiſſet. Rectè
ab ea auſpicabimur, tum quod prima florum fuerit, ex
qua extillatitia aqua extracta ſit; ſi Auicennæ, & Ara-
bibus credimus, tum facilitate, & ſuauiſſimo, quem eru-
ctat, odore, quodq; pręclariſſimis medicamentis admi-
ſcetur, quibus humanæ vitæ ſuccurritur, alijq́; flores
eius exemplo diſtillari cępti ſint.

De aqua roſacea diſtillanda reponenda.

AD odorem roſæ, & iucunditatem cœlum confer-
re videtur, & cœli temperies, nam quibuſdam
locis minus odorata prouenit, præterea ſiccis, quàm hu-
midis odoratior contenta ruderibus, odore præſtat, qui-
bus pars ima ſcabra. Serenis diebus lecta, odoratior.
Decerpitur etiam intumeſcente alabaſtro faſtigiato, cõ-
uolutis foliorum panniculis, paulatim rubeſcens dehi-
ſcit, priuſquam explicetur in folia, & ſe pandat, reie-
ctis luteis apicibus in medio calicis inſidentibus veluti
capillamentis. Sole ſupra horizontem euecto cum ſuę
pollentis efficaciæ viribus. Roſæ illæ capiantur, quæ
quia candido rubore renident, nos incarnatas dicimus,
ex his enim præſtantior elicitur aqua, nam quæ ſangui-
nea purpura pumicant, & flammea, vel quæ in virginis
genis viſitur, ſalubrius ad medicum vſum veniunt cani-
næ roſæ vocatæ. Recipiuntur vel quæ nullo rore ma-
defactæ

defactæ extabuerint, vel madeſcant, quæ oſcitantes folijs dehiſcent. Hæ vitreo vrinali reponuntur, ac iniecto pileo obturantur, & muniuntur vaſculorum iuncturæ, nec ex his rapidus ſpiritus euadens, in tenues auras abeat. roſtro additur receptaculum in balneo mergitur, mox vrgeto ignem, donec aqua eliciatur. Obruuntur etiam cineribus: ſed maxima opus eſt vigilantia, ne flores comburantur, & aqua fumidum virus, & nidorem redoleat, nam ſi tantillum vſtæ rei fumum reſipiet, reijcienda potius, quàm inter odoratas con numeranda. E ſiccis roſis etiam exugitur aqua nam exiccatione eius odor non exoleſcit. humido loco reponantur, non vt muceſcant, aut ſitum contrahant, vel ſemidiei ſpatio in aqua medeſcant, ſic vitreis organis iniectæ ſuauem etiam aquam effundunt. Tandem omni paratu odoratus latex, ex eis elicitur. nam odor non ſolum in folijs: ſed omnibus partibus reſidet, vt in folijs aurantij, mirti, ſpicæ, aliorumq;.

Roſacea aqua venalis.

SEd qui roſaceam aquam venalem exponunt, aliter parant, ſtudentq; lucro potius, & quantitati, quàm odoris fragrantiæ, vt ementes fallant. Aſſumunt centum libras fontanæ aquæ, & in æneum vas illam conijciunt, roſarum decem, non reiectis alabaſtris, vel in medio ſtantibus luteis apicibus, nec proiectis viridibus folijs, illis barbulis vaſculum ambientibus: ſed integras,

vt

vt decerpuntur, & ſubiecto igne triginta aquæ libras excipiunt, mox ignem ſubducunt, deinde aperto alueo diſtillata iã roſarum folia exprimunt in vas æneũ, mox proijciunt,& alias tricenas aquæ libras addunt, ac denas roſarum, & ignem augent,eundem modum reiterantes, vt ex triginta roſarum libris, centum odoratæ aquæ eliciant venalis. Alij recrementa illa, ex quibus pharmacopolæ ex decocto roſarum cremor elicitur,proiecta, in aqua maceranda per diei quadrantem imponunt, demum diſtillant, & ex eis etiam odoratam eliciunt aquam venalem. Fertur ſupra aquam pinguedo quædam innatans, quæ penna excipitur, roſę fragans oleum, vt dicemus. Tot modis roſacea aqua adulteratur.

Roſarum aqua, cuius pars vna multas fontanæ aquæ odoratas reddat.

QVod ſi maiorem roſarum fragrantiam efflagitas, vt cæteras antecellat, cuius cochlear vnum in amphoram fontanæ aquæ iniectum, fragrantem reddat,ita parato. Diſtillentur roſæ,vt prius diximus, mox diſtillatam aquam ſuper alias recentes roſas irrorato in vitrei vaſis alueo eiuſdem quantitatis, & denuo diſtillabis, ac ità tertio efficies,& ſic tàm largum odoris effluuium emittit, vt ſæpius odorata caput offendat,cuius pars vna ſupra decem fontanæ aquæ odoratiſſimas reddit, & ita parata, fricato diligenter vaſe ad odoramenta paranda reponitur. Hęc aqua corro-

borat, capitis doloris mulcet: nam cit corpus, quia eius ſubtilis caliditas igne diſſociata abijt.

Aqua ex Arantiorum floribus odorata. Cap. II.

POſt odoratiſſimam roſarum aquam præſtantiſſima ſequitur ex Arantiorum floribus, nec odoris pręſtantia primæ quicquam honoris cedit. Hic Neapoli maxima elicitur florum aquæ quantitas per omnes mundi partes deferenda in qua ſemper veris temperies arridet, & cuncta noſtra viridaria his ſcatent.

Aqua ex Arantiorum floribus reponenda.

COlliguntur non qui ex ſuis arboribus delapſi in terram iacent flores, nam hi euanidi ſunt odoris, ſed manibus decerpti. Non roridi, ſed aliquibus horis in vmbra paſſi, ſed neque per diem odorem remittunt; itá tenaciter odor ſuis partibus inhęret. Compleantur vitrea vaſa, & in aquę balneo reponantur, vel cineribus, indantur roſtrati pilei, obſtructis optimè iuncturis, ne tenuiſſimus odor elabatur. Tunc ſubiecto igne roridus vapor in ſummo pilei ſubreptus, ac frigori occurſans ipſum irrorat, mox liquor refluus factus, in ſubiectum vas labitur: exceptus aliquibus diebus optimè clauſus inſolatur, ne quid tetri odoris fumi reſi-

piat, quem vi ignis receperat, demum ad vſum reponitur. Diſtillatur etiam aqua ex citriorum, limonum, ac omnium acruminum generum floribus eximij etiã odoris: Sed in ea quæ ad ſorbitionẽ paratur, recipiuntur tantum folia, reiectis calicibus, & fructuum rudimentis in medio floris ſtantibus, ne amarorem ex his reſipiat, ac vitreis organis diſtillentur.

Aqua ex Arantiorum floribus venalis.

AQua mirum in modum venalis eſt, tùm condiendis magnatum cibis, tum ad odoramenta paranda, maximè ab vnguentarijs expetitur, & ad medicos vſus apprimè vtilis. Flores ſine delectu in alueum ęneum conijciuntur cum maxima aquę quantitate, vt in roſis diximus. Diſtillant etiam florum recrementa, quę ab vnguentarijs reijciuntur, qui in condiendis pellibus ad chyrothecas, & thoraces, vtuntur, & eliciendo odorato oleo. Subſtratas enim pelles, ac nuda amigdala triduo floribus cumulant, bis in die recentes permutando, mox tuſis amygdalis, & organo expreſſis, odoratum oleum eliciunt. Hos igitur neglectos per diem aqua madentes, poſt diſtillantes fragrantem aquam eliciunt. In Gallia Ciſalpina, alijſq; frigidis locis ex frigida cœli intemperie, plantę ad flores non perueniunt: ſed vix vitam ducũt, ob id ex plantarum citriorum ſummitatibus, & teneris foliolis aquam eliciunt, ſed non primæ comparandam; Aquam per ci-

nerem exuctam per aliquos dies inſolant, donec exuat, ſi quã ex ignis violentia vſtulationis labem conceperit.

Arantiorum aqua eximiæ fragrantiæ.

QVod ſi aquam fragrantioris odoris fieri voles, quemadmodum de roſis diximus ità de arantijs floribus faciendum iubemus, ſcilicet vt prius aqua diſtillata ſuper recentiores flores irroretur, & quò pluries irroraueris ſuper alios decerptos flores, & denuò diſtillaueris, eò valẽtiorem odoris effluuium, & operandi violentiam nanciſceris, cuius exigua pars ſupra multam proiecta eiuſmodi ferè odoris reddet. Aqua hæc ad medicamenta apprimè vtilis. Ad peſtilentes febres vtiliſſimè propinatur, præcipuè quæ ex anthematibus veniunt, quia putredini maximè aduerſatur. Selibra pota per ſudorem à corde contagioſos humores expellit. Venenorum vim eludere, & retundere ſolet. Ore ſubinde colluto halitus ſuauitatem comendat. Odor ad animi deliquia prȩualet. Diſtillata Limonum aqua mulierum facies expolit, victiligines, & maculas emendat, varos delet, & acoros interimit. Cor roborat, eiuſq; palpitationi ſalutare remedium eſt.

Odorata aqua ex Myrti floribus. Cap. III.

EX myrti quoq; floribus diſtillata aqua, ſuauitate, & odore præſtat, hortorum delitiæ, & ornamentum, maximè myropolis expetita. Myrſinum pulcherrimam puellam in hanc plantam mutatam

tam fingunt Græcorum fabulæ, quod ſui odoris præſtantia, ac inſignium virtutum cumulo virginibus præſtaret. Vt iam dictis ante floribus tertio gradu reſpondet, ideò & tertium ei locum aſcripſimus, & ſuis etiam terreſtribus partibus inteſtinus odor inſidet, vt ex ea aqua & oleum inſigne eliciatur, vt dicemus, quod non alijs omnibus euenit.

Aqua odorata ex Myrti floribus reponenda.

AQuam hæc eſt faciundi ratio, decerpuntur flores è noſtrate Myrto ſylueſtri, cuius folia dilutius virent, & aliquanto maiora ſunt; nam vniuersus hic Neapolitanus tractus montes, & littora ſpontè eam fundunt, vt hæc odore celebrior. Vitreo vaſe inijciuntur, vas aquæ balneo, vel cineribus mergitur, cui pileus, & receptaculum iungitur, obturatis, picatisq; iuncturis; tunc è pileo illapſus latex odoratiſſimus erit.

Aqua ex Myrto venalis.

QVi vero myropolis diſtillant, ęneo vaſe magnam fontanæ aquæ partem inijciunt, ac cauliculos teneros ramorum cum floribus decerptos, nam, & frondes ęmulum odorem proferunt, vti Romæ, & Ciſalpina in Gallia fieri vidimus, vbi plantæ ob frigoris violentiam malè hoſpitantur, vt vix ad florem perueniant.

Aqua

Digitized by Google

Aqua myrti miræ fragrantiæ.

SI vt ſuperius de floribus diximus extracta aqua ſuper flores iterum atque iterum proieceris, & diſtillando eundem laborem ſuſceperis, aqua miram acquiret odoris ſuauitatem Aqua conſtringentis eſt facultatis. Pota halitus oris commendat. Ad oris item vlcera valet, & etiam ſuper generoſa obſonia inſpergitur.

Odorata florum, Lauendulæ aqua. Cap. IIII.

EX odorata ſtirpe illa, quam herbariorum vulgus lauendulam vocat, nardi ſpecie, vt verius pſeudonardus dici deberet, quod odore nardum æmulatur. aqua diſtillata madendis linteis gratiore, & ſuauiore odore commendat tanta odoris fragrantia, vt omnes flores odoris iucunditate prouocet, qua de re veſtibus etiam inſeritur, & in manuales faſciculos digeritur, balneis & hominum lauacris expetitur, elotaq; omnia, ſi permiſceatur, odorata reddit, ob id vitioſa quadam vocabuli corruptione lauandulam vocant. Inſolata ſeruatur etiam ad varios odorum vſus. Conſtat terreis ſpirituoſiſq; partibus, ob id flores, frondes, ac tota deniq; ſtirps aquam, & oleum odoratum reddunt. Decerpantur flores veris exitu Iunio, & Iulio menſibus, purpurei frequentibus ſpicis ſparſi, ex locis apricis & petroſis,

Digitized by Google

petroſis, nam grauius redolent, vitreis organis inditi, ac balneo, vel cineribus diſtillandi imponuntur, & aqua ex eis emanans ad omnes vſus odoratiſſima. Frondes etiam diſtillantur, & eumdem fere odorem ſpirant. Si recentes flores habere non poterimus, ſiccos aqua biduo macerabimus fontana, vel roſacea mox ſubiectis ignibus fragrans elicitur aqua. Si olei quod nobis ex Gallia euehitur aliquot ſtillę in fontanam irrorentur aquā, commixta, & commota ex oleo aqua, ſuauiſſimum odorem concipiet. Vel ſi ſiccos flores aquæ madendos impones, ac ſoli bene operculato in vaſe expoſueris, eamdem odoris commendationem repreſentabit. Stillatitius odoratus latex fronte, & temporibus illitus catalepſi, & leuiori hemiplexia, comitiali morbo, & ſincope laborantibus ſuccurrit.

Aqua odorata ex odorato Trifolio. Cap. V.

ODoratum Trifolium ſui odoris commendatione diſtillatorijs Neapolitanis officinis frequentius venit, quod Tribulum vocant vrbanæ Loti ſpeciem. Referunt flores, & frondes eumdem odorem, & etiam reſiccata plenius redolet. In tempeſtatibus odor intenditur, vt locum in quo herba ſata reſidet, ſuo odore repleat. Lætioribus locis oritur, videturq; ad odorem, & hominum volupe nata herba. Sylueſtris odoris eſt infirmioris: Sed miror apud incolas, & peregrinos huius

Digitized by Google

ius herbæ odorem in prętio non haberi, niſi in cauſa fuerit, non omnibus in locis odoris iucunditate ſeri: ſed eius odorem pro locorum varietate intendi, & remitti. Hic maximus apud vnguentarios vſus, aqua per ſe ſola & cum alijs floribus commixta, eximiam odoris redolentiam repreſentat. Decerpuntur floridi apices cum teneris frondibus veris initio, diſtillanturq; balneo, vel cineribus.

Odorata aqua ex Iaſeminis. *Cap. VI.*

NAſcuntur apud nos Iaſemini, vel Gelſomini flores odorati, & pręcioſi tanta copia, vt nulla ſint viridaria, nullæ mulieres, quæ in fictilibus vaſculis non alant ob ſui ſpecioſitatem, & ſuaueolentiam, & ornamentum, videnturq; florum omnium odorem ſuperare, vt principatum facilem ſibi vendicent. Et mane in viridarijs deambulantes propè floridas plantas experiuntur ex eis gratum odorem halare, & ita animum exhilarare, vt homines huius ſuauitate capti, & odoris iucunditate illecti, ab eis diſcedere non patiātur, magnetina odoris virtute. Flores enim manipulatim componuntur, vt ſemper in manibus habeamus, quouſq; odoris gratiam exuant. Duo apud nos genera naſcuntur, ſatiuum quod tota Aeſtate floret, & Autumno iucundiſſimi, & validiſſimi odoris, & ſyluestre, quod remiſſius halat. Vitreis organis ex his difficillimè

mè

Digitized by Google

mè odorata aqua extrahitur,nam tenuiſſima odoris vis in ſumma florum cute reſidet, vt leuiſſimo quoq; igne abeat in auras,& odoris gratiam exuat, quod hoc argumento probatur. Si diutius in Sole manſerint inoleſcit ſuaueolentia, & inodori remanent flores,ijdemq; ſicci, nil prorſus odoris ſpirantes in totum reijciuntur, & ſi digitis flores compreſſeris inolidis terreſtribus partibus cum ſuperficiarijs olentibus ſe permiſcentibus ſuauitas illa madore intrinſeco retuſa,ignauo fętore contaminatur, cum minor pars olida à maiori inolida ſuppeditetur, & mira odoris ſuauitas illa non pertinax cum inolidis partibus compenſatur. ob id mea tempeſtate hominem non cognoui qui ſtillarijs organis ex his ſuaueolentem aquam exugeret,nec vnquàm venalem expoſitã vidi. Nitemur igitur, & ſi odor in tenuibus,& ſuperficiarijs partibus inſideat, maxima ſedulitate, & induſtria extrahere, vt & ſi odor citiſſimè è floribus expiret, in aquis potiſſimum, & oleis apud nos commorare cogamus.

Odorata aqua ex Iaſeminis.

QVia pars illa ſuperficiaria flatulenta eſt, & vaporoſa,ne cum fœtidis immiſceatur,ob id organa ampla,eademq; humilia requirit,ne debiles illi flatus,& vapores ſubnixi in aſcendendo laborẽt, & inclinato etiam vaſe. Replentur igitur ex ſatiuis Iaſiminis vitrea vaſa recentibus, & non reſiccatis, nam potius ingrati, quàm grati odoris aqua eliceretur, &

H aquæ

aquæ balneo collocentur inditis pileis, & optimè commeſſuris emplaſtratis, & picatis, leui igne breui temporis interuallo coquantur, vt tenuiſſimum illum aerem expirent. Nec nimis flos incaleſcat, quia ſi ex totius cõpoſito manaret vapor, ingrati eſſet odoris, ſic vix exortus vapor in receptaculum exoneretur. Ac vbi paululum extillauerint, ſubducto igne amoueatur vas, & exceptam aquam ſuper alios recentes flores irrorabis, & camdem operam impendes; ſic ſecundo gratioris odoris fluet aqua. Vndè ter, & quater effeceris, & magnum acquiret aqua odoris effluuium. & ſi odore fragrat maximis etiam ad animi recreationem pollet viribus.

Aqua odorata ex Moſchatulis roſis. Cap. VII.

IN eodem diſtillationis genere difficillimæ ſunt roſæ albæ ab inſigni moſchi odore, moſchatulæ dictæ: habẽt enim & ipſe in ſumma ſuperficie tenuioris odores aurã inſperſam: ob id digitis cõfricatę, nec moſchum olent, nec eximia illa odoris ſuauitate delectant. Vnde ſedulam operam nauare oportet, vt diſtillatione eius odor eliciatur. Decerpantur igitur non, quæ à Sole exuctæ ſero pallidum colorem contraxerint; nec folia in terram delapſa; nam his nullus odor: ſed quæ adhuc in folliculis conuolutæ, & conglobatæ iam, iam in folia explicantur, non proiectis luteis illis apicibus in medio florum ſtantibus. Hæ in vitreum vri-

nale

nale collocentur, latum & contractum, ſic leui aquæ balneo ne laboret aſcendendo vapor. Excepta aqua denuo ſuper recentes irrorabis, vt diximus, & diſtillabis, vt placidiorem magis paulo teneat odoris auram. Syl-ueſtres etiam quæ paſſim in dumetis luxuriant, & ſi minoris odoris, non tamen diſpari odore indonatæ, nam ſi videntur ſylueſtrem habitum induiſſe, non ità tamen odore viduatæ ſunt, vt ne odoris commendatione diſtil lari nequeant.

Aqua odorata ex purpureis Violis. *Cap. VIII.*

VT veris prænuntia, & prima inter vernos flores emicat viola, ita præcipuè odoris commendationis, & vtilitatis exiſtit, vt videatur naturam ad hominum vtilitatem creaſſe. Nam ſi eam ſpectes, maximè ſaturata illa ſua virente purpura oculos recreat, & ſi per locum ambulabis, vbi ille conſitæ ſint, non parum olfactus miro illo ſuo odoris oblectamento capietur. In eàdem ſpecie florum ſunt, qui ſuperficiarium illum vapidum odoris ſpiritum poſſident; vt niſi citò diſcerpas, odoris effluuium expiret. Vndè prius decerpantur, oportet, quam ſolis vim experiantur, nam illico exoleſcit odor, & ſiccæ nil penitus redolent, nec roribus madidæ, quia obtunditur. Decerpantur igitur tempore quo Solis calor virtutem non reſoluerit. eligantur nigriores, nam quæ ſaturatiore purpura nitent,

præſtantioris odoris fragrãtia magis olfactui blandiuntur, non albæ vel delutioris coloris; nam euanidi odoris ſunt, nec ortæ humidis, vel vmbroſis locis. Diſtillantur eo more quo de alijs diximus, & recentibus aquis diſtillatis ſuperiniectis denuo diſtillentur. Si enim in fontanam aquam inſperſeris, ac per diei quadrantem immorari patieris, aquæ ſuũ odorem conciliabunt, & ſi id ter, quater repetes, maiorem violarum odoris gratiam ſine diſtillatione nanciſcentur.

Ex Caryophyllis floribus odorata aqua. Cap. IX.

NOn in vltimis ponendus eſt ſpecioſus, & odoratus Caryophyllorum flos, quippè cum omnibus de pulchritudine viribus, & odoris prętantia certet. Hi figulinis in vaſculis à mulieribus fouentur, his hortorum areæ decorantur, & faſciculi olfactorij in hominum manibus verſantur ad odoris gratiam, & animi vires recreandas. Aqua non minus difficulter quàm ex ſuperioribus elicitur. Seligantur non albi, nec qui in candidis folijs cruoris notulis inficiuntur, non qui languido rutilant cocco, non ſylueſtres, nam non vt ſuperiores odorem tribuunt: ſed qui ſaturato cruore renident, & qui ex multiplicibus foliolis flores conflatos gerunt. Proijciantur calathi, & quæ in medio ſtamina ſe oſtendunt, reiectis etiam forfice vnguibus ita enim vocamus partes illas albas, quæ petiolo, & calatho inſerun-

Digitized by Google

inſeruntur. Frondes in vitream ampullam conijciuntur atque in aquam tepidè bullientem collocantur, vt tenuiſsimus vapor in ſummis frondibns inſidens ſurrigatur ad pilei teſtudinem, & extillet. Si pulueris aliquid Indorum cariophyllorum in pilei canali circumdabitur, mirum in modum aquæ odorem augebit. Vires eius validiſsimæ ad animi deliquia: nam qui animi deliquio conſternuntur, ſi olfactui appropinquetur, maximè reficiuntur. Ad peſtis contagia præſtantiſsimè ſum expertus, & ad febres contagioſas, & melancholicas cordis paſsiones.

De odorata Liliorum aqua. Cap. X.

AEſtatis decus, & honor eſt Lilium ſuo incontaminati candoris nitore, ac venuſtate, ac blando ſuauis odoris effluuio ab omnibus concupitum, vt flos florum dici poſsit; ob id Iunonis roſam, & Veneris volupe vocatum: ſed ab eo odoratam elicere aquã vix poteſt arte nanciſci. nam vix Sole illuſtrati ſuum expirant odorem: nam tenuiſsima floris ſubſtantia, in qua odor ille reſidet, illico efflatur, vt ne veſtigium quidem odoris conſeruet. Eligantur igitur ſolæ frondes vix è caliculo dehiſcentes, reijciantur ſtamina, mox vitrea in ampulla optimè ſtipatis iuncturis, aquæ balneo reponantur, ac ſubdito molliuſculo igne tantiſper coquantur, vt vix flores videantur contabuiſſe maxima ſedulita-

ſedulitate, ne voto fruſtreris, & ſic odorata elicitur aqua. Stillatitia eius aqua parturientibus maximā præſtat opem, ac pellendis ſecundis. Maculas è mulierum viſu abſtergit, rugas delet, candiditatem carni conciliat.

De odorata Narciſſi aqua. Cap. XI.

POſt Lilium Narciſſum dicemus cognatione odoris, qui plerunq; in Lilium degenerat. Sunt, & Narciſſi odore ipſo ſuauiſſimi, cuius plura ſunt genera; illum nos diſtillabimus qui croceis intus foliolis, foris albis cingentibus, vt Ouidius canit ſuauiſſimi, & violenti odoris, ferè ſoporiferi adeoq; vberi odoris, vt ſæpius odorati caput tentent, dicunturq; à ναρκῶ quaſi torpeo, quod caput grauet torpedine. Si modo quem ſuperius diximus, diſtillabitur, odoratam fundet aquam, immò illius violentiæ magnam partem exuunt, vt tutius odorari poſſit, & violentiæ loco ſuauitatem recipiant. Eandem operam impendendo ex cæruleo Hyacintho odorata effluet aqua.

Aqua odorata ex Azadarach floribus. Cap. XII.

ARborem illam, quam alij Loton, Arabes Azadarach dicunt, in Italia arbor Paradiſi vocari cœpta. nomenq; inde poſitū, quod flores pergrato odoris effluuio nares oblectēt veluti Paradiſi, cuius fructu Hiſpani ad numerandas

das preces vtuntur. Arbor conſpicuæ venuſtatis, & odoris eſt. Flores hi per aquæ balneum opera, & ſedulitate vt ſuperius diximus, diſtillati fragrantem aquam effundunt, quia flos tenuis vt Iaſeminis, ideo parem illis operam expoſcunt.

Aqua odorata ex herbis. Cap. XIII.

EX herbis etiam odorata elicitur aquæ, quarum hoc capite aliquas commemorabimus, & per ſe ſolę odoratæ ſunt, & cum alijs commixtæ, & odorem, & ſalutem nobis conferunt. & primo de Ocimo dicamus, Græci Baſilicon vocant, quaſi regium, quod regio eius odore, regio nomine dignum ſit. Ex hoc extracta aqua ſuauiter redolet: ſed odoratior ex genere illo, quod minimis conſtat folijs, & odore celebrius; Neapolitanum vulgus Baſilicum gentilem vocat. Aliud eſt genus ab inſigni exoticorum odore Caryophyllorũ, Caryophyllatum vocant. odoratiſſimam aquam effundit. Aliud eſt quoq; quod ab odore mali citrij, vt nulla inter frondes, & citrium interſit differentia, Citratum vocamus, quorum aquæ olfactu cordi, & capiti proſunt, & animi męrorem ex atra bile ortam emendat, & hilarem, & lętum reddit, & in animi deliquio ſalutare eſt. Caryophyllatum ad cordis affectus, illudq́; roborandum, cæteris aptius animiq́; deliquijs præſtat. Eſt altera Ocimi ſpecies, quam Acinon vocant, Neapolitani

litani

litani Ardichella à maxima cum vrticæ floribus ſimilitudine in aquæ balneo odoratam manat aquam. Meliſſa ab inſigni Citri odore Citraginem vocat, cuius diſtillata aqua cor roborat, & animi mȩrores ex atra bile ortos expellit. Ad cardiacos effectus, vt citrium etiam prodeſt quod ſi nares conſulas non niſi citrium olet. Ex radicibus caryophyllatæ herbæ odoratis aqua exugitur, quæ eoſdem cum caryophyllis exotericis effectus retinet.

Aqua odorata ex pluribus commixtis. Cap. XIIII.

DIximus de ſimplicibus, nunc de compoſitis. Sæpiſſimè in diſtillationibus ſolemus, flores, & frondes commiſcere, tùm ad odoratiorem aquam parandam, tùm ad medicos vſus, tùm ad mulieres decorandas. Aquam roſaceam, vel aliorum florum moſchatam conficies, ſi locatis in ampulla floribus moſchi granum in pilei canali, vel roſtri extremitate accōmodaueris, et extillans aqua, & per moſchum illabens, moſchi odorem recipiet, & ſic maximam moſchatæ aquæ quantitatem parabis; id tamen moneo animaduertendum in compoſitionibus, vt non ex omnibus ȩquale pondus adijcias: nam quæ valentioris ſunt odoris, infirmiores obtundunt, & inolfactu ſuppeditantur, vt diſcerni nequeant: ſed potentioris odoris minor, languidioris maior pars opponatur, vt conſonans ex his conſurgat

odoris

Digitized by Google

odoris harmonia. Exemplum damus, Roſarum partes duæ, Aurantiorum florum vna, Lauendulæ dimidia, Trifolij odorati pars quarta, Myrti vna & dimidia, indantur in vitreo vaſe, in cuius pilei nare Moſchum collocetur, vt indè delabens aqua moſchi odorem recipiat, & odoratiſſima manabit aqua; Vel capiantur Roſarum, Arantiorum, Myrti, Trifolij odorati quantitates iam dictæ, &alternatim in ampullæ alueo collocentur, quibus adde Sambuci flores, Roſas moſchatas, Lilia, ſummitates ramorum Citrij, ac vitrea in ampulla locentur. Interea in ollula vitro intus illita, Stirax, Belzoinum, Caryophylli, & Lignum aloes bulliant parumper; indè aqua ſupra flores ſpargatur in alueo operculato, & picato, & in roſtri oſculo granum Moſchi accommodabis, Zibeti, & Ambaræ, ac leuibus prunis per aquæ balneum ſtillantem aquam excipies. Vel recipiantur Baſilici frondes, Mentæ, Mari, Iridis radicum, Saluiæ, Meliſſæ, Lauendulæ, & Roriſmarini, & h is adijciantur Caryophylli, Cinnamomi, Nucis myriſticæ pauca quantitas, ac Citrij cortices. Hęc omnia in aquis odoratis ſupradictis triduo macerabis, indè per aquæ balneum extillabis.

I Quomo-

Quomodo flores in diſtillatione ſuos colores, ſeu vires conſeruent. Cap. XV.

QVia colores in pleriſq; ſunt eſſentiæ ſimplicium, vt in auro, floribus, & alijs, ob id maxima ſedulitate attendendum, vt colores cum aquis extrahãtur, vt ſuo loco declarabimus poſterius: qui non minus oculos oblectant, quàm ad medicos vſus præſtãt, nam in diſtillatione flores non ſolum vires: ſed colores conſeruant, & fortaſſe locupletius, & vt à roſis incipiamus. Excipiuntur roſarum florum frondes, & præcipuè quæ ſaturato cruore micant, caninæ vulgò dictæ, vitreo paruo vaſculo accommodantur patuli oris, hoc vas intra aliud vas laxioris aluei inditur, quod ſubſtratas habeat roſas cuiuſcunq; coloris fuerint, pileus, & receptaculum imponuntur, & picantur, & ſubſtrato igne vapor ex roſis ſubreptus in vaſculum illabens, colorem ex roſis elicit, & cum ſucco admiſcentur, & peracta diſtillatione, ſumatur vas ex magni vaſis alueo, & in fundo roſaceo, vel ſanguineo colore tinctam reperies, & ex pilei nare clariſſimam diſtillabit aquam, vt vtramq; habeas, & cruentam, & claram; cruenta tàm vehementis erit odoris, vt ſæpius odorata caput tentet. Poteſt, & alio modo colorari. Vaſe roſis repleto extinctæ frondes in pilei canali accommodabis, & mox clauſo vaſe, ignem ſubijcias: nam vapor pilei teſtudinem tangens frigi-

frigido vitro occurrens, vertitur in aquam per pilei latera in canalem defluens per narem, coloratam aquam extillabit, ſecum habens odorem, colorem, & vires. Id etiam experiemur in purpureis violis, cuius ſi frondes in pilei canali circumpones, & alios flores in alueo ex pileo illabens calida aqua per canalem decurrens coloratur, & in receptaculum purpurea manabit aqua.

Quod hæc maioris ſit virtutis, quàm ſimpliciter extillatæ, experti ſumus aquam roſarum cruentam madefactis lineis fruſtulis, ac tempori circumpoſitis, capitis dolorum illico amouere, quod non euenit ex clara diſtillata.

Digitized by Google

IO. BAPT. PORTAE NEAPOLITANI

Diſtillationum,

LIBER TERTIVS.

In quo de oleorum diſtillatione tractatur.

PROOEMIVM.

Diximus ſuperiori libro ex floribus, & herbis odoratis de aquarum diſtillationibus, nunc ad oleorum extractiones properabimus, res digna admodum, & induſtria, labore, paratuq; magno perficitur. In oleis, vt diximus eximiæ rerum virtutes, & mirabiles latent operandi vires, & ſi alijs vaſis extrahi poſſe non negamus; nos tamen peculiariter hoc vno vtemur, quo vſtrinę dubium, & operantis ſocordiam non timemus: Sed fornacem, & vas conſtituamus.

Deſcri-

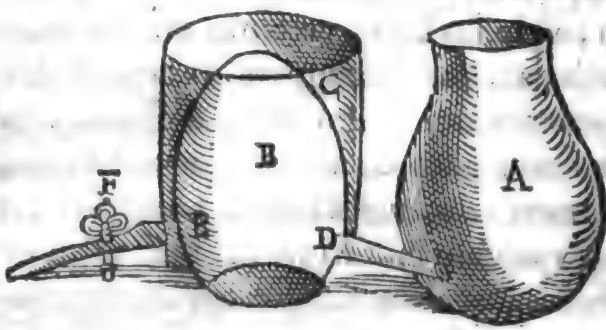
Deſcriptio vaſis, & fornacis ad oleorum extractionem. Cap. I.

ET ſi multifariam multisq; modis olea ex herbis, & floribus extrahi poſſunt, hoc tamen modo contenti erimus; nam eo quot quot vidimus, & experti ſumus, nullum commodius, & opportunius reperimus. Fiat ahenum ad oui ſimilitudinem capacius, cuius latitudo duorum pedum, profunditas verò trium, In ſummitate collum anguſtum bene, & latum ſemipedale, pileo grandiori recipiendo accommodatum, vt ipſius latera extremo orarum ſuarum ambitu includat, pileus longo roſtro aquam diſtillatam in receptaculum longo roſtro diffundat. Vaſis mox turris forma pileo circumponitur ex ſtamnea, vel ferrea bractea, vt veluti veſſica aquam interfuſam recipiat, quo perpetuum inſit frigus, & pilei teſtudinem ſuperet. In imo canalem cum ſuo epiſtomio poſſideat, qua calefacta ad libitum exinaniri poſſit. Fornacula hoc modo paratur. A ſolo bicubitalis ſurgat rotunda, vel quadrangula forma è calce, & lateribus, pede ſupra planum erecta, pauimentum ſternatur in cuius medio feneſtretur. Feneſtra ferrea tegete cooperiatur, qua laxius cinis egeratur. In ſummo rotunda erit tantæ laxitatis, vt ahenum vas in ſe recipiat. Infra vas tranſuer-

ſo

Digitized by Google

ſo ferro fulciatur tantę ſoliditatis, vt ignis ardorem, & vaſis pondus ſubſtentet. Feneſtella è regione ferreæ tegetis aperiatur, per quam ligna, & carbones inijciantur, eximia feneſtella cineres è crate cadentes exerantur. Vaſis hic erit vſus. Repletur tertia pars florum, mox aqua fontana lympida infunditur, vt flores, & herbas per ſemipedem excreſcat; inditur pileus circumlitis orificijs, & imponitur fornaci, ac ſuppoſitis flagrantibus prunis incaleſcat, nam quamuis flagrantibus prunis ſuppoſitis ſtillatitia aqua vſtrinæ labe non maculabitur, vbi pilei aqua nimium incaleſcit, effuſa extrinſecus aqua calida, frigida ſuper infunditur, vt pileus frigeſcat ſemper, nam ex pilei rigore copioſior elicitur aqua.

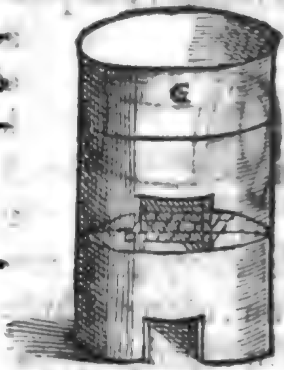
Ahenum A,
Pileus B,
Turris ſtamnea C,
Roſtrum pilei D,
Canalis Turris E,
Epiſtomium F.

Tur-

Digitized by Google

Turris G.

Prope pileum catinus aqua frigida plenus maneat, vt effuſa in alium catinum calida, recens frigida ſuper inijciatur.

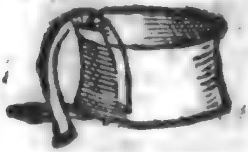
Quomodo oleum ab aqua ſeparetur.
Cap. II.

Quia hic vaſe oleum ſimul cum aqua exugitur, non parua nos tangit difficultas, vt ſeparatorium quo aquam ab oleo ſegregemus, paremus; nos multa deſcribimus, vt ſuo quiſq; libito melius ſeligat. Aliqui infundibulum vitreum habent, intus aquam, & oleum effundunt, oleum ſupernatat, aqua fundum occupat, indice digito inferius os occupante, vbi quieuerint, amoto inferius digito, aquam effluere ſinunt, vbi tota effluxerit aqua, & oleum propè digitum deſcenderit, relaxando digitus parumper oſculum, aquam guttatim effluere ſinūt, vbi aqua effluere deſierit, relaxato digito, oleum in ampullam effluere permittunt.

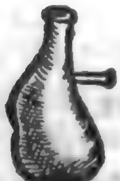

Alij hoc modo ſegregant per Siphonē paruum intortum tantę altitudinis, vt intra vas poſitus, altera pars foris deſcendat, Siphonis crus

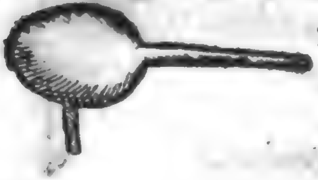
vnum imum v a ſis petit in quo reſidet aqua, mox flatu aquam ad ſe trahunt, illico aqua effluet, vbi aqua effluxerit, ad oleum deuentum eſt, vt oleum in Siphonis cruore extrinſeco erit, tunc digito oſculum comprimũt, vt oleum quieſcat, mox à vaſe amoto ſuper aliam ampullam, oleum effluere ſinunt.

Alij vaſculum parant, quod prope collum canalem angustum habeat, mox intus aquam, & oleum ingerunt, quouſq; ad canalis os perueniat oleum; nam ſemper aqua fundum, oleum ſumma petit, oleum è regione canalis peruentum inclinato parumper vaſe, per canalem effluet.

At nos hoc vaſe contenti erimus, quod ex tot, tãtisq; optimum experti ſumus. Receptaculum ſurgentis aluei parant, quod in ventre canaliculum habeat ſatis anguſtum hoc vaporarij roſtro ſubijcimus, & vbi diſtillare deſierit, & oleum & aqua in eius alueo promiſcuè fuerit, impoſito oſculo vaſis indice, obuertimus vas, vt oleum ſupra innatet, & aqua in imo ſupra canalem reſideat, tunc amoto digito, aquam per canalẽ effluere ſinamus paulatim, quo ad tota effluxerit, vbi oleum ca-nali appropinquabit, roſtello indicem apponimus, vt per anguſtiſſimum oſculũ aqua guttatim

guttatim effluat, vbi verò ſolum oleum in roſtello erit ſuppoſita alia ampulla, amoto digito, oleum effluere ſinamus.

Odoratum oleum ex floribus Aurantij diſtillare. Cap. III.

HOc modo qui ſequitur, parari conſueuit. Capiantur Aurantij florum quadraginta circiter libræ, ac memorato iam vaſe indantur, quibus ſuperfundantur quindecim aquæ fontanæ, & ſubiecto igne, vrgeto quantum vales cum memorata pilei infrigidatione, ſic quatuor, aut quinq; horis tota diſtillabitur aqua. Supra aliquæ olei guttæ ſupernatabunt rubei coloris. Maxima diligentia, & arte ſeparandæ ſunt, fragrantiſſimi odoris, nec aqua à ſuo odore degenerabit, quam venalem exponunt. Prolectum oleum erit paucæ quantitatis, vt vix ex ſexcentis libris, vna olei vncia excipiatur. Sunt etiam qui vitreo vrinali in aquæ balneo ex ſolis floribus oleum cum aqua eliciunt, aurei coloris, mirabiliſq; odoris: ſed quàm minimæ quantitatis. Si aquam quæ prius ex alijs floribus manauit, ſuper alios flores irroraueris, mox diſtillabis ex aqua prætioſiori odoris, & olei maioris quãtitatis erit. Ex tot, & infinitis plenè vtilitatibus vidi melancoliæ febribus contagioſis, ſtomacho, & matricis doloribus præſtantiſſimum eſſe pharmacum.

Digitized by Google

Odoratum oleum ex Citriorum floribus, & corticibus. *Cap. IIII.*

EOdem modo è floribus Citrij educimur oleum, & ex quadraginta florum libris, vix dragma elicietur. Differt ab eo, quod ſit colore candidius, & odore infirmius.

Oleum odoratum ex corticibus Citrij.

CItrij cortices inciduntur vſque ad album medullæ, induntur vitreo vrinali cum fontana aqua ad ignium cinerem, ex ducentis fructibus vncia elicitur præciosi olei, quod cum aqua promiſcuè effluit, ſegregaturq; ab aqua. Plus ex acerbis quam ex nimium maturis excurrit. Si cum foraminulenta radicula, corticis ramenta fiant, parcius oleum colligitur, quia maior ſpirituum pars euaneſcit in auras, & odor difflatur. Sed ſi taleolis dimidiati ferè digiti diſſectis, ac fruſtillatim conciſis vteris minor iactura ſpirituum fiet. Si prius aqua cortices macerentur, eademq; aqua diſtillaueris, plus reddet olei. Ex paruis limonibus, quos vulgò Calabreſche vocamus numero quinquaginta, vix duas drachmas elicies aurei coloris, in vitreo vrinali cum aqua collocantur cum ignis violentia, quia combuſtionis labem non extimeſcimus. Vires eius. Si oleum cum vino hauſeris, viperarum, Scorpionumq; medeberis

ris

Digitized by Google

ris veneno linendo vulnera cum lino. Perunctę nares contra febres peſtilentes, & peſtem ſe muniunt. Gulam, pulſus manuum, pedumq́; linendo contra melancholiam valet, roborat ſtomachum, & confert digeſtioni. oleum extractum ex primis fructuum rudimentis Aurantij ad lapides in veſſica frangendos efficax. Ex ſex fructuum libris vnciam olei clari, & odorati extraximus.

Odoratum oleum ex Roſarum floribus. Cap. V.

OMnium difficillimæ extractionis eſt Roſarum oleum, atq; in minima quantitate: ſed ſuauiſſimi odoris, vt reſerato vaſe, in quo oleum conditur, in Roſarij medio florentis commorare videaris. In ſupra memorato vaſe decem libræ aquæ infundantur, atq; florum quadraginta, ac ingentis vi ignis maxima aquæ quantitas educitur cum oleo, quod delabitur in receptaculum, difficillimèq; quoq; colligitur. Stillatitia aqua in longiſſimi, & anguſti colli phialam inditur, vſque donec infundendo, vt ad ſummum os perueniat. Inſolari ſinito pluſculis diebus: nam oleum ſolis calore ab aquis ſeparatur, & plus aeris nactum, leuiusq; factum, ſurſum euolat, & in oleum abit; nam bulla ſtatim in fundo orta altum petit, cuius rei ego ſpectator mirabundus ſuper natans oleum pluma deraſi, & collegi. Nos id caſu animaduertimus, quod nunquàm

Digitized by Google

putaramus ex roſis oleum colligi, cum non pinguis eſſent ſubſtantiæ. Ex hoc experimento edocti alios modos in alijs tentauimus, voto ſucceſſit, & amicis indicauimus. Ex Roſarum decoctionibus ramenta, quæ à pharmacopolis reijciuntur denuò cum aquis diſtillata, & aquam odoratam, & ſupra aquam pingue quoddam odoratum in album oleum reduximus.

Oleum odoratum ex Myrti floribus. *Cap. VI.*

SI triginta florum librę Myrti in vaporario reponantur cum ſexaginta libris aquæ fontanæ vrgente vi ignis in pilei roſtro, labuntur in receptaculum trigintaquinque odoratæ aquæ libræ; atque per ſumma aquæ oleum ſupernatabit: ſed paruæ quantitatis odoratiſſimum. Et ſi ſuper extractam aquã tantumdem florum admiſeris, & aqua fragrantior, & mira olei quantitas recipietur. Ex teneris ramorum ſummitatibus Myrti aquam extraximus etiam odoratam, & oleum: ſed oleum nigri coloris prolicitur.

Oleum florum Caryophyllorum odoratum. *Cap. VII.*

NOn paruæ erit diligentiæ ſi paucitas odorati ſpiritus qui in ſublimitate frondium ſubſiſtunt, fouenturq; ab impura ſui mole vindicabis. Ex tribus libris frondium Caryophyllorum cum pauca

æqua vrgente vi ignis, cum aqua oleũ eduximus rubi-cundum odoratiſſimum, ſimile illi quod extrahitur ab exteris Caryophyllis. Exit cum aqua lactea, argumentum quod ſub ea oleum lateat. erit olei quantitas pauciſſima, vt vix duas oculi lachrymas æquet.

Oleum odoratum ex Iaſemini floribus. *Cap. VIII.*

SI aquam, quam à vaſe vitreo teſtudine dicto vaporario ex domeſtico Iaſimino prolexeris in vas anguſti, longiſſimiq; colli indideris, mox ad inſolãdum appoſueris, quemadmodum in Roſis diximus, aſcendent paulatim bullæ quæ in ſummo ſuæ aquæ in oleum abeunt. Supernatans colligitur puriſſima penna, recondiẽdum vitreo vaſculo bene operculato. Vel ſi mauis, erit quædam vnctuoſitas pręcioſi, & fragrantiſſimi ſui floris.

Oleum odoratum ex floribus Lauendulæ. *Cap. IX.*

HErba, & Flores fouentur in vino prius, vel aqua aliquantiſper, mox diſtillantur. Sic quoquomodo diſtillaueris, prolapſum oleum, & aqua odoratiſſima erit, quippè odor in ſua tota ſubſtantia mergitur. Aeneo in vaſe, quod ſupra memorauimus merguntur flores Lauendulæ in magna aquæ fontanę quantitate, & ſubiectis candentibus prunis, foras oleum, & aquam extillabit vio-

lentiſſimi

Digitized by Google

ſentiſſimi odoris. Extrahitur etiam è frondibus, & ſimul ex floribus, & frondibus olei color in nigro ruſeſcens. è ſpica fragrantior excipitur, vt illud quod ex Gallia prouenit, vbi florum ingens copia.

Oleum odoratum ex Roriſmarini floribus. Cap. X.

VT ex floribus, ità ex frondibus etiam Roriſmarini præſtantiſſimum elicitur oleũ. In menſe igitur Maio, quando planta plus ſatis eo tempore floribus, & frondibus veluti quodam viſcoſo humore, & lentore ſcatet; carpuntur flores, & ſummitatis ramulorum florentium, qui æneo vaſe repoſiti, effuſa vbertim aqua, ſubijciantur ardentiſſimæ prunæ, videbitur illicò è roſtro lapſum in receptaculum oleũ coloris aurei, & ex ſolis frondibus viridis obſcuri. Oleum quod ſupra innatat, colligitur ex ſiccis frondibus minus olei: ſed plus coloris. Contrarium ex viridibus. Prȩter innumerabiles Roriſmarini virtutes, quibus ſcatent Medicorum libri, validiſſimum experti ſumus ad ſtomachum confirmandum, ad omnes neruorum infirmitates tenſos liniendo. Roborat caput, epilepticos iuuat in vino hauſtum. Ad fugandos deſcenſus, ad vocem deperditam ex frigida cauſa.

Digitized by Google

Oleum odoratum ex Abſinthij floribus.
Cap. XI.

EX Abſinthij floribus oleum exugitur validiſſimum contra quam cæteri cærulei coloris. Colliguntur igitur floridæ comæ Abſinthij in ramulorum cuſpidibus virentes, quæ in æneo vaſe cum aquis merguntur, ſuppoſitisq; ignibus manat copioſa aqua cum oleo cæruleo validiſſimo, odorato, & amaro. Ex herba ſicca oleum non exit adeò viſcoſum: ſed minori copia. Eſt & aliud genus ſylueſtris vbiq; fruticans in ruderibus Puteolanis, & maritimis, vulgatius, amarius, & odoratius, floribus racematim congeſtis. Ex hoc cōmendatius oleum aromaticum non coloris tàm cærulei, & maiori florum copia. Si obſcurum oleum denuò cum aqua diſtilletur, clarius euadit, & hoc denuò diſtillatum tranſparentius profectò: ſed ſuum retinet colorem: nam ſemper ad cęruleum tendit. Vires innumeræ: Sed nos his tantum contenti erimus. Mirificè ſtomachum roborat foris illinendo. Si puerorum alui eo linantur vermes interficiēdo, ex imo eijcit. Conducit corporis fluxui. tollit obſtructiones, obſtat venenis.

Odora-

Digitized by Google

Odoratum oleum ex Maro. Cap. XII.

FRuticat apud nos herbula quædam vulgaris notitiæ, quam Sampſuchum Marum, vel Amaracum vocant, puto noſtratem Maioranam eſſe, vegeti, & fragrantiſſimi odoris, cuius ſpicatæ ſummitates, & floridæ carpuntur, & vaſis iam dictis induntur, nec inſolenti more exploditur aqua, & oleum coloris aurei, & ſi nares conſulantur, cæteris odoratius. Præſtantiſſimi eſt vſus ad cerebrum, quaſi à Deo ad hũc ſolum vſum creatum, roborat memoriam; capitis doloribus prodeſt. oleum aqua immixtum, & agitatum, naſo abſumptum ad ſtillicidia iuuat; ſtomachum reſtaurat.

Odoratum oleum Menthæ, & Calaminthæ. Cap. XIII.

GRato menſas odore percurrit Menthã in acetarijs, & dapibus noſtris, ob id ad medicamenta eius oleum accerſitur, vnde maximo ſpirituum oblectamento è Menta exugitur oleum. Colliguntur è cauliculorum faſtigijs tenues ſpicati purpurei flores in ſiccis locis enati, nam pinguibus, & riguis hebeſcit odor. Compoſiti in ſupraenarrato vaſe, eodemq; modo diſtillati, è viridi herba, oleum viride nigrans exugitur, ſine flore,

vel

Digitized by Google

vel ſemine parum, aut ferè nihil excipies. Ex trecentis frondium libris ferè vncia labitur. Eodem modo ex calamentho (quaſi pulchra Mentha) oleum elicitur coloris auri vegetius, & præſtantioribus viribus, vt natura eſt feris herbis, cum Mentha ſatiua ſit. Olei munus eſt illitum lac coire non poſſe, roborat ſtomachum; contra ſerpentum venena valet, fronti illitum, ſi capitis dolorem non tollit; ferè mulcet.

Odoratum oleum è Pulegio. Cap. XIIII.

COlliguntur verticellati floridiq; vertices Pulegij tempore ſuo, tempore, quo floribus, & ſeminibus ditiſſimi. Poſſunt etiam in ſolſtitijs diſtillari, quia eo tempore etiam florent: nam à parente etiam reuulſum, & penſile, & in carnarijs ipſis brumali tempore refloret. Flores & ramuli æneo vaſe induntur, ac ſolito more oleum exugitur lutei coloris ex flueſcentibus. Oleum aqua remixtum, ac naribus hauſtum prodeſt cerebri diſtillationibus, roborat ſtomachū. Vuluæ doloribus prodeſt, ac prouocat menſtrua; Serpentum venena hebetat; gargarizatum prodeſt ſchirantię; valet ad tentos neruos, & fętidos, oris halitus emendat, reuocat eos qui animo deficiunt.

Odoratum Origani oleum. Cap. XV.

CAcumina prętĕuium cauliculorum origani colliguntur cum ſuis ſpicatis thyrſulis, ſemine, & floribus confertis, ſimul etiam cum frondibus, nam immortali viret coma. Eliguntur è locis ſoli conditione lætis: nam ibi lætius fruticant: hæc vaſe æneo induntur, & vrgenti igne ſuppoſito, elicitur oleum aurei coloris iucundi: ſed violenti odoris; Serpentum venenis vino potum aduerſatur, linitum febrili malignitati obſtat.

Odoratum oleum è Saluia. Cap. XVI.

QVia idem modus, eademq; operatio, ideò repetita doctrina non eget. Colliguntur faſciculi floridi purpurei Saluię ex locis aſperis, & ſiccis, cum ſuis ſeminibus, reijciuntur folia ſcabra, ſqualida, retorrida ſemper, & exucca; nam ſi ſpicæ floridæ, ſeminoſæq; non fuerint, vix puſillum, vel nullum dabunt oleum; ſi pluſculum quæris cum madidis linteis alternatim poſitis, & depoſitis à graſſantis vi caloris ignis defendantur. Cuius vis ad muliebres locos ad ſtomachum roborandum, & contra animalium venena.

Odoratum oleum Chamæmeli. Cap. XVII.

EX Chamæmelo, quæ in macro ſolo naſcitur, colliguntur flores in ſummis cauliculis aurei bullati, ſuaueolentes, quando florere incipit, nam à ſummo contra cæterorum morem florem auſpicatur. Ex centum florum libris non niſi olei binę drachmæ manant viridi coloris. Bibitur contra Serpentum ictus & calculos. Linitum febricitantes ſanat, ſi mox operimentis integatur, vt ſudor euocetur.

Odoratum oleum Artemiſiæ. Cap. XVIII.

A Chamęmeli floribus non variat, niſi odoris diſparilitate; ob id ramuli decerpuntur, qui faſtigentur auri colore bullis, ex trecentis libris vix vna excipitur olei vncia. Ex viridi plus olei: ſed minus colorati, è ſicca minus olei plus coloris nempè aurei. Muliebribus malis medetur; ob id parthenia prius vocata, partus enectus extrahit, menſes & ſecundas cit, calculos deturbat.

Oleum Rutæ odoratum. Cap. XIX.

EX locis apricis, & ſiccaneis decerpuntur ex rutaceis fructibus flores lutei cum ſuis capitulatis ſiliquis, grauiſſimi odoris, & ſaporis æſtate hiantibus. Sylueſtris longè acrior. Induntur vaſi, &

feruidis fornaculæ ignibus impoſito cum aqua, oleum, & aqua iugi confluuio, irrequietoq; ſtillat, grauem vibrans odorem. Ex quinquaginta libris vix duæ drachmæ eliciuntur coloris viridis. Auribus in ſurditate infunditur. Contra morſus venenoſorum animalium efficax; viſus aciem exacuit.

Fœniculi odoratum oleum. *Cap. XX.*

EX locis apricis, & modicè ſaxoſis vulgaris Fœniculi. Si quis primas ramulorum germinationis legerit cum ſuis ſpicis, & ſubluteis floribus, indideritq; iam ſæpius memorato vaſi ad ignem, oleum eliciet odoratiſſimum, & viride. Cuius vſus ventris tormina mitigat ex flatu orta; ad excitandam oculorum aciem paratur. Contra Serpentum ictus bibitur. Stomachum ſedat. Sed ſi rotunda muſcharia in orbem radiatim circinata ſuo ſemine onerata in aquis biduo madeſcant, indè vi ignis oleum exugitur, & coloris aurei iucundiſſimi odoris. Ex tribus libris ferè vncia exugitur: ſed intra annum amareſcit. Ex ſylueſtri verò odoratius, & medicatius elicitur: ſed à domeſtico dulcedine deſciſcit; nam guſtu eſt acriore. Sed à Germano amico edoctum experimentum non reticebo ad extrahendum à fœniculo gummi quoddam ad valetudinem tuendam nequaquam ſpernendo. Fœniculi caules in ſummo vigore, ac medio pullulatu exiſtentis in

taleolas

taleolas palmares diſſecti in vitreum tubum, vel argillaceum vitro ſublitum palmaris latitudinis, & ſeſquiduorum longitudinis immittuntur, donec tota cauitas expleatur; cuius fundus ſemirotundus, & foraminulentus hic in fundibulis inſeratur, vt fundũ complexu ſuo æqualiter infundat, & ſuperna parte optimè obturata infundibili roſtrum per ferream patellam traijciatur, cuius imum os in receptorium vitreum, immittitur ſupra patellam ignis vndequaq; excitatur: ſed à tubo palmari longitudine diſtet. Tubo igitur incaleſcente ex Fęniculi ſegmentis guttulæ quædam exudant, & ignem vrgentem fugientes per humidum foraminulentum in infundibulum, & ex eo in receptorium collectæ gummi præſtant qualitate fęniculi æmula.

Ex Aniſis odoratum oleum. Cap. XXI.

COlliguntur muſcarij Aniſorum ſemina, & prius aquis macerata in vaſe ducto proijcitur aqua & oleum ſuauiſſimi odoris, & ſaporis ex tribus Aniſorum libris exugitur vncia vna olei, hieme gelaſcit: ſed minimo calore liqueſcit. Si vis ne id contingat; diſtilletur denuo cum aqua vitę. Oleum erit coloris albidi. In annum amareſcit. Eligitur ſemen recens & vegetum. Commanducatum oris halitum ſuauiorem facit. Præcipuum ad ructus, ideò inflationibus ſtomachi, & inteſtinorum torminibus medetur. Stomachum roborat. Contra animalium

Digitized by Google

lium aculeatos ictus bibitur. Epilepſiam & vertigine diſcutit.

Corianni oleum. *Cap.* XXII.

EX multo Corianni ſemine pauca eligitur olei quantitas, vt ex tribus libris vix vna drachma extorqueatur coloris aurei, & difficillime diſtillatur, Valet capitis doloribus.

Ex Lauro oleum. *Cap.* XXIII.

LEguntur Lauri fructus Ianuario menſe, vaſe, & more ſolito diſtillatur, ex ſex baccarum libris vncia exugitur vna nigri coloris: ſed vehementiſſimi odoris, & saporis. Exugitur quoq; oleum vrinali vitreo cum cineribus, Valet ad dolores artriticos, & ad tentos neruos. Serpentum venenis reſiſtit.

Ex Cupreſſi fructu oleum. *Cap.* XXIIII.

EX Cupreſſo mare (nam fœmina ſterilis eſt) non galbuli qui naſcuntur: ſed in his intus dedit primi genia per quam minima Natura. Nam his dehiſcentibus ſemen decidit prætenue, & exile, neq; facile colliguntur, præterquàm à peritis, nam difflantur, & euolant. Ex ſe-

ſexaginta libris exugitur olei vncia viridis coloris, & odorati. fructus colliguntur Februario Menſe. Vis maximæ conſtringentiæ.

Odoratum oleum ex radicibus Angelicæ. Cap. XXV.

EX duabus libris radicis Angelicæ in vaſe vitreo retorto ad cineres cum aqua, aut vrinali vitreo prodit dragma vna olei.

Quomodo olea præſtantiora, & validiora fiant. Cap. XXVI.

OLeum præſtantius, & validius eueniet, ſi poſt diſtillatum, aquam cum oleo exuctã ſuper alia recentiora ſemina effundãtur, & mox diſtilletur, & aqua etiam, & oleũ diſtillata ſuper alia ſemina ſuperfundatur, & tertio aqua, & oleum denuò diſtillatum ſuper alia ſemina diffundatur, & poſtremum validius, & præſtantius erit. Exempli gratia. Capiantur ſex libræ Aniſorum cum ſua aqua, vt diximus, & diſtillentur. Mox oleum, & aqua ſuper alios ſeminum ſex libras, denuò affundantur, & ſimul diſtillentur, & tertiò idem fiat. Poſtremum oleum exuctum miræ erit potentiæ, & operationis.

IO. BAPT. PORTAE NEAPOLITANI

Diſtillationum,

LIBER QVARTVS.

De diſtillatione oleorum exoticarum plantarum.

PROOEMIVM.

Diximus de olei florum, herbarum, ſeminumq; noſtratium, reliquum eſt de oleis extrahendis exoticarum plantarum; ſcilicet Cinnamomi, Piperis, & aliorum, quæ ex diſsitis Indiæ locis meridiei, & orientis nobis aduehuntur.

De

Digitized by Google

De oleo Cinnamomeo odorato. Cap. I.

INcipiemus à decantato illo oleo Cinnamomeo, quod inter exoticas plātas principem ſibi vindicat locum: nam vehementiſſimo odore totas ædes, in quibus repoſitum eſt, replet, & ſi odore, mirificiſq; dotibus, cum pleriſq; conueniat, id ſibi tamen vendicat ſingulare, quod etiam in delicijs principum habeatur, & in eſculentorum condimentis. Ex maxima Cinnamomi quantitate, primum quod animaduertendum eſt, ſeligantur cortices illi qui guſtu vim acrem mordacemq; ſibi aſciſcunt, nam qui inſipidi, & guſtu fatui, aut nullum, aut ineptum oleum exudabunt. Cortices groſsè contundi debent, ac biduo prius in aqua macerari, mox æneo vaſi indi cum decenti aquæ quantitate, ſubiecto quantum vis igne aqua cum vapore è corticum venis expreſſo in oleum verſus per canalem in receptaculum regurgitabit, & vapores ſimul in receptaculum ingreſſi, in oleum & aquam ſoluuntur. olei color aureus rufeſcens. Spiritus ille à molis ſuæ contagio exutus, in oleum abit prꝗſtantiſſimi, tenaciſq; odoris, vt diſtillando cꝗnacula grato odore repleat. Nec in hac arte nobilius exugitur. Ex Cinnamomi libra egregiam operam nauando, ſæpius drachmam extraximus; Poſſumus etiam vitreo vrinali cum decenti aquæ quantitate

per arenam elicere oleum. In diſtillatione lactea aqua irrorat primo; quam bibendo os, & fauces incendit, argumentum in ea eſſe olei quantitatem: nam oleum in aquam agitatum, cum vederi oleum deſijt, lacteſcit aqua, vnde ſoli expoſita, abit lac in exiles olei guttas, & videbitur oleum ſub aquis fluitare. Et quia Cinnamomi ſpiritus calidi ſunt, & tenues, illico in altipetos vapores vertuntur, & primum in oleum abeunt, & tunc imum aqua petit, & ſi alia ſint immerſibilia, Olei maximus ad omnia vſus. Quæ nouimus dicamus. Stomachum, & caput roborat, ac viuificum calorem auget. Memoriæ, cordi, & animo prodeſt. Labantes euanidosq; vitales ſpiritus toto in corpore reſtaurat, eumq; vegetiorem reddit. Contra venena, & virulentos ictus demulcitricem, & domitricem vim habet.

Oleum exoticorum Caryophyllorum. *Cap. II.*

VOcamus Caryophyllos flores, qui nobis ex India aduehuntur, ex atro ruſeſcentes, capitati exertim in aduerſus quatuor denticulis ſe ſe ſtellatim decurſantibus, odorati, guſtu acres, ſubamari, quorum maximus apud nos vſus, non ad obſonia modo: ſed ad multa quoque medicamenta. Caryophylli non exacti us tundantur: ſed plenius indantur vaſe æneo cum aqua, ac violento igne exugitur oleum coloris rubri: ſed leuis aurei coloris. Ex florum libra vnciam olei exuges

ges; Sed ſi integri in vaſe reponantur, poſt olei exuſtionem ſurgentes humiditate inueniuntur, ſi ita ſaccharo condiantur, miri ſaporis eueniunt, ac ſtomachum mirum in modum iuuant. Si ex ſiccari ſinas, denuò reuendi poſſunt, nec fraus detegitur, niſi guſtu experimentum ſumatur, nam languentis ſaporis ſunt ſtomachum, caput, & cor roborant. Delet febrium contagia. Dentium doloribus inſtillando guttam, tollit illico dolorem ex cauſa frigida. Prodeſt memoriæ, & mulierum locis hauſtum in vino ſtomachi nauſeam, ſedat. Tollit ſincopem, & capitis doloribus ex frigido ortis. Si commiſſuræ linantur, medetur.

Oleum nucis Myriſticæ. Cap. III.

MOſchocaryon Græcis, nobis ea imitatione nux moſchata dicitur, & myripſica, quaſi vnguentaria nux: nam iucundiſſimum ſpirant odorem, vt cum Cinnamomo de odoris ſuauitate certet. Eligantur recentes, & ea recens eſt quæ nullam ſenſerit cariem,; ponderoſa, præpinguis, vt ſi pungantur aculeo, confeſtim è vulnuſculo illo, oleagineus manet humor, damnatur leuis exucta nigricans. In olei extractione nulla ab alijs diſparilitate variat, niſi ignem plus, vel minus adhibendo: contunduntur minus curioſe. inde aquis macerandas ſinito per noctem, & diem ſoli vedendas, mox igni traduntur, cuius vis maxima, ex ſex libris vix

vncia vna liquidi olei elicitur, reliquũ in vaſis collo ſublimatum, in vnguinis formam reperies. Quod ſi aquæ remiſces, ac denuò diſtillabis, aliquam olei quantitatem etiam elicies. At ſi ſub dio aquis pluuijs, & ſereno cœlo reliqueris per menſem, vel duos, & mox diſtillabis, ex ſingulis libris ſingulam vnciam exuges. Vſus ad ceruicis linitiones, contra capitis deſcenſus, & iuncturarum dolores.

Oleum Cardamomi. Cap. IIII.

GRana ſunt quędam apud ſeplaſias, quæ vulgo grana paradiſi dicuntur. Græci Cardamomum vocant, quod amomo non ſit diſſimile. Eligatur graue terenti pertinax, farctum, odore nares feriens, guſtu acri, ſubamaro, mordax; quod guſtatu linguam adeò vellicet, vt os totum igneo feruore deflagrare videatur, tanta ei eſt comburendi licentia, ſi tale non fuerit, intelligito exoletum. Induntur grana vrinali vitreo cum aqua ad cineres ex tribus libris vix drachmam olei proleximus. oleum ſtomachum imbecille roborat, fert eis auxilium, quos deliquerit animus. Culinis etiam per condimenta creber inualuit; nam gratam palato acrimoniam exhibet. Auxiliatur comitialibus. Diſtentos ſpiritu, diſcutit.

Oleum

Digitized by Google

Oleum Piperis. Cap. V.

ADferuntur ad nos ex India à piperiferis arboribus grana rotunda, vulgo, Pepe dicta. Eligitur non omnino nigrum, & corrugatum: nam grana quæ legitimam maturitatem ſenſerint, ex ſolibus torrefacta, rugis deturpantur, reijciuntur pertuſa, & quæ cariem ſenſerint: ſed denſa, & farcta. Sentit enim Piper carbunculationem, cœli iniuriam, (vt aliqui tradunt) ſic vt grana caſſa, & inania exhibeat. Nec linguam vellicant. Sunt qui Iuniperi granis adulterent. Alij granis Virgæ ſanguinariæ, cum nacta fuerint à ſole retorridam rugoſamq; maturitatē, poſtquàm cum ſiliquaſtris feruidis aquis ebullierint, quæ apud nos ſæpè ſæpius Piperis vicem præſtāt: nam tàm ęmula facie Piper imitantur, & rugas, vt niſi guſtus conſulatur, nullo inſigni diſcerniculo notentur. Sed præſtans ſignum electionis, vt linguam, & palatum conſulas, nam ea vehementer vellicant, calefaciunt, & exurunt, cum ſapore quodam amariuſculo. Si integrum ponatur in vaſe æneo cum aqua, & maxima vi ignis vrgente, oleum exugitur, vt ex tribus libris vix ſeſquidrachma eliciatur. Sed Piper adeò integrum, & incorruptum remanet, vt pharmacopolas fallat, vt denuo pro integris vendantur. Si contundantur, & macerentur pluſculis diebus, plus olei dabit. Serpentum ictibus maximè auxiliatur. Tormina ventris diſcutit, appetentiam inuitat, ac cibi auiditatem molitur.

Oleum

Oleum ex nuce Indica. Cap. VI.

EX India nobis adfertur nux Græcis caryon Indicum dicta, prægrandis globus, circinatæ rotunditatis, multis inuolucris inteſta, nucleo intus molli, candido, carnoſo. Medullæ libra in ſupra memorato vaſe impoſita; vt ignis ſpiritus emiſſi in humorem ſoluuntur, ex ſeſquiuncia elicitur. Vaſe vitreo obtorto, ac probe ſuperlutato, vel in cupellam arenariam impoſito cum ſua aqua leui igne diſtillata. Oleum eſt aurei coloris ruſeſcentis.

IO. BAPT. PORTAE NEAPOLITANI Diſtillationum, LIBER QVINTVS.

De reſinis diſtillandis.

PROOEMIVM.

Sunt, & ſudoriferæ plantæ, quæ ſudoris vice ex ſe vel ſauciatæ gummi, & reſinas fundant, quę viſcoſæ tenacitatis, & conſiſtentiæ ſunt, vt cũ ignis feruorem experiãtur, in ampulloſas excreſcentias tumeant, & per collum diſtillatorij in inferiorem ampullam integræ defluãt. Nos vt ab ignauis partibus tenues ſegregentur, & in oleum abeant, vt ad medicamenta, vel odoramenta vberiores virtutes adipiſcantur, nouo vaſe, nouo modo, ac nouo, & induſtrio artifice opus eſſe exiſtimauimus, vt accuratiorem curam, & diligentiam, quàm in alijs efflagitatur, impendat. Vt rem igitur exordiamur.

Forna-

Digitized by Google

Fornacula, & vas quibus Reſinarum oleum eliciamus. Cap. I.

HAbeto vas vitreum non laxioris vteri : ſed mediæ capacitatis, recto collo, quo ſine aſcenſu, & labore vapor rectè fluat. hoc vas quia inſtar inſtrumenti muſici leutum, vel teſtudinem efformatum eſt, teſtudinem vocamus, vel ſi mauis, obtorto vitreo vaſe vti poteris. hoc luto obducatur, quod ex tomento, equino fimo, & liquida argilla per mixtum ſit, à ferreo bacillo optimè ſubacto vix cultri craſſitudinem æquet. Poſt igni vel eius vice, ſoli credendum, vt exiccetur, mox denuo luto loricetur, ſicceturq; vſq; donec pollicis craſſitudinem tranſuerſum æquet, ne cum ignẽ ſenſerit, in rimas fatiſcat. Collum inferioris ampullę os traijciatur, ne qua parte inter ſe committantur linoxylino oui albugine, triticea farina, & viua calce illinantur, occludanturq;, ne tenues vapores expirent. Demum reſina repleatur, vt duas aluei partes occupet. Fornax ſuperioribus aſſimilis, niſi quod ſumma tantum teſtudo foramine aperta ſit, capacis vteri vaſis intromittendi in quo adamuſſim ſedeat, vt vaſis imum cum fornacis planitie coęquetur. Impoſito vaſe, ſuperponantur candentes prunæ, vt vbi calefieri cęperit, & prius aquæ poſt olei effluuium cęperit, acriori igne vrgetur,

getur, & infra languidior ignis ſubditur, nam vbi reſina in ampullas extumuerit ad ſummum ſe erigens, & per vaſis collum effluere tentans ſuperiori calore repercuſſa, & reuerberata deprimitur, & commeabit retro, & ſedabitur bullientis reſinæ vapor, & hoc artificio per collum vaſis defluens, inferior ampulla diſtillantes olei guttas recipiet abſq; ſuper excreſcentis timore, & combuſtione.

Maſtiches oleum quomodo extrahatur. Cap. II.

AEſtiuis temporibus Lentiſcus Maſtichen ſudat, quæ ſolis officio durata, gummi modo coit, peculiariq; vocabulo Maſtiche vocatur. Hallucinantur autem qui ex ea oleum elici poſſe putãt, eo modo quo aliæ reſinæ ſolitę ſint: ſed modo quẽ ſuperius diximus. Obducatur vitreum vas, quod vernaculo vocabulo leutum vocamus, luto, mox in illud Maſtiche inijciatur, vt duas aluei tertias repleat, ac ſupra fornacis teſtudinem collocetur. Supra cinis ſternatur, vt coęquetur planities. Vaſis roſtro vitrea ampulla ſubijciatur ingentis vteri, quæ ſtillantes guttas recipiat. Supra incendantur prunæ, pauliſper donec exhalãtes partes per vaſis collum in inferiorem ampullam ſtillare incipiant, tunc vrgeto ignem, vt Maſtices intumeſcentes bullæ vaſis ſupremam partem attingentes, ex calore regurgitentur; caſtigentur, coganturq; infra guttæ in ſudorem ſolutæ per canalem defluentes in

N oleum

oleum abire. Nec inane opus efficiet, qui ſpongia aqua frigida madefacta, ſæpius receptaculum detergat ſuperius, vt ſuo rigore in oleum abire cogat. Cum ſubiecta ampulla rubeſcit, & aqua olei ſpeciem repræſentabit, ignem infra accendes ſine reſinæ tumefactiones vbi oleum nigrum colorem contraxiſſe vides, tunc amoue ignem, ne vſtrinam oleat, nam rei combuſtionis argumentum eſt, ac frigefacta fornace, ſubmouetur vas liquorem continens, & natantes guttæ argenteo cocleari, vel alio quouis modo recipiantur, aureo colore renidentes, odoratæq; foris ſtomacho linendæ ſtomacho roborando, confirmandoq;.

Oleum Carabis quomodo extrahatur. Cap. III.

VAs Leutum vocatum luto obducito eo modo, qualem ſupra expoſui, ac Carabe incurioſe contuſo replebis. Mox fornaci imponere conuenit, incendaturq; circularis ignis, qui per ſemipedem à vaſe diſtet, vt paulatim caleſieri condiſcat, paulatim approximando, dum ſupra vas ſupra modum incaleſcat; & in hac re ſumma opera, ſummaq; ponenda eſt cura, ne turgeſcens Carabe, in receptaculum labatur. Sic ſex horarũ ſpatio prodibit odoratum, & aurei coloris oleum. Sed inter diu per aliquot dies ſoli credendum: Sed à viris ſolertioribus alia diſtillandi ratio inuenta eſt minus operoſa, minus ſumptuoſa, & minus incuria ali-

qua

Digitized by Google

qua ſi erratum ſit, damnoſa. Indatur carabes vitreo vaſe obtorto benè foris luto munito, ac ſubiecto igne, totum foras emanabit: ſed odoris fęditate non cariturum. Tunc ſi odoris tędium abolebis. In vitreum vrinale copioſa aqua affuſa rediſtilletur, & coloris prodibit aurei, & minus tædioſum, & iterum obtorto vaſe repetitum, vſtionis virus magis euaneſcit. Ex libra vna duæ vnciæ euenient, cuius vires ad epilepſiam proficuæ, nares ac pulſus linendo, & ad cicatrices corpori concolores corpori reddendas.

Oleum Belzoini. *Cap. IIII.*

EX Belzoino vocato præſtantiſſimum etiam oleum elicitur, ſiue reſina, ſiue ſuccus ſit, qui æſtiuis diebus, ſcarificato trũco, è vulnere pinguis exudat, ac ſole areſactus, gummi modo adoleſcit, inter omnes olfactu blandiſſimus. Contuſus vaſi inditur iam dicto, ac ſuper incenſo igne, ſine virus redolentia, vegetiſſimi odoris oleum exibit cum ſua aqua, & per ſe iucundiſſimum, & ad vnguentorum vſum alijs odoribus admiſcendo. Poſſumus etiam æneo vaſe iam recenſito cum aqua contuſum immittere, ac ex more diſtillatum oleum dabit viroſum redolens, & ex ſingulis libris ſingulæ veniunt vnciæ. Si vitreo retorto vaſe diſtillabis obducto luto cum ignis violentia, & nigreſcentis coloris, nec ſine vſtillaginis nota deterius, præſtan-

Digitized by Google

tiſſimum verò ſi quis aquis immerſum denuo diſtillabit, & aurei coloris exibit, nec vſtillaginem recipiet, vel contuſum in vrinali cõiectum, & aquis demerſum, in arena languida vi ignis ad vaſis collum aſcendens, translucidum excipitur, & cum aquis denuo ad balneum diſtilletur, & oleum manabit præſtantiſſimum. Caput roborat, & ad frigidos valet neruorum dolores.

Styracis oleum odoratum. Cap. V.

EX Styrace arbore in odoriferis ſyluis frequentiſſima manat reſinoſa lachrima, flauentis, vel rubeſcentis coloris, gratiſſimi, & pertinacis coloris. Cuius duo genera ex eodem arbore ſicca, & liquida. Dicemus de ſicca. Styrax in offas digeretur immittendas in vas iàm ſuperius dictum. Super inijciuntur prunæ, vt calefiat, & oleum manabit fragrantiſſimi odoris. Ex ſingulis libris ſingulæ vnciæ excipiuntur. Inijcitur etiam in vas æneum cum aqua, eodem modo etiam oleum exugitur ad vnguenta, ſine nidoroſitatis fœditate dubio. Sunt qui obtorto vaſe eandem operam peragant: ſed infra ignẽ minus luculentũ ardere oportet, & miniſter eum magna arte moderetur, ne vſtillaginem reſipiat, & ſi nigrum fluet oleum, rurſum in aqua diſtilletur, & aurei coloris, & iucundi odoris prodibit. Liquidum Styrax grauiſſimi, & violentiſſimi odoris, vt non ſine moleſtia caput tentet; quia viſcoſæ lentitiæ tenax, &

cum

cum ignem ſenſerit, infra in bullas extumebit, per vaſis leuti collũ infundatur liquor, mox detergatur quàm diligentiſſimè fiſtula colli, ne defluentes per eam guttę vitium contrahant, eiusq; nidore defœdentur, mox ignis ſuperaccendatur, non infra, quia illico extumeſcens per vaſis collum regrederetur, ne ab ignis violentia ſuperioris deprimeretur. Tunc ex eo oleum manabit odoratiſſimum alijs vnguentis admiſcendum.

Oleum ex Balſamo occidentali. *Cap. VI.*

AFfertur ad nos ex Hiſpanijs liquor quidam concretus albus exigui, ſed iucundiſſimi odoris, qui cum virtutes omnes Orientalis Balſami expleat, occidentale Balſamũ appellatur. Magni apud nos prętij. In fruſtra diuiſum, traiectumq; per fiſtulam vaſis in alueũ, ſupra ignis accendatur, ac more ſolito non intumeſcẽs, euaporabit, quod vbi cœperit vapores educere, & ex ſe humidum exonerare, ignis ne deficiat, ne fluorem intercipiat, quod ſi vſtillaginis labe aliqua pollueretur, & nigri coloris, aqua perfuſum, & immerſum rediſtilletur, & ſuauius, & coloratius exibit, ex libra vna vncia exugitur olei. Mirę ſunt eius virtutes ad epilepſiam, ſi ſub lingua habeatur, vel lineatur palatus, & ad vulnera conglutinanda.

Digitized by Google

Oleum odoratum Thuris. Cap. VII.

EX Thuriferæ Arabiæ regione nobis Thus adfertur laxato enim ſui arboris pregnāti cortice plaga, ſub feruentiſſimis canis æſtibus manat Thus, quo vtimur in ſuffetibus. Eligitur craſſum, pingue, recēs, odoratum, vt vberrimum oleum reddat. Repletur Thure vas, contuſo applicatoq; ſupra fornacis teſtudinem, vbi caua in medio pertuſa eſt, ac ſuperpoſito vehementi igne, infra languido ſubſtrato, expuit in receptaculū oleum, quod ſuauem eructat odorem: ſed plus tibi feceris ſatis, ſi ſpongiam præ manibus habens, receptaculum forinſecus aqua refrigeres, ita enim oleoſi ſpiritus, qui per receptaculi alueum ſe agglomerant, in ſe ipſos reciprocantes, eorum feruore refrigerato, caſtigatoq;, in oleum ſeſe cogunt, ſuaui odore fragrantes. Vel indito Thus in vas, & tribus libris Thuris adijcito aquæ ſingularem in obtorto vaſæ luto loricato; accenſo igne ſupra, & infra, & ea quæ ante diximus facito, ſic olei vna, vel duæ venciæ prodibunt cum aqua aurei coloris, quod odoratum halitum reddit.

Opo-

Digitized by Google

Opopanacis oleum. Cap. VIII.

DEfluit Opopanax ſuccus è laxato meſſibus caule ferulaceo, vel inciſa radice, dum recens erumpit caulis. Eligitur leuis, pinguis, friabilis, tener, odore graui. ob id ad medicamenta oleum expetitur, nam odoratum halitum non reddit. Contractum inditur in dictum ſæpius vas optimè luto munitum, ac fornaculæ committitur ad incaleſcendum. Sex horis ſupra leniter ignis ferueat, dum aquam euomat. Mox infra accenditur, & oleum ſcaturiet: ſegregatur ab aqua. Ex libra vna ſex drachmæ ſatis ſunt. Si denuo in vas impones, aqua affuſa, quæ non minus dodrante ſuper emineat, accendaturq; ignis infra, vſq; eo dum oleum, & aqua manabit, parem operã impendendo, & limpidius, & liquidius oleum tibi parabis.

Oleum Hammoniaci. Cap. IX.

IN Cyrenaica Africæ regione ſtillat lachrima in arenis, vndè Græcis nomen Hammoniacum, Reſinę modo, vel gummi è ferulaceo ſrutice. Eligendum pingue, & Reſinoſum, vt ex eo oleum medicamentis educamus. Dilingitur vas luto, mox vbi ſole occaluerit, refertur Reſina, & igni creditur coquendum,

dum, vt oleum expuat. Alij aceto ſolutum obtorto vaſe abſorbendum curant, & eandem operam impendunt, & rubei coloris prodibit.

Oleum ex Terebinthina Reſina. Cap. X.

OPtimam, tenuiſſimamq́; Reſinam in oriẽte Terebinthi fundunt, & quàm cæteris odoratiorem, quæ non niſi è vulneribus manat ex omnibus Reſinis ei principatus datur. Eligitur alba, perlucida, colore vitri, odorata, & Terebinthi plus referens. Calefacta ſurgit in bullas, ſufflaturq́;, ob id ſolito vaſe, & more diſtillatur. Poſſumus, & retorto vaſe, arenis immerſum: ſed ignis pluſquàm leuis fiat, vas & receptaculum ex more refrigerando. Sic flaueſcente oleum pro ſingulis libris vncias octo exuges: nam ferè totum in oleũ abit. In medendo contrahit vulnera: purgat, diſcutit, delingitur membrorum doloribus, & ad gracilitatem corporis emendandam; ſi ipſum in ſole linatur non abſq; mangonum vtilitate.

Oleum Picis. Cap. XI.

PIx ex pinu recipitur, cum æſtate vulneratur, ſudore deffluit ex Pinu inueterata anno proximo ab inciſu. Antiquitus ante diſtillationis artem hoc modo exugebatur, auctore Dioſcoride. Dum

Digitized by Google

Pix coquitur in æneis catinis, extenſa ſupra prius arundinea tegete, ac lana ſupra tenſa, è ſublato vapore oleũ elicitur. A tumente Pice, dum coquitur, attolluntur bullæ in orbis ambitu alijs rumpentibus, alijs ſubnaſcentibus, ſupra modum extuberant; ideò more ſolito diſtillatur. Optimæ notæ erit, quæ purior, leuior, odoratior, nitidior. Exugitur etiam retorto vaſe vitreo leui igne ab initio, mox ſubiectis flagrantibus igni carbonibus, maximam olei quantitatem excipies: nam ex libra octo vnciæ colliguntur.

Oleum ex Cera. Cap. XII.

ELigitur Cera colore fulua, ſubpinguis, odorata, pura, & mollis referens mellis halitum, quæ in præarido lenteſcat, ſubigi facilis, mittatq; fila cum trahitur Maſtichis modo, & recens non inueterata. Fiant paſtilli Cerei, traijciantur per collum vaſis in alueum, ne collum maculent, accendatur ignis ſupra collum, vt ſuperius admonuimus, & leui igne in initio, in fine aucto, & oleum exuges flauum. Ex libra octo vnciæ prodibunt. Si gelaſcit frigidis diebus reiteretur diſtillatio, aqua oleum tegente, vt liquidius proueniat, & quanto pluries, tanto liquidius. Eſt & alia conficiendi ratio. In fictili olla liqueſcat, adijciaturq; ſarmentorũ cinis, tribus Ceræ partibus duas cineris adieciſſe ſatis erit. Inditur retorto vitreo vaſe, & ſuperpo-

nitur igni in principio leui, mox cum halitus proſperaſſe vides ad vaſis collum, madefacto frigida aqua linteo, cooperies. Sic extenuatum, excoctumq;, ſuperioris frigoris beneficio, per canalem in vas deuoluitur. Si nigrum, & turbidum rediſtillandum. Sunt non paucæ olei dotes, quas cognoſcere volentibus ad medicorum libros, eos delego, vbi de Cera agitur. Oleum millecuplatam ſuæ Cerę vim refert. Sed præclaram habet virtutem ad cicatrices concolores corpori reddendas. Mulcendis neruorum doloribus, qui eis male torquentur.

Oleum Caphuræ. Cap. XIII.

VNcia Caphuræ molita in aqua forti diſſoluatur, & ſupra aquam manabit oleum excellentiſſimum. Colligitur penna. Valet contra cancros, & vlcera malefica ad plagas reddendum, vel admiſcetur cum oleo vulgari, taliterq; vnitur. vt non vulgare oleum: ſed caphuræ oleũ videatur. Vel Caphura minutatim concidatur, conciſam in forti aqua, & ex halinitro, & chalcantho diſtillata, & clarificata in ampullam immittitur, & tripodi impoſita, calido loco per diei medietatem ſtatuo. Hoc modo liquata Caphura, vbi clara, & lympida ſupernatat, eandemq; ab aqua forti ſeparatam per retortam diſtillo, ex qua diſtillabit oleum omnium pulcherrimũ, & iucundiſſimum. Partium eſt omnium tenuium, & natura ſpiritali præditum.

Digitized by Google

IO. BAPT. PORTAE NEAPOLITANI

Diſtillationum.

LIBER SEXTVS.

De oleo ex lignis extrahendo.

PROOEMIVM.

Dum adhuc diſtillandi ars rudis eſſet, ex lignis oleum exugentes illud in ollis, alijsq; vaſis comburebant, quę quia nidoroſi halitus vſtrinam expuebant, vel potius artis rudimenta, nec poterant ſua ariditate ore abſorberi,& putore: extrinſecus corpori linendo ſuas vires experiebantur. At nunc multiplicatis inuentoribus, ars ad ſummum peruenit, vt ſine nidoris offenſa, & ore abſorberi, & corpori adliniri poſsint: Sed ne quid defeciſſe videamur, maiorum adſcita explicare non tędebit, dum ex oleoſis lignis oleum extrudere conati ſunt.

Vaſa, & modi diſtillandi oleum ex lignis. Cap. I.

EXtruatur Fornacula ex coctis lateribus in rotundam, vel quadrangulã formam, trium pedum altitudinis, duorum latitudinis, in cuius ſuperiori tholo planities in conchæ modum efformetur, vt velut lacus ſubſideat, in cuius medio foramen relaxetur, per quod infra vaſis collum traijci poſſit, vt circum quaq; igni torreri poſſit. Vas vitreum luto æquabiliter cruſtatum, vel argillaceum, vel ęneum tenuiũ lignorum reſegminibus repleatur, ex quibus oleum exugere quęris. Ori inditur operculum tenuibus foraminibus peruium, ex quibus diſtillandum oleum fluitet, nec ſuperioris vaſis ramenta decidant. Demum vaſis collum ampullæ inferioris ori intromittitur, vt operculum interiectum ſit, ora circumligabis, ne ſpiritum expirent, è cuius regione fornaculæ lata feneſtra pateat, vt cum oleum in inferiorem ampullam deſcenderit, introſpici poſſit. Poſtremo ab omni latere leui primum igne, mox acriori vrgeto, ſic lignum in oleum liquefit, defluetq; in ſubiectam ampullam cum ſua aqua. Cum prius liquor aquæ modo fluit, & deſijt, ſequetur oleum. Vel duas accipies ollas, alteram ſuper alteram ſtatues, ſuperioris fundus anguſtis foraminulis

nulis

Digitized by Google

nulis peruius,inferior os latum habeat, vt æquè foraminulentum ſuperioris fundum complectatur,commiſſuræ ſuper linantur luto duos digitos craſſo, vt cum olei defluxus ex ſuperiori fiat,inferior ſine flatuum expiratione recipiat. Mox ollam lignorum ramentis oppleto;& impoſito operculo commiſſuræ muniātur luto,ne ſpiritum eructent. Mox fouea in ſolo fodiatur tantæ capacitatis, vt inferiorem ollam, & ſuperioris partem excipiat,terra circumundiq; cōplanata, & pacta; tunc carbones in ſtrues congeruntur,& circumponuntur, & incandeſcant. Sed ſi quo vis modo fumus è commiſſuris erumpit, perit oleum,& lignorum ramenta in cinerem vertuntur. Vnde ſi fumus ex parte aliqua ſe ſubſtulerit,aggeſta protinus argilla obſtruatur. Cum carbones ardere deſierint,& ſtrues decumbet ſubſidetq;, argumentum eſt exacti operis, eruta è terra inferior ſubſtrata olla, oleum & aquam excipiet, non ſine fumido odore ex materiæ vſtione. & hoc modo ex Guaiaco, Cupreſſo,Agalloco, & ſimilium olea parabant. Nunc autem artificioſius hoc modo parabimus.

Oleum ex Guaiaco quomodo exugatur. Cap. II.

LIgnum ex noua Hiſpania aduectum patrio nomine Guaiacum dictum,vnicum, & præcipuum eſt ad tenuiſſimæ luis venereæ graſſantis remedium, lignum tantæ duriciei,vt aciem ferri reſpuat, vt vix ferri, aut ſcobinæ limationi cedat, interna pars medulla-

cea

cea ex atro rufeſcente. Hoc vlcera depaſcentia ſanat; ſcabies feras,& cutem,cum tumet, in orbis ambitum callo ſquamatim compactili. Aliquando morbi furor in artus ſeuit,& oſſa, vt nullo,niſi huic ligno cedat medicamento. Lignum igitur tenuiſſimè diſſecatur,vt totum in minutiſſima abeat ramenta, eademq; diu noctuq; macerant in aqua vaſe diligenter obturato ne vaporem,aut vim ſuam expiret per hebdomadam. Deinde vitreo obtorto vaſe capacitatis duplæ, bene foris argilla loricato, igniq; lento impoſito, ex libra vnciam exudabit. Poſſumus quoque obtorto vaſe,& benè luto cruſtato,ſine aqua ignis violentia oleum extrahere: Sed obſcurum, & fumi nidore male olentem: Sed ſi cum aqua iterum rediſtilletur, & virus quod oleum læſit abolebit,& lympidum,& odoratum eueniet. At ſi idem iterum atq; iterum exequeris,& lympidius, & fragrantius prodibit. Oleum hoc internodiorum duritiem oſſeam,& maturitati rebellem illitu emollit. Vlcera,quæ per cutem pertinacius ſerpunt,mitigat,extuberantes tumores exæquat, qui in oſſum occalluerunt, erumpentes vndiq; puſtulas cohibet. Oleum citius, & violentius operabitur, quàm ſui ius, & cremor ebibitus.

Oleum

Oleum ex Iuniperi ligno. Cap. III.

GVaiaco ligno naturæ dotibus & viribus vicina eſt Iuniperus, huic quoque fęda gallici morbi lues cedit ſui odoris iucunditate, ſuauitateq́; contra ſęuientis peſtis contagia pręualet; ex ſuo ligno odoratū oleum ſudat ad multa quoque pręcipua medicamenta: Lignum aſcia dedolatur, vſq; eo dum abeat in ſcobem, quę aliquandiu aqua macerata, vt remolleſcat, humoremq́; liberaliter combibat aliquot diebus, inditur obtorto vaſe, & incenſis prunis manabit foras oleum cum aqua, ſeparatur eo more, & ex quinq; libris vna exugitur olei vncia nigreſcētis coloris, grauisq́; odoris; quod ſi lympidius quęris denuò ſtillabis.

Ex Agalloco ſiue ligno Aloes oleum. Cap. IIII.

EX Arabia, India, & Orientalibus oris ad nos Agallocum lignum deuehitur. Alij dicunt ex meridie, & fragrantius quidem eſſe. Eligatur recens, verum, non mentitum ex aſpalatho; nam vtrumq: iucundum ſpirat odorē: ſed Agallochum eximium, aſpalathus verò per quàm exiguum, & anguſtum. Id in tenuia ramenta ſcinditur, traditurq́; copioſę aquę ad computreſcendum. Scribunt enim odoratius futurū; ſi com-

Digitized by Google

IO. BAPT. PORTAE NEAPOLITANI Diſtillationum,

LIBER SEPTIMVS.

De aquis validis extrahendis.

PROOEMIVM.

Venimus tandem ad aquas validas, quarum magnus vſus apud auri fabros, & chymiſtas in ſeparando aurum ab argento, vt ſine ijs nil poſſit operari, in quibus maxima renident Naturæ ſecreta, quod antipathia quadam, & ſympathia alia metalla corrodunt, & aliqua non corrodunt. Quæ aurum corrodunt, argentum reſpuunt, & quæ argentum, aurum intactum relinquunt. Sic, & de reliquis fornaculas, & vaſa diximus ſuperioribus libris, ne quod alibi diximus inutiliter repetamus.

Digitized by Google

Aqua corrodens aurum. Cap. I.

SImplicia quæ in aquam ſoluta aurū corrodunt, ſunt atramentum ſutorium, ſiue vitriolum, halinitrum, Sal ammoniacū, cōmune ſtibium, ſiue antimonium, & argentum ſublimatum, ex horum aliquibus, vel ex cunctis componitur aqua, quæ aurum ſoluit. Ex his varij varias compoſitiones, & tandem omnes aurum diſſoluunt. Prima deſcribitur. Duæ vitrioli libræ, totidemq; ſalis ammoniaci reſoluuntur in puluerem, mox repletur vas vitreum retortum: ſed prius terquater luto linitum, lutum ex floceis panno abraſis, equino ſtercore, & pilis ſæpius remixtis, & ferreo bacillo verberatis. Ampulla tota replenda non eſt: ſed tertia pars, vel dimidia. Supra ferrum firmetur in fornace. Collum cum receptaculo coniugatur, & rimæ ſtipentur linteolis ex farina oui albumine linitis, & vbi optimè reſiccatæ fuerint, ſubijciantur ardētes prunę, & cum ſimpliciū ſpiritus exhalare cęperint, & vaſis cacumen rubeſcit, danda opera eſt, ne vna gutta citius, quàm altera cadat, quàm quinq; horologij minuta tranſierint, & ſi citiùs ceciderint, periculum imminet, ne vitrum rumpatur. Cum ſpiritus in receptaculum regurgitauerint, & rubeſcit alueus, linteis aqua madefactis, viciſſim tegatur, & cum calefacti fuerint, amouean-

amoueantur, & frigidiores alteri apponantur, ne feruentes violentiſſimi halitus vas diſrumpant: ſed à frigore repercuſſi in aquam cogantur: Sed cum vas, & receptaculum albis ſpiritibus replentur, vis ignis vrgeatur; nõ enim amplius imminet periculum, ne rumpãtur. Cum ſtillæ ceſſauerint, ſinito reſedat ignis, & cinis, & ampulla à fornace amoueatur. Vel accipe libram, vehementis aquæ, quæ argentum comederit, cui adijcias ammoniaci ſalis vncias tres, ſinito, eas corrodat, mox in vaſe vitreo affuſa, vi ignis diſtilletur, & aurum corrodet. Vel accipe halinitri libram vnam, alteram antimonij, & in vas vitreum indita diſtilletur, & in butyri modũ gelaſcit aqua, diſtilletur denuo, & liqueſcit aqua, quæ aurum corrodat. Vel æquas partes halinitri, & ſalis communis, vel ſalis vrinæ diſtillabis, ex his manat aqua, quæ aurum abſorbeat. Vel halinitri, & ſalis ammoniaci æquas partes impones in vaſe vitreo retorto, luto munito, & quia vterq; valentiſſimi eſt ſpiritus in diſtillatione imminet vaſis fractura. ob id artificum maxima opus eſt diligentia. Coniungitur ampulla cum ſuo receptaculo optimè ne ſpiret: mox fornaci indito, & cũ incipit calefieri, vehementiſſimi ſpiritus oriuntur, vt vas rubeſcat totum. Tũc amouendum eſt ab igne, ac ſupra molle puluinar reponendum, vt quieſcant ſpiritus, & in aquam abeant, poſt in fornacem redeant, & cum denuo ignei ſpiritus rubentes exoriuntur, viciſſim eandem operam impendes, id vſq; donec ſimplicia in fluorem abeant.

Aquæ argentum corrodentes. Cap. II.

QVæ verò argentum corrodunt, ſunt calcanthum, halinitrum, alumen, bolus armenus, auripigmentum, & cinnabaris; ſed ea qua communiter vtimur, fit ex halinitro, & alumine æquis partibus diſtillata mira vi corrodit argentum. Vel duplum aluminis. Salnitrum, & bolus armenicus etiam abſumit: Sed ſi his aliqua commiſcueris, quæ aurum corrodunt, argentum intactum relinquunt, Conijciuntur hæc in vas obtortum vitreum luto munitum; ſubijciturq; ampulla, quę ſtillantes guttas accipiat. Cum rubicundi ſpiritus violentiſſimi apparent, ne halitus expirent, ampulla ſubiecta, & vas obtortum ea parte, qua ora inter ſe committuntur, cerato linteo prorſus obducantur, & aqua frigida ampulla madefiat, vt ſuperius admonuimus.

De aqua ſiue Vitrioli oleo. Cap. III.

VOcant chymiſtę vulgo Vitrioli ſpirituoſam aquam, veluti valentem, oleum Vitrioli, quod verè oleum non eſt; ſed medium quoddam inter aquam, & oleũ vt aquæ ſuperiores. Et ſi tamen eiuſmodi aquam diſtillandi varię ſunt rationes, hęc tamẽ nimis

vſitata.

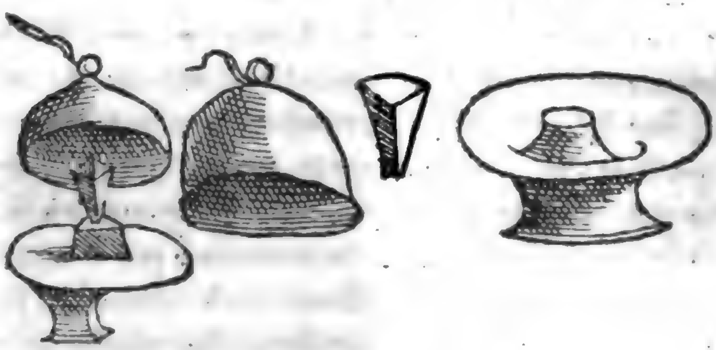
Digitized by Google

vſitata. Vitriolum in vaſe fictili aliquo deſicca, vſque ad rubedinem, mox contritum colloca in vaſe vitreo retorto, leuto dicto, foris diligenter luto munito, dein de fornaci dictę, dictoq; modo in aquis valentibus ſubijce ignem primo lentum, donec albi fumi appareant. Tunc pone receptaculum ventroſi aluei, vt capax eſſe poſſit violentiſſimorum ſpirituum, & ſic continuabis ſemper ignem augendo per diei ſpatium, & exibunt guttæ rubeę nigreſcentes; cum verò albis fumis albeſcet receptaculum, iam conſummatum eſt opus; amoue ignem, & ſinito quieſcere, donec ignis, & cinis ſubſideat, Vt à phlegmate ſeparabis pone in ampulla vitrea ad cineres, vel balneum, & leui igne facito, vt in auras expiret, & receptaculū in vaſe aquæ frigidę pleno mergatur, vt ardentes Vitrioli ſpiritus reprimat, & in aquā vertantur, vel madidis linteis ſuperius cooperiendo; vel ſpongia aqua frigida inhibita linendo. Vires innumerę, quas apud chymiſtarum libros reperies, nos à nobis expertas apponemus. Gutta vna quotidie vino albo mane aſſumpta, pingues homines demacrare facit, ſine lęſione, & gutta exhibita, quibus ruptę ſunt in pectore venę, conglutinat, & ſanat. Secunda aqua, quæ poſt phlegma ſtillat, valet epilepſię cum vino, vel aliquo liquore abſorpta. Si vitriolum per horam in vitrariorum fornace diſtilletur, inde contuſum ponatur in loculo vbi ſteterat vitellum albi oui elixati duri, conuertitur in aquam: ſed non tantum vehemens quæ eſt optima potui.

Do

De Sulphuris oleo. Cap. IIII.

DIuerſo ſatis modo Sulphuris oleum elicitur, quod quia valdè neceſſarium eſt medicis, & chymiſtis, diligentius conſcribemus, ab eo diuerſo quem diximus in Magia. fiat vas vitreum in modum patinæ, vel fideliæ, & centro patinæ ſurgat meta eiuſdem vitri, ſupra quam catinus argillaceus conſtitui poſſit in modum crucibuli aurifabrorum. Hoc vas repletur Sulphure iam ignẽ paſſo, vti ad nos adfertur ex Leucogeis collibus Puteolanis. In medio ponatur elycnium xilinum, & incendatur, vbi ardere incipiet ponatur ſub campana vitrea, & Sulphuris accenſi flamma vaſis veſtigium nõ attingat, ne frangat, & ita ex campanæ oris paulatim aqua valida ſtillabit, vel oleum, vt dicunt, vt omnes aquæ validę.

Si locus in quo eiuſmodi vaſa locentur erit humidus,

maior

maior olei quantitas elicietur. Præterea ſi conclaue in quo vaſa conſtituta fuerint clauſum erit, fumus intus conſtipatus maiorem olei quantitatem dabit. Diebus pluuijs maior quãtitas, & plus hieme quàm æſtate. Fit & alio modo rubicundum pro medicis, chymiſtis, & alijs. Viuum Sulphur in tenuiſſimum pulueſrem redigatur, atq; cum æquali olei Tartari parte commiſceatur, mox in vitreum vas tribus horis coquatur, & in liquorem abibit, decoctum coletur per filtrum, & vitro inditur, & minimo calore ſicceſcat, donec ſanguinis imaginem acquirat. Digeritur, & maſſa tenuè teratur, puluis ſupra marmor humido loco ſternatur, defluens humor vaſculo recipiatur, iterum depuretur, & humiditas abſumatur, vſq; donec in oleum abeat rubicundum.

Oleum, & aqua Tartari. Cap. V.

FIt oleum Tartari, & oleum ſalis Tartari. Inditur Tartarum in vaſe recuruo vitreo, luto munito, & fornaci ardenti per ſex horas foras extillabit oleum Tartari cum ſua aqua de facili ex aqua ſeparatur, quia aqua innatat coloris nigri. Sed denuò diſtillatum crocei coloris erit, & comburitur vt oleum. At oleum ex Tartari ſale paratur hac ratione. Comburitur in vitriariorum fornace Tartarum, mox humido loco ſuper marmor extẽditur, quod labitur in oleum, vel potius aquam duorum, vel trium dierum interuallo. Si citius voles in oleum vertatur,

catur, Tartarum calcinatum, & contuſum loca in veſſica hædi, aut bouis ſecundum quantitatem diſſoluendorum, atq; ſub aquis merge fortiter alligatam, ne per os penetret aqua, & horæ ſpatio in aquam vertitur. vel ſi qui elixati duri loculo repones dimidiati vt ſteterat vitellum, citò diſſoluetur in oleum.

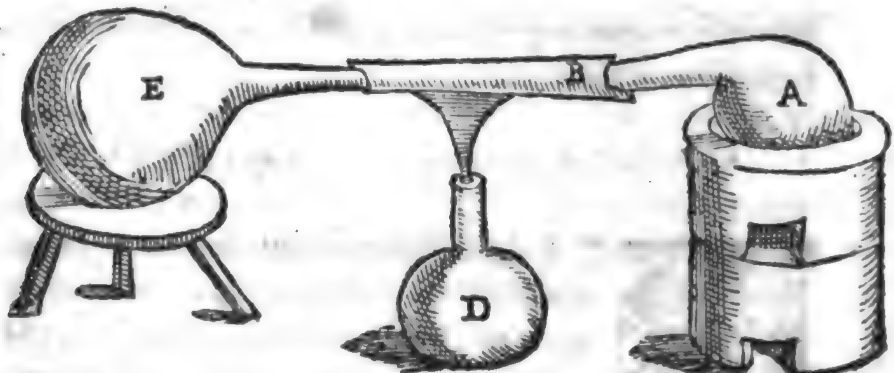
Oleum Argenti viui. Cap. VI.

Simile his oleum ex argento viuo paratur, quod potiùs valida aqua dici poteſt. Recipiuntur Vitrioli binæ libræ, altera Salisnitri, altera verò aluminis: Sed Vitriolum prius phlegmate purgetur, & rubificetur, alumen comburitur, & halinitrum deſiccetur, Induntur vaſe vitreo recuruo benè luto munito, ſupponiturq; ori receptaculum maximè ventroſum, mox habeatur rotundus canalis vitreus in cuius medio alterum canalem habeat, accommodeturq; in modum infundibuli: mox ponatur vas retortum in fornacula, collum intromittatur in canalem iam dictum, cuius altera pars intromittatur in receptaculum. In fundibulo aptetur alia ampulla, quæ vicem ſubeat alterius receptaculi in magnum receptaculum libra argenti viui intromittatur. Iuncturæ omnium lineolis xilinis alligentur cum oui albumine, & triticea farina, ne expirent. Tandem ſubditur ignis retorto vaſi, ſpiritus ex eo per collum vaſis, & per canalem regurgitabunt in

receptaculum

Digitized by Google

receptaculum magnum, vbi ijdem ſpiritus ſimplicium argentum viuum tetigerint, vertunt in calcem, & receptaculum croceo colore adumbrant; tunc ſpongia frigidâ aquâ madida ſpiritus reprimat, & ſiquid phlegmatis vitrioli ſpiritus redundent, in aquam labuntur, & in ampullam per infundibulum decurrent, ne in receptaculum perueniant; Vbi chalcanthum ſpiritus effundere deſierit, & argentum viuum non dum in oleum conuerſum fuerit, denuò retortum vas prædictis ſimplicibus repleatur, & igni committatur, vt ſpiritus denuo viuum argentum peruadentes in aquam validam vertant; quæ aliud viuum argentum intromiſſum in aquam conuertat, donec ſuppetant, ei vires.

A, Retortum vas.
B, Canalis.
C, Infundibulum cauum.
D, Ampulla.
E. Recipiens.

Q Oleum

Digitized by Google

Oleum de Lateribus. *Cap. VII.*

REcipiantur libræ duæ exiccatorum Laterum, & in fruſta radiuſculè contundantur, inſtar fabæ, & argillaceo catino igni contumaci candeſcant, vel pala ferrea, & optimè igniti extinguantur in oleo antiquo centum annorum, & quanto vetuſtius, tanto melius. Mox laterculorum fruſtula indantur per collum vaſis retorti, & ſubijciantur ei prunæ, & manabit foras oleum cum ſpiritibus adeò validis, vt quamquàm receptacula aquis mergãtur infra, & ſupra frigida ſpõgia foueãtur, ſępiſſimè maximo cũ bõbo in partes diſſiliat. Vires tenſis neruis frigidis apoſtematibus, ac frigidis diſtillationibus opportunæ.

Oleum Salis communis. *Cap. VIII.*

ET ſi difficillima ſit diſtillationum magiſtris eiuſmodi olei extractio, tamen aliquos modos commemorabimus, vt vſui nobis eſſe poſſint. Induntur ſex libræ ſalis communis in vaſe retorto luto munito, ac vt in aquis validis ſex horis vis ignis vrgeatur, & foris aqua ſalita manabit, quæ inalbandis dentibus vtilis erit. Sed ſi aqua, quæ priùs exierit, ſupra eumdem ſalem contuſum effundetur, & denuo, deſtilletur,

idq;

Digitized by Google

idq; ter,quater viciſſim repetes, aqua validior profluet. Vel ſi Salnitrum diſtillaueris, & in diſtillata eiuſmodi aqua commune ſal proieceris, ab aqua corrodendo abſumitur,pone has aquas in retorto vaſe, & iterum diſtilla,& exibit foras ſalis aqua, & in vaſis fundo remanebit Salnitrum integrum.

Oleum Talci quomodo exugatur. *Cap. IX.*

IN ferreo cocleari igneatur Talchum, & vbi optimè excanduerit,ſupra aſpergatur aqua,vel plantaginis,vel roſacea: & id ſepties iterabis donec in tenuiſſimum puluerem redigantur, vt ferè in auras euolet, puluerem in argillaceam ollam cōdito, & vitrariorum fornaci per hebdomadam immoretur donec in candidiſſimam calcē reuertantur,calcem diſtillato, & valido aceto immerges, & ſupra calidos cineres ebullire ſines, donec aquæ lympiditas conturbetur, mox amoue acetum, & in ampullam reſerua, & aliud acetum indito. eamdem operam impendendo,quouſq; tota Talci calx in acetum abſorbeatur, acetum mox igne facito in auras euolet,& in fundo ſal remanebit, ſuper marmore ſternatur in humidam cellam,nam ſal in humorem ſoluetur,& in ſubiectum vaſculum defluet,qui & facultatis vſu ad mangonizandam mulierum faciem prętās. In cuius opificio multi viri ingenio,& artificio præſtantes maximis labore,ſtudio, & impenſis laborarunt: ſed nil ſolidi reperiere.

Quomodo diuerſæ qualitates aquæ ſimul commixtæ ſeparentur. *Cap. X.*

QVia ſæpè caſu accidit, vel neceſſitate, vt diuerſæ qualitatis aquæ ſimul commixtæ inuicem ſeparentur, & vna queq; cũ ſua qualitate, quamquàm impoſſibile aliquibus videatur, fieri tamen poſſe ſine vlla difficultate docebimus, conſiderando, quod nulla maior contrarietas in rebus naturalibus, quàm inter graue, & leue. Cum ego vitæ aquam multotiès diſtillaſſem pro potabili auro comparando, caſu, accidit, vt ampulla vi ſpirituũ diſſiliret, ceciditq; effuſa aqua in aquæ balneum, & temporis, & impenſarum, & laboris tæderet, cępi cogitare, quomodo ſeparare potuiſſem, tandem vtramq; aquam in ampullam poſui cum ſuo pileo, & receptaculo, conglutinatis commiſſuris, ne ſpiritus euolarent, leuiq; balnei calore cępit illico vitæ aqua, quia leuiſſima erat, in receptaculum delabi aquæ ſignum in pileo præ ſua tenuitate non videbatur, cum poſtea vidiſſem in pileo aquæ guttas comparuiſſe, cognoui aquam aſcendere, vnde amoto receptaculo, inueni aquam vitę integram cum ſuo pondere tranſiſſe cum ſua tenuitate, vt erat prius, antequàm è ſuo vaſe diſſiliret. & aqua reliqua etiam ſine aquæ vitæ odore remanſit, vt erat in balneo. Sępiſſimè quoq; mihi accidit in eadem vitæ aqua, & roſacea, & alijs, vt diſtillando frangeretur vas,

&

Digitized by Google

& aqua foras effluendo, ſe cum arena commiſceret, & cineribus, poſitisq; arena, & cineribus in ampulla, leui ignis calore aqua in ſuum receptaculum delapſa eſt, vt prius in ſua erat natura. Aqua valida poſtquàm argentum, vel aurum corrodiſſet, ei fontis aquam adiunxi, debilitando, proieciq; in eam æream tabellam, illico valida aqua aurum vel argentum exonerans, in tabellam ſe recepit in nebulæ formam extraxi laminam, argentũ, vel aurum corraſi, & in corpus redegi, mox ne validæ aquæ iacturam facerem, vtramq; in ampullam indidi, & leui igne aſcendit aqua, demum vbi ſpirituum aſcenſu pileum rubeſcere vidi, amoui ignem, & aqua valida, vt in ſua natura erat, in fundo remanſit. Prætereà cum aurum ab argento valida aqua ſeparaſſem, diſſilijt ampulla, & aqua in cineribus perijt, illicò cineres, & carbones fontana laui aqua, & in ampullam coniecta aqua, in tenues auras euolauit, reliquum in corpus redegi, & aurum, & argentum recuperaui.

IO. BAPT. PORTAE NEAPOLITANI

Diſtillationum.

LIBER OCTAVVS.

Quo de extrahendis rerum virtutibus varia experimenta traduntur.

PROOEMIVM.

Ne ab aquarum diſtillationibus diſcedamus, eas edocebimus, quę rerum eſſentias extrahunt. Quilibet enim ſolers rerum naturalium, & celebris veſtigator è plantis, earumq́; membris, nempè radicibus, folijs, floribus, ſeminibus, virtutes occultas, quintas eſſentias, colores, arcana, & magiſteria eliciens, quibuſdam menſtruis, ſcilicet medijs liquoribus vſus eſt, ad varias ſimplicium naturas varijs, & peculiaribus. Sed pro omnibus communiter aqua vitę; ſiquidem hæc ſola inſtar omnium ſingu-

lari

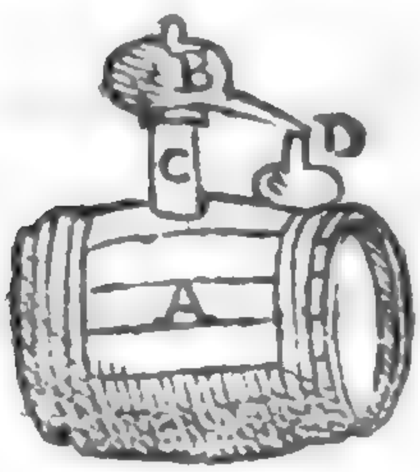
Digitized by Google

ſari quadam prædita eſt facultate tenuiores, & præſtantiores partes ſegregare, elicere, & illis ſe inducere, humani generis in morbis auertendis, præcauendis ex corporibus ægritudinibus eliſis, labefactatisq; inſtaurãdis, & quaſi de nouo reſtituendis opem latura. Reliqua medicamenta longè euincere vidimus, neq; aliquid ei ſimile nouimus. Præterea intra humanum corpus aſſumpta, ac foris illita, nullis cędere diuturnis experimentis explorauimus, vt Raymundus Lullius integrum librum de ea re ſcripſerit. Et vt veterum, ita recentiorum multorum diuexata ſunt ingenia ad varia organa, & modos excogitandos, vt eam probe tenuiorem, & puriorem redderẽt, quorumquè nobis præſtantiora viſa ſunt, recenſere non pigebit.

Aquæ vitæ extractio ſine igne. Cap. I.

RVſtici (vt à rudibus incipiamus) ſua induſtria modum excogitarunt, vitæ aquam è vino ſine ignis ſubſidio exugere, videntes enim muſtũ ſine ignis caliditate, ſuæ naturæ ſpontaneo impulſu ſe ſe cõmouẽtẽ æſtuantemq; ebullire, maximãq; ſpiritus quãtitatẽ foras emit-

tere, vaſa orificio circumponentes, illam colligebant. Recens enim muſtum è torculari ad vinaceam cellam tranſuectum, tranſmutatumq́;, iàm iàm efferuere incipientẽ, ſordiumq́; immundum elluuiem ſupra effundẽtem emandare, ſupra vaſis oſculum cauum tubum, ſiuè ligneum, ſiue fictilem, quatuor, vel quinque pedum altitudinis accommodarunt, qui ori par eſſet, & ſupra pileum conſtituerunt, cuius roſtro receptaculum ſuppoſuerunt, mox iuncturas fideliter agglutinarunt, ne quid vaporis, vel ſpiritus exhalaret, vnde ex vaporibus è vino ſe erigentibus humor in receptaculum deriuat, vt meritò muſti ſpiritum vocemus, Gręci ἀπυρόστακτος quaſi ſine ignis adminiculo extractum ſit.

Dolium A,
Tubus ligneus C,
Pileus B,
Ampulla D.

Aqua vitæ cum igne exuctio. Cap. II.

AQua vitę ex omni vino peruerſo, putridoq́; extrahi poteſt, & ad medicamenta, & ad eliciendas ſubſtantias idonea, ſolummodo ex aceto extrahi nõ poteſt, nam vinum, vbi propriam formam amiſit fit acetum, & acetum cadauer vini eſt. Accipe igitur vinum generoſiſſimum, & vetuſtiſſimum, vel

gręcum,

græcum, vel lachrimam nobis dictam; quæ ex Veſuuij Monte nobis adfertur, & quāto generoſius, & vetuſtius, eò ſpirituoſius; hoc immittatur in cucurbitam, cuius duæ tertiæ partes repleantur, & pileo ſuper impoſito, & ſuo roſtro receptaculum grandiuſculum ſupponatur; nam quanto ventroſius, eò melius, vt maximæ vis ſpirituum nondum in aquam conuerſorum capax ſit, orificia optimè committantur, & firmiſſimè oblutentur; oportet, ne reſpirent, quàm poſſibile fuerit, ne laborem, & operam ludamus: nam & ſi in alijs rebus ne reſpirent, cauendum eſt; hic maximè neceſſarium; nam è vino excuſſi ſpiritus, in ſubtiliſſimos halitus reſoluuntur, & niſi optimè luto coerceantur, in auras euolant. Hoc vbi factum fuerit, ampulla cineribus, vel aquę balneo committenda, igne primum lento, mox copioſiore ſubiecto, vt lentè in bullas tumens, temperatè diſtillet, vehementi bullitione vitata, ne efferueſcens exundet: ſed ne vel immoderatè fluat, vel nimia tarditate ſupprimatur, donec pars quarta appoſiti meri diſtillet, tunc ſupprime ignem, & in receptaculum amoue, & vini reliquum ſepone in aliud vaſculum: nam vbi ſubtiliſſimi ſpiritus ſurrexerint reliquum vini cadauer torpet. Diſtillatum denuò diſtillabis donec totius media pars profluat; idq; tertiò facies, vt vna ex quinq; partibus in vaſe remaneat, & ſi quinto diſtillabis ſubtilior, & perfectior erit. Sunt qui ad decimam diſtillationem progrediuntur: ſed nos vſq; ad quartam contenti ſumus. Humorem hunc egregium in vaſculo clauſum,

& luto optimè obſtructum, ne euolet, excipe, & repone. Signum perfectæ diſtillationis erit, in coeleari argenteo pars aliqua diſtillati ponatur, & appoſita accenſa candela, ſi tota abſumatur, & nulla penitus in fundo humiditas remanſerit, vel madefactum in ea linteum, & accenſum conſumatur, vel iniecta in ea olei gutta, & ſubſideat ſignum erit abſolutæ priuationis humiditatis.

Quomodo Aqua vitæ alijs modis ad laboris, impenſarum compendium extrahatur.
Cap. III.

SEd quoniam ad eandem diſtillationem toties repetendam, vt ſuperſtes ille ex diſtillatione humor rediſtilletur, tẽpus, & impenſæ teruntur, ab ingenioſis viris varij modi, & organa ad poſteritatem tranſmiſſa ſunt, vt parcius, & compendioſius diſtilletur. Alij per ſerpentinum alembicum executi ſunt. Eſt enim ſerpentinum vas, vt ante retulimus, quos per anfractuoſos, & flexuoſos canales ſpiritus è vino per longum iter deducit, vt aqua omni phlegmate ſpoliata in ſubiectum vas deriuetur. Alij per triceps ſeu, quatriceps, & ſepticeps vas, vel per hidram diſtillant (vas paulò ante retulimus) vt variæ notæ aquã exhibeant, nam ex ſuperiori tenuior aqua deriuat, ex inferiori phlegmate redundans, quas omnes ſeorſum ſeruant. Alij ſimile vas excogitarunt in formam metæ

in-

Digitized by Google

in ſummo turbinatum, in imo craſſum. Hoc ſupra ampullam accommodant, ac probè ſuperlutatum in arenariam cupellam imponunt, ac lento igne vrgent, ex ſuperiori pileo tenuior, ex inferiori craſſior. Alij ſerpentino vaſe vtuntur, & quale ſit ſupra docuimus, vt ſa lebroſo, & anfractuoſo itinere longo, & difficili attenuetur humor magis, & quod phlegmate graueſcit per aliud vas in medio canali exiſtens, relabitur. Alij oblongi colli vas camelinum, vel ſtruthiocamelinum vulgus materozzo vocat, nā q per eiuſmodi vas diſtillatur, eo quod per alia effluit egregiè præualet. Multi in prædicti vaſis faucibus ſpongiā, pergamenum, vel ſuberum accommodant, mox ſupra pileum erigunt, vt niſi per cartæ poros, per ſpongiam vel ſuberum nobiliſſimi, & longè tenuiores ſpiritus tranſmeent, & in horum poris intercipiatur phlegma. ſunt qui ſpongiam oleo madefaciunt, nam phlegmati viam intercludit, & ſic ſemel diſtillando præualet multiplici.

Quinta aquæ vitæ eſſentia quomodo fiat. *Cap. IIII.*

NE aliqui cōtra nos ſubſannent, quod quintæ eſſentię nomen mixto indiderim quaſi quintum elementum dicam, vel quod cęlum eſſe aſſeram, dicam quid per quintā eſſentiam intelligam. Quintam eſſentiam voco formam cuiuslibet rei à corpore remotam,

id eſt omni qualitate ſenſibili, & elementali orbata, relecta tantum ſubtiliſſima eius parte per diſtillationem, vt eius ſubſtantia ſicut æther, ſit (per ſimilitudinem loquendo) cuius temperie admixtus ſit calor. Cum enim quatuor elementa in omni mixto admixta ſint cum ſuis manifeſtis qualitatibus, cum omnibus ſuis elementorum impuritatibus, & cum ſpecifica virtus formæ adhæreat, ac ſubtilioribus partibus, quando ab elementorum fęculentia depurata ſunt, videtur quodammodo à ſuis elemẽtis diſtare, vt quintum eſſe appareat, & verè ſpiritales vis indicatur ad longè, & ſanè viuendum. Ex hoc aliqui cœlum vocarunt, quod quemadmodum cœleſti influxu in nos agit, ità ad perniciosorũ morborum profligationem efficacem illã vim quodã modo imitari videatur. Ex aqua igitur vitæ iam extracta efficitur quinta eſſentia aquæ vitæ. Hæc eſt illa aquæ vitæ eſſentia ad tàm præſtantes, & egregias rerũ virtutes extrahendas receptiſſima. Poſt igitur ſexies, vel ſepties diſtillatam, vt diximus, illam pone in Pelicano, vel Geminis, & vaſe benè lutato pones ſub fimo equino, vel vinaceorum, vel aquæ balneo, ne deficiat ignis per menſem, & circulari facias. nam poſtremò videbis in fundo feces, & ſupra natantem quintam eſſentiam coloris cerulei, & lympidi. Tunc reſera oſculum, & ſi foras mirabilis fragrantię manabit, cui nulla res comparari poterit; ſcito te optimum finem aſſecutum, quod ſi odor vel color non reſpõdent, reclude vas, & iterum ad circulandum repone, donec ſignum aſſequaris.

quaris. Demum extrahe à vaſe,& à fęcibus ſepara, & optimè clauſam repone. Sunt qui primo vinum per menſem ſub fimo macerandum ponũt, donec ſuo marcore contabeſcat, & mox diſtillant. Sed eiuſmodi quintæ eſſentiæ tanta eſt vis,quod intra paucißimas horas rerum omnium ferè quintas eſſentias extrahit,plantarum,herbarum,radicum, ſeminum,vt quintam eſſentiam,cuiuſq; eſſentiæ quintæ meritò dici poſſit. Nil aliter efficiendo, quàm ſimplicia in aquam illam imponendo, & ibi tribus, vel quatuor horis ad ſolem, vel aquæ balneum commorari ſinas, nam in ſimplicium penetralibus ſe ſe intromittens ex molis ſinu,rerum occultas proprietates proleptat, & ſurripit cum omnibus ſuis virtutibus multiplicatã, ſupra quam credi par eſt. Vnde meritò quinta eſſentia eſt quædam ſubſtantia è rebus extracta ab omnibus impuritatibus,& corruptionibus ſeparata in ſe retinens vires calorẽ,ſapores, & eorũ proprietates. ob id ſua puritate, & tenuitate illico corpus penetrans, & peruagans,illud immutat,alterat, & admirandas inde cit operationes.

Alius modus quintam eſſentiam extrahendi de Fæniculo. Cap. V.

MVlti ſunt modi,& penè infinitæ virtutes ex ſimplicibus extrahendi, qui ſecundum rerum varietates variantur, & qualitatum extrahendarum, quorum quamplurima hic adducemus exempla,

Digitized by Google

vt ex ſe alias ex his inuenire condiſcatur. Poſſumus ex radicibus, floribus, plantis, & animalibus vires extrahere, ſiue quintas eſſentias, eas tenuiter terendo, relinquendo ſub fimo macerandas in cucurbita per 40. dies; poſt exemptas ad diſtillandum ter quater exhibeas, vt diximus de aqua vitæ, mox ad circulandum, & cum ſigna conſequeris ſui odoris, ſaporis, coloris, ſcito te quintam eſſentiam aſſecutum, ſuasq; virtutes multipliciter exaltatas, reperies, & efficaciter operãtes inſolita, vt mira videantur, tàm mirificã opẽ conferunt. Exemplum de Fęniculo. Iunio menſe accipito radicum herbarum, & florum Fęniculi libras decem, minutatim eas concide; totidemq; libras aceti vini generoſi albi, repone in vitro ad macerandum vaſe benè clauſo, vſq; ad finem Octobris, quo tempore perfectam maturitatem aſſequuntur ſemina, quorum quadruplum pondus benè contuſum, & in puluerem reductum albo vino quadruplum mergatur, maceretur q; per diem, mox diſtillabis, & oleum, & phlegma promiſcuè effluet. oleum per vas in arena merſum à phlegmate ſeparabis, quod radicibus, herbis, & ſeminibus recentibus infundito per balneum ter diſtilla, & præſtantiſſimum habebis antidotum ad venena, ad corroborandum vitales ſpiritus, ac naturales virtutes.

Quinta

Quinta eſſentia Seſilis Maſſilienſis, Angelicæ, & Zedoariæ. Cap. VI.

SI volumus aliter parare, parandi ratio talis erit. Radix Seſilis à ſordibus mundata minutatim concidatur, & contuſa diligenter exprimatur, ſuccusq; expreſſus reponatur: reſiduas fęces calida aqua macerabis triduo, maceratæ denuo exprimantur, expreſſum ſucco primò additur, mox alia aqua affunditur, & poſt triduum expreſſus humor priori additur, & ſic conſequenter affuſio, & maceratio triduana, tandem exprimitur, vſque dum in recrementis, neque odoris, neque ſaporis aliquid reliquum fuerit, poſt ſegmenta illa macerentur, & expreſsione repetita exhauſta illi recenti inijciuntur, & hæc optimè obſtructa per diem figulorum fornaci feruentiſſimo igni proſtituta, in albicantes cineres conuertantur, quæ ſucco iam collecto adduntur. Sed quod de radice diximus, idem quoq; de herba dum floret, & poſtremò cum ſemen aperitur faciendum. Cuncti demum cineres, & ſucci in vas vnum componuntur, & per filtrum ter defęcantur, defęcatim in circulatorium induntur, & per decem dies calido cinere circulantur, & materia in illis ſpiſſitudinem, & colorem aureum contrahit, & humor ex balneo elicitur, & oleitas in fundo reſidens reponatur. Quinta eſſentia Angelicæ hoc modo extrahitur. Ex prima florum ſobole antequàm ex ſuis radicibus prodeant diluculo ante ſolis ortum, dum adhuc ro-

ſci-

ſcido humore madent, vaſculo vitreo, vel fictili vitreato excipiuntur, atque cęco pileo ſuper agglutinato, per triginta, vel quadraginta dies in balneo ſeruentur, ibi enim melligo quędam ſe pandit, quæ per roſtrum alembici diſtillat humorem perelegantem, & aureo colore, cuius duodecim guttæ tempore matutino exceptæ ore, valent contra paralyſim. Ex Zedoaria quinta eſſentia hoc modo extrahitur. Radices minutatim conciduntur, conciſis vinum rectificatumi, deſt aqua vitę donec trium digitorum altitudine ſuper eas extet, infundatur. Vaſculum hoc continens optimè obſtructum per dies naturales nouem in digeſtione relinquatur, tempore hoc elapſo materia contenta in cineribus, vel arena calida, vſq; dum nihil præterea humoris exudet: vitato tamen aduſtionis vitio diſtillet. Ex diſtillatione hac exemptum, quod eſt ex diſtillatione in vitro recenti per balneum traducatur, & tandem in fundo Zedoariæ eſſentia reſidebit. At quomodo ex carnibus, odoribus, Ambara, Moſcho, Zibeto, & alijs extrahatur, diximus libro de magia naturali.

De Elixiribus. *Cap. VII.*

TRes ſunt Elixirum ſpecies. Prima metallica, vt auri, argenti, & cæterorum Mineraliũ, vt Sulphuris, Arſenici, Salis, Chalcanthi, & Halinitri. Secunda gemmarum, ſuccini, Margaritarum, Corallorum, Smaragdi,

Amthiſti,

Amethiſti, Chriſtalli, & aliorum. Tertia plantarum, & earum partium, radicum, herbarum, florum, ſeminum, fructuum, & ſimilium. Elixires ab eſſentijs, oleis, extractis, & tincturis diuerſi ſunt, nam tincturæ, quoniam ſui compoſiti colorem amittunt, non olea quoniam pinguedinis expertia, ſub aquis merguntur, nec eſſentię quoniam lympiditate, perſpicuitate, & claritate deſtituuntur: ſed tamen medium quoddam inter eſſentiã, & oleum, & quia etiam aliquid coloris accedit, ſunt etiam media inter tincturam, & eſſentiam, & habitu liquorem potius, quàm aliquid repræſentant. Dicunturq; Elixires non à materia, & forma: ſed à virtute, & efficacia, quorum vires ſunt, vt ſpiritum vitæ eſſentialem, & ex prima elementorum temperie profluentem ingenita ſibi qualitatis, efficacię potentia, penetrent, purgent, inſtaurent, & conſeruent. Elixir non ex vno ſimplice: ſed vt plurimum ex multis conſtat. Dicetur primo de Bibinella, & hoc modo qui ſequitur, paratur. Radix conuenienti tempore foſſa in aqua fortiore, è radice ſimiliter tertia vice ſegregata, maceretur, atq; indè probè a curatione recondita, oneribusq; impoſitis degrauata, putrefieri ſinatur, donec flores ſuum vigoris gradum attigerint, qui tunc temporis decerpti, aqua è ſimili ſpecie floribus ſimiliter macerandi: ſed in peculiari vaſculo deponitur. Poſt hęc ſemen vbi maturitatem aſſecutum fuerit, contuſum aqua ſimili maceretur. Floribus triginta dierum ſpatio maceratis, ſingula coniunctim diſtillentur phlegma cum oleo eliciendo ſegrega-

Digitized by Google

tum per gemellos, per ſex dies ex vno in alterum diſtil-lentur, vel vſque dum ex partibus quinquaginta nouẽ digerendo conſumptis, ſexageſima ſolum remaneat, circuletur, reſiduum illud exceptum reponatur. Diciturq́; Elixir quaſi vitæ conſeruatiuum.

Elixir ex multis ſimplicibus compoſitus. Cap. VIII.

ALij ſunt Elixires ex rebus multis compoſiti, qui multiplicem virtutem habent. Vnũ apponemus, quem ex multis, quos experti ſumus, egregię virtutis cognouimus, vires quas vidimus, deſcribimus, reliquas, quas reticemus ex βοτανογραφία accipies. Recipe florentis Saluiæ libram vnam, Origani, Hyſsopi, Satureię, radicum Bimbinellæ, Abſinthij, & radicum Valerianę ana vncias duas, Vuæ florẽtis, Roſarum rubearum, & albarum, radicum Biſtortæ, & Petroſelini ana vnciam cum dimidia. Roſmarini, Petroſelini, Cheræfolij, Lauendulæ, Mari, Maioranæ, baccarum Iuniperi ana duas vnciæ tertias cum dimidia. Fęniculorum, Leuiſtici, Mentæ, Fęniculi marini, Pulegij Camæmeli, radicum Mei, Meliſſæ, radicum Dauci, Angelicæ, Caryophyllatæ, & Liquiritiæ, Thimi, Calamenthi, Stecadis, Saxefragiæ, & Betonicæ ana drachmas tres, Mentæ gallicæ, radicum Tormentillæ, radicum Polipodij ana drachmã vnam cum dimidia. Radicum Scorzoneræ purgatæ corti-

corticibus, & medullis viridium, non ſiccarum dimidiam libram. Colliguntur ſimplicia hæc ſereno tempore cum ſuis ſeminibus, ſaltem floribus, ſiccenturq; in vmbra, nec aliquo modo aqua madefacta. Radices medulla præditæ primo purgentur ruſtico panno lineo, & interiori medulla lignoſa viridi humida, aſſiccetur ſole, ac præparata iuxta debitum pondus ani maduertendo quod vncia ſit octo drachmarum. Et quoniam omnium pondus æquat tres libras cum dimidia, addatur eis vini quadruplum, & ſi eſſet Creticum præſtantius erit, ſaltem vinum Græcum Veſuuiarum dulce, & ſint libræ duodecim. Radices contundantur optimè, herbæ tenuiter conciſæ, & quia Scorzonera, oportet, viridis ſit, ob id non apponitur quadruplum vini, vt in cæteris; Hæc omnia vitrea in cucurbita locentur, impoſito pileo cæco, non roſtrato, optimè conglutinentur iuncturæ, ne reſpirent, vt Pelecani inſtar aſcendens vapor refluat in ſuum alueum, ac aquę balneo per dies quindecim aſcendens, & refluens vapor circuletur. Intereà aquę vitę optimè ex optimo vino Gręco in balneo aquæ libras quindecim paratas habeto cum floribus Roriſmarini diſtillatas, & ſint florum librę tres, & quindecim diebus macerentur modo prędicto, Ziziberis albi, corticum Citri, Nucum myriſticarum, Maris, Galangę, Calami aromatici, Acori ueri, Coriannorum præparatorum ana vnciam vnam. Caryophyllorum, & Cinnamomi duplum, Sandalorum Citrinorum ana drachmas tres, Cubebes, Cardamomi

momi minoris, Piperis longi, Zedoariæ, Baccarum lau-
ri, Cumini, Carui, Dictanni albi, Rhapontici vſualis,
Pomi granati ana drachmas duas, Granorum Paradiſi;
Croci Sulmonenſis, Rhabarbari perfecti ana drachmã
vnam, Seminum Aniſi ſexquiunciam, Mellis optimi li-
bram dimidiam. Theriacę optimę & Mitridatij drach
mas tres, Roſarum rubearum ſiccarum, Cardui ſancti,
Fæniculi marini, & Scorzonerę ana drachmas tres.
Deinde hęc duo compoſita ſimul admiſcendo in cu-
curbita, aquę balneo diſtillabis, aquam calidam in-
fundendo ſępè balneo quantum in ebullitione abſumi-
tur, & vaſorũ commiſſurę optimè lutentur, ne reſpirent
cum lineis teniolis, oui albumine, & tenui frumenti pol
line conglutinatis, vt diximus. Cucurbitam ſupra
tripodem breuium crurum accommodabis, intra ahæ-
num vas cum bacillis optimè religatis, & firmatis, nè
ex bullitione moueantur. Vbi verò diſtillare deſierit;
fęces optimè exprimantur prælo, exuctus liquor denuo
diſtilletur in vaſe retorto in eodem balneo, & has duas
aquas admiſcero ſimul in vitreo vaſe benè ſolido, &
hæc ſimplicia ſuper impones. Sacchari optimi vnciam
vnam, Roſacei vncias quatuor, in cannis ſemiunciam,
Aromatici roſacei diamuſci dulcis. Diamargariton,
Diarhodon, Auri foliati ſeſquidrachmam, Rubini op-
timi ſemidrachmam, Margaritarũ contuſarum drach-
mas quatuor, Moſchi, Ambaræ, & Caphuræ ſemi
drachmam. Hęc omnia in porphyretico marmore
triturentur cum optimo ſaccharo candido. Mox re-
ſeretur

Digitized by Google

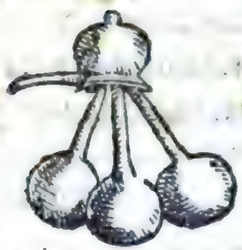
ſeretur orificium vaſis ſubere, & pergameno, ne tantillum euaeret, & ſoli apricari ſinito, & ſi ſol non feruet, imponatur aquę balneo tepido quadraginta dierum ſpatio ad macerandum, ſemper vas commouendo, vt fęces commiſceantur, earumq; virtutes aquis relinquantur. Poſtremò requieſcat, vt fęces ſubſideant in fundo, & vires in aquis peſſum eant. Tandèm capiantur Moſchus, Ambar, & Caphura, cum Bibinella. Animaduertendo, ne ſeneſcentia ſimplicia intromittantur, corroſa, aut tarmis abſumpta: ſed in optimo eorum ſtatu. Id ſummopere conſiderandum, neq; prægnantibus, nequè puerulis exhibendum ob ſuam robuſtitatem, & præcipuè ob Moſchum, nam induceret pueris epilepſiam, aliaſq; eiuſmodi ſpecies, & mulieribus impediret conceptum. Sic cõtra ſi peſſu naturæ inſeratur, exiccat muliebriũ locorum humiditatẽ, prouocat mẽſtrua, prodeſt ſtrangulationi matricis, & fauet conceptioni. Submouet aſcendentes capiti vapores mulierum ob menſtruorum retentionem. Multas præterea retinet vires quæ in Medicorum ſcholis continentur.

De Cliſſo. *Cap. IX.*

STillatitium medicamentum, quod Cliſſum vocant, hoc modo ſe habet. Quãdo vnius generis plantæ diuerſæ partes in ſuis virtutibus exaltatæ; tandèm collectæ in vſum commune eſſe coeũt hoc modo. Planta primo radicem, hinc herbam, mox,

florem,

florem, demum ſemen fundit. cuilibet parti peculiaris virtus ineſt. Vnde ſi omnium partium virtutes, ſubtilitates, olea, ſales, & eiuſmodi ſimilia extrahuntur, & cum vnum quodq; eorum ſeparatam habet efficaciam, & congreſſu, & ſocietate mutua in vnum corpus recurrunt, id Cliſsus dicitur, cuius confectio tali modo perficitur. Radicibus, floribus, folijs, & ſeminibus maturitate abſolutis, ſcilicet in ſuo tempore euulſis, collectis, decerptis, receptiſq; ea diſtillando, putrefaciendo, ſubtiliando, & ſal eligendo, & quibuſcunq; alijs modis iam prius edoctis, maxima ingenij, & manuum dexteritate, virtutes, naturas, ingenium in Naturæ ſinu deliteſcentibus, elicere, ſubducere, & extrahere. Et vbi hæc omnia

ſeparatim alia in olei, altera in liquoris, altera in ſalis formam iam elicuiſti, ſimul omnia coniungantur, & in vnam ſpiritualem eſſentiam, eamq; poſteà inſeparabilem redige hoc modo.

Accipito tres cucurbitas æqualis amplitudinis, & in parte inferna, ne ignis iniuriam ſentiant, luto probe munias, & virtutes iàm dictas liquoris vnã ſalis alterã, & olei alteram; mox colla ſimul vnias mutuo, & alligabis, vt in vnum orificium coaleſcant, omnia ſuperlutando, & demum pileum capacẽ illorum collis indes, & in fornacem accommodabis. Hoc vnum diligenter aſſeruabis, quod ſi ſecus feceris, oleum, & operam perdes, ſcilicet, vt vnicuiq; ampullæ ſuum ignem miniſtrando,

Digitized by Google

liquori leuem, oleo ingentem, ſali vehementem, vt ſe ſimul æquent, & æqualiter fluant. Erit igitur humor in cucurbita ceù fœtus quando concipitur, & ex aluo naſcenti velut materno ventre, qui ſe in cauitate pilei recolligens, per eiuſdem orificium pluribus guttulis profluens, vt ex vtero, à vaſculo, quaſi officioſa obſtetrice excipitur, & fouetur. Hic ergo erit Cliſſus, ſiuè triplicatæ virtutes, qui medico vſui remedia admodum ſalubria præſtat.

De Tincturis. *Cap. X.*

EXtrahuntur ex rebus Tincturæ ſiue colores, nam verè, vt in multis cognouimus, eſſentias, virtutes, operationes, animas, & omnia in colore conſiſtere. Si quis enim auri colorem extraxerit, optimum ſecretum nactus fuerit, dummodo metallum ſine colore remaneat cum modica ſui ponderis iactura. Extraximus è Roſis colorem, in quo maximus Roſę odor inerat, & ſapor, & erat preterea mirificæ virtutis. Tincturæ ſunt partes ſimplicium puriores, & efficaciores primæ, & nobiliſſimæ, ex quibus extrahuntur virtutes retinentes, & operationes. Extrahuntur è metallis, radicibus, herbis, floribus, ſeminibus maiori ſolertia, quàm labore ab omnium elementorum mixtione liberæ tincturæ, aeris perſpicuitatem, & puritatem ſubtilitate æmulantur, vt

ex rebus, quibus extrahuntur calorem, ſplendorem, & ſubtilitatem, abſq; vlla impurioris materię acceſſione, & ſubſtãtiam adeò tenuiſſimam & puriſſimam, vt multorum annorum ſpatio nil fęcium in fundo receptaculi ſui deponat: ſed perpetuò ęquali puritate, & perſpicuitate conſiſtat. Et ſi rectè conditę fuerint perpetua virtute vigent. In hoc, & ab eſſentijs differunt, quod ſimplicium ex quibus extrahuntur, colores adſciſcunt, & indè nomen aſsumunt: Sed quia multarum rerum tincturas in noſtro naturalis Magię libro demonſtrauimus, ſuperfluum mihi videtur, hic denuo adducere.

Digitized by Google

IO. BAPT. PORTAE NEAPOLITANI Diſtillationum,

LIBER NONVS.

Oleorum extractio cum prælo.

PROOEMIVM.

Iam de diſtillatione opus ad Vmbilicum produximus, optimoq́; iure poteramus diſtillationi ſuperſedere, niſi quidam diſtillationis modi ſupereſſent medij inter diſtillationem, & expreſſionem, cum multa ſint ſimplicia, quæ diſtillationem non patiuntur, ob id expreſsio cũ prælo reperta eſſet huic negotio maximè neceſſaria, vt ſine ea hæc ars manca, & deficiens videri poſſet, ſed ad finem properemus.

Quomodo oleum cum Prælo extrahatur. Cap. I.

SVnt quædam ſimplicia mediæ oleoſitatis, & pinguedinis, ſuntq; etiam tenacitatis, & viſcoſitatis, vt niſi maximo cũ labore oleum exugi queat. Ars enim multa vſurpauit artificia, quæ ex experientia aucupata ſunt, vt ſine laboris tædio, videlicet præli machinamentis appreſſu, oleoſam materiem exudẽt, quæ antiquitas non ignorauit. Nam Dioſcorides aquam quærens, quæ per ſe ſola faciat vnguentum, id eſt oleum, & aqua mixtum, ita docet. Recens myrrha hæc tunditur cum pauxillo aquæ, dein Prȩlo, vel machinis foras exprimitur. Odoratiſſima hæc, & impendio pretioſa vt per ſe faciat vnguentum, Stacten vocatam. Vocant Grȩci Stacten, quòd è ſtillatitia Myrrha fiat. Sunt etiam ſimplicia quȩdam adeò tenuis eſſentiȩ, vt minimo ignis calore odores in combuſtionis nidorem abeant, videlicet Moſchi, Ambaræ, & Zibethi. Suntq; etiam maximi pretij: vt ſi oleum ex his eligas, multò plus valeant quàm exiſtimari queant. nec ſunt tàm temerè igni exponenda, nam ſi eius aſperitatem ſenſerint, & in teneras auras euolant, & vſtionis labe inficiuntur: ſed ſupra eius vapores expoſita, ſuum reddent oleum ſine vſtionis periculo, & eius amiſſȩ qualitatis.

Non

Non verò in olei expreſſione pretioſi, hoc vtimur organo. Fiat ęnea columnula ſemipedis altitudinis, intus inanis, palmatis diametri, crebris circum circa foraminulis peruia, cui lata fidelia ſupponitur labris circumvndiq; erectis etiam ęnea cum ſuo canaliculo. Repletur turriculis rerum exprimendarum, ſupra imponitur ligneus modiolus, mox robuſto torculo quàm fortiſſimè conſtringatur, è foraminulis oleum effluet in fideliam, & per canalem elicitur: Sed prius turricula, & lamina ferrea calefiant, donec digitorum tactum vix ferant, vt vberius oleum eliciatur.

Oleum ex Myrrha. Cap. II.

MYrrhæ arbor in pleriſq; Arabię locis gignitur. Laxatur ictu cortex, & proſilit in tegetes lachrimam ſuſcipientes: Sed alia caudici cohęrens adnaſcitur. Satiua ſylueſtri pręfertur. Inciditur bis eiſdem cum Thure temporibus à radice vſq; ad ramos, qui valent, & ſudat ſpontè priuſquàm incidatur ſtillaria dicta, cui nulla pręfertur. Eligatur vetus lachryma, quia odoratior omni ex parte concolor, & quę confracta candidas vnguium modo, leuiſq; venas oſtendat minutis glebis, guſtu amaro, acri, & odorato. Tunditur, & lineo linteo, vel ſericeo laxioris contextus imponitur, atquè ſuper feruentis aquę vaporibus ahęno extenditur, vt aſcendentibus vaporibus affatim ſatietur, vbi aquę diluto val

dè permaduerit, vt fluere incipiat, liquida iam facta, organo imponitur exprimiturq́;. Sic purgatiſſimus Myrrhęflos, aut Myrrhinū ius fluet vehemētis odoris. Colluto ore ingratum halitus fetorem abolet, peruncta alarum virus extinguit faciem linendo per noctem ſingulis menſibus iuuenilem faciei colorem, & gratiam vſq; ad vltimum ſenium conſeruat.

De Moſchi oleo. Cap. III.

Capra Indica ex Vmbilici vomica quotannis Moſchum exprimit. Animal cōcepta ſaniè in Vmbilico, antequàm rumpatur, ſuapte natura ad maturitatem ſpectat, ad quam cum ventum eſt, fera titilantis humoris noxio lancinatu laceſſita, cotibus & ſaxis ſe ſe affricans longò inſolatu candentibus magno oblectamēto affricat, donec facto vomice emiſſario, tota ſanies ſupra lapides effundatur, ita vtriculus exinanitur, aluus poſt ducitur cicatrice, rurſusq́; irruens ſanguis replet vmbilicum, & in conſimilem vomicam extuberat. Hęc ex Aetio, & Arabibus excerpſimus. Moſchum contritum ſupra bullientis ollę aquę planè tenſo linteo humeſcet, pręlò mox oleum exudat ſine ſui corporis iactura, aut vſtionis nidoris metu, id in pretioſa odoramenta venit, eo alarum tędia, & graue ſudoris virus aboletur, & tandem omne quod in ſuauem halitum expirat, hac odoris gratia occulitur. Et

vt ſum-

Digitized by Google

vt ſummatim dicam, omnia quibus admiſcetur, odoris commendat iucunditate, extractum oleum tàm vehementiſſimi odoris eſt, vt latè, fuſeq́; iactet odorem, & eius momento tota domus repleat. Reuocat, quos animus defecerit.

Oleum ex Zibeto. *Cap. IIII.*

SImile quidpiam eruitur è genitalibus ferę Feli ſimilis, è cuius natura odoratiſſima ſordes emanat, quæ ſolet purgari, cum ea pars vligine ſcatet. Oleũ ſimili iam dicto modo extrahitur. In peluim humore perfuſam ſericeum linteum laxius contextum extendunt, vulgo taffetano dicimus, infra ignem accendimus, vt vapores ſurgentes bulliẽtis aquæ linteum peruadentes Zibethi oleum fluere faciant; collige, & in vitream ampullam condito ad vſum, nec aliquid de ſua quantitate remittit: ſed integrum ſe conſeruat.

Ambaræ Oleum. *Cap. V.*

VTrum Ambara veteribus cognita ſit, aliorũ iudicium eſto: odoramenti tamen genus eſt ex Aetio traditum, ſunt fontes, qui illam ſcaturiunt, quemadmodum bituminis, & picis. Colliguntur ex piſcibus qui Ambaræ ſca-

turigines deguſtarint. Præfertur in eo genere, quod fuluum, & præpingue eſt: Sed ſingulari quadam opus eſt ſolertionis attentionis induſtria, & prouidæ dexteritatis operoſa. In labellum aqua inditur, & vi ignis ſoluitur in vapores, qui laxo linteo eleuati excipiuntur, quod ſupra vaſis ora tenſum ſit, cum fluitat, madefactum colligitur. Cor roborat, omnesq; ſenſus vegetiores efficit.

Caſtorei oleum. Cap. VI.

CAſtor eſt animal amphibium, quod terris, & aquis viuat, liquorem habet quendam intra folliculos, Melleum, odore graui, virus reddẽtem, guſtu acri, tuniculis interſeptum, quia ceroſum, oleoſumq; eſt, facile ſupra extenſa lintea ex ſurrigentibus vaporibus in oleum currit. Si verò velimus obtorto vaſe vitreo ſine aqua oleum exugere, è libra vncia manat: ſed fędi odoris, & vſtilaginem reſipientis rubri coloris, ſi denuò cum aqua diſtillaueris, clarioris erit coloris, nec tàm grauiter olentis. Oleum id venenis aduerſatur. Gutta cum vino datur comitialibus. Occipiti illitum memoriam iuuare vidimus.

Oleum

Digitized by Google

Oleum Mitridatij, & Theriacæ. Cap. VII.

CVM videremus Theriacam, & Mitridatium promiſsis non reſpondere, quæ maiores ſpoponderint, cępimus anxius cogitare, quo nam modo fieri poſſit, vt tàm mirificis virtutibus non defraudaremur, cumq; certo cognouiſſemus ſimplicium diſtillationibus qualitates ad ſummum euehi, & virtutes multiplicari, cępimus Theriacam diſtillare, non vt aquam: ſed oleum extraheremus. Vndè Theriacę libram in obtorti colli vaſe luto optimè munito, & reſiccato, igni commiſimus, & indè olei drachmā nigerrimi extraximus: ſed præſtantiſſimę virtutis, vt non ſolum quas maiores noſtri ſcripſerunt: ſed quod plus in receſſu, quàm fronte polliceantur.

Oleum Scorpionum diſtillatum. Cap. VIII.

EOdem deſiderio ſtimulati libram olei Scorpionum prædicto retorto vaſe expoſuimus, & oleum egregiæ virtutis extraximus, & ex libra olei vnciam vnam extraximus: ſed acutiſſimæ, & præclariſſimæ operationis.

Oleum

Oleum Sacchari. Cap. IX.

DIfficillimè Saccharum in oleum abit, nam breui temporis interuallo congelatur, vndè multa hominum ſolertiorum diuexata ſunt ingenia, vt varias operationes excogitarent, & à varijs variæ excogitatæ ſunt. Alij in argenteam pateram Saccharum tenuiſſimè contuſum inijciunt, ac aqua vitæ infuſa, vt digito ſuperemineat, tunc admota candela, accenditur aqua; mox argenteo cocleari exagitato, dum ardet, & cum ardere deſierit, & aqua abſumpta eſt, oleum in patera remanet liquidum: ſed vix elapſo Menſe dureſcit. Alij Arantium malum medulla priuant, & in exenteratum alueum Saccharum diligenter contuſum imponunt, mox ignem leuem circumaccendunt: liqueſcit Saccharum calore, & combibendo Corticis ſuccum in oleum abit: Sed etiam tempore gelaſcit.

Ex ſeminibus Citri oleum. Cap. X.

EX omnibus ſeminibus oleum extrahitur: Sed ad multa neceſſarium quod ex ſeminibus Citri prius ſuis corticibus ſpoliantur, mox exactius in marmorea pila cõtundantur, vino irrorentur, & ſupra æreũ vaſculum igni impoſita, argenteo cocleari exagitentur,

& mo-

& moueantur donec expirent vini humiditatem. Demum torculari impoſita, & compreſſa fortiter, aurei coloris oleum foras exprimetur. Cuius rei vires contra venena mirificæ, & præcipuè admiſcendis odoramẽtis; nam nunquàm ranceſcit, & ſi longo temporis interuallo rancorem contraxerit, cum aqua remixtum, & bis, teruè exagitatum, æneo vaſe diſtillabis, nã omni phlegmate relicto, nunquàm amplius rancorem contrahet. Sic Limonis, Aurantij; & reliquorum eiuſmodi generis.

Oleum ex ſeminibus Coloquintidis, & Sinapis. Cap. XI.

TVnduntur ſemina ſuis corticibus, conduntur q; in marmorea pila, ac prælo, vt diximus, exugitur oleum. Quod linctum puerorũ ſtomacho mirè vermium quãtitatem egerere facit. Eodem modo ex duodecim libris ſeminum Sinapis duæ olei vnciæ exceptæ ſunt coloris aurei nigreſcentis; Sed ſi prius aqua ſemina macerentur per menſem æneo vaſe, liquidius, & acrius prouenit.

Digitized by Google

Oleum Vitri. *Cap.* XI.

VItrum optimum, & optimè lotum, & ſiccum conteratur, vt eius granula, Milij aut Papaueris ſemina æquent, confractum in vas vitreum accommodatur ſerie ſtratorum mutua ex linteis mundis, & ſiccis, in partes conciſis magnitudine aurei nummi interiectis, vas in arena mergatur, ac ſubſtrato igne in receptorium oleum labitur coloris aurei non ſine adſtantium admiratione.

Ego Ioannes Demiſianus D. Theologus diligenter perlegi Opus de Diſtillatione Eruditiſs. Viri Io. Bapt. Portæ Neapolitani, in quo nihil offendi, quod vel Catholicæ fidei, vel morũ probitati officere poſſit, immò cũ varia multipliciq; doctrina ſit refertum, in aſpectum, lucemq; hominum proferri perutile, & iucundum fuerit.

Ego idem Ioannes Demiſianus.

Imprimatur ſi placet R. P. Mag. Sac. Palatij.

B. Gypſius Viceſger.

Imprimatur.

Fr. Angelus Brix. R.mi P.M.Sac.Pal.Ap.Socius.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by

INDEX

PRoœmium totius Operis.

LIBER PRIMVS. Primordia pandit diſtillationis eiusq; cauſas, & Inſtrumenta. fol. 1.

Vtrum diſtillatio ſit Veterum, vel Recentiorum inuentum. Cap. 1. *fol.* 1.

Quid ſit diſtillatio. 2. 3.

Quod à Natura nobis ars diſtillandi ſit indicata. 3. 5.

De diſtillationum generibus, & de eo quod ſit per aſcenſum per ignem. 4. 6.

Diſtillatio per aſcenſum per Terram. 5. 8.

Diſtillatio per aſcenſum per Aerem. 6. 10.

Diſtillatio per aſcenſum per Aquam. 7. 13.

Diſtillatio per deſcenſum per Ignem. 8. 16.

Diſtilatio per deſcenſum per Terram. 9. 18.

Diſtillatio per deſcenſum per Aerem. 10. 19.

Diſtillatio per deſcenſum per Aquam. 11. 20.

Diſtillatio per inclinationem per Ignem. 12. 22.

Diſtillatio per inclinationem per Terram. 13. 24.

Diſtillatio per inclinationem per Aerem. 14. 25.

Diſtillatio per inclinationem per Aquam. 15. 26.

De diſtillatione per Solis calorem. 16. 27.

De diſtillationibus per alios calores. 17. 30.

Vtrum ſimplicium qualitates in diſtillatione extrahantur. 18. 32.

De varijs Vaſuum generibus. 19. 36.

De Diſtillatitiorum Materia. 20. 43.

De varijs Diſtillatitiorum Ignium gradibus. 21. 44.

LIBER SECVNDVS. De odoratis Aquis eliciendis. 46.

DE Aqua Roſacea odorata elicienda. Cap. 1. 46.

De aqua Roſacea diſtillata reponenda. 47.

V 2 *Roſacea*

Roſacea aqua venalis. 48.
Roſacea aqua, cuius pars vna multas Fontanæ aquæ odoratas reddat. 49.
Aqua ex Aurantiorum floribus odorata. 2. 50.
Aqua ex Aurantiorum floribus reponenda. 50.
Aqua ex Aurantiorum floribus venalis. 51.
Aurantiorum aqua eximiæ fragrantiæ. 52.
Odorata Aqua ex Myrti floribus. 3. 52.
Aqua odorata ex Myrti floribus reponenda. 53.
Aqua ex Myrto venalis. 53.
Aqua Myrtę miræ fragrantiæ. 54. 54.
Odorata florum Lauendulæ aqua. 4. 54.
Aqua odorata ex odorato Trifolio. 5. 55.
Odorata aqua ex Iaſeminis. 6. 56.
Aqua odorata ex moſchatulis Roſis. 7. 58.
Aqua odorata ex purpureis violis. 8. 59.
Ex Gariophyllis floribus odorata aqua. 9. 60.
De odorata Liliorum aqua. 10. 61.
De odorata Narciſſi aqua. 11. 62.
Aqua odorata ex Azadarach floribus. 12. 62.
Aqua odorata ex herbis. 13. 63.
Aqua odorata ex pluribus commixtis floribus. 14. 64.
Quomodo flores in diſtillatione ſuos colores, & vires conſeruent. 15. 66.
LIBER TERTIVS. In quo de Oleorum tractatur. 68.
Deſcriptio Vaſis, & Fornacis ad Oleorum extractionem. Cap. 1. 69.
Quomodo Oleum ex aqua ſeparetur. 2. 71.
Odoratum Oleum ex Aurantij floribus diſtillare. 3. 73.
Odoratum Oleum ex Citriorum floribus, & corticibus. 4. 74.
Oleum odoratum ex Corticibus Citri. 74.
Odoratum Oleum ex Roſarum floribus. 5. 75.
Oleum odoratum ex Myrti floribus. 6. 76.
Oleum
Digitized by Google

Oleum florum Gariophyllorum odoratum. 7. 76.
Oleum odoratum ex Iaſemini floribus. 8. 77.
Oleum odoratum ex floribus Lauendulæ. 9. 77.
Oleum odoratum ex Roriſmarini floribus. 10. 78.
Oleum odoratum ex Abſinthij floribus. 11. 79.
Odoratum oleum ex Maro. 12. 80.
Odoratum oleum Menthæ, & Calamentha. 13. 80.
Odoratum oleum ex Pulegio. 14. 81.
Odoratum Origani oleum. 15. 82.
Odoratum oleum è Saluia. 16. 82.
Odoratum oleum Chamęmeli. 17. 83.
Odoratum Oleum Artemiſiæ. 18. 83.
Oleum Rutæ odoratum. 19. 83.
Fœniculi odoratum oleum. 20. 84.
Ex Aniſis odoratum oleum. 21. 85.
Corianni oleum. 22. 86.
Ex Lauro oleum. 23. 86.
Ex Cupreſſi fructu oleum. 24. 86.
Odoratum oleum ex radicibus Angelicæ. 25. 87.
Quomodo Olea præſtantiora, & validiora fiant. 26. 87.
LIBER QVARTVS. De diſtillatione oleorum exoticarum plantarum. 88.
De oleo Cinnamomeo odorato. 1. 89.
Oleum exoticorum Gariophyllorum. 2. 90.
Oleum Nucis Myriſticæ. 3. 91.
Oleum Cardamomi. 4. 92.
Oleum Piperis. 5. 93.
Oleum ex Nuce Indica. 6. 94.
LIBER QVINTVS. De Reſinis diſtillandis.
Fornacula, & vas quibus Reſinarum oleum eliciamus. Cap. 1. 96.
Maſtiches oleum quomodo extrahatur. 2. 97.
Oleum Carabis quomodo extrahatur. 3. 98.
Oleum Belzoini. 4. 99.

Styra-

Digitized by Google

Styracis Oleum odoratum. 5. 100.
Oleum ex Balſamo Occidentali. 6. 101.
Oleum odoratum Thuris. 7. 102.
Opoponacis oleum. 8. 103.
Oleum Hammoniaci. 9. 103.
Oleum ex Terebinthina Reſina. 10. 104.
Oleum Picis. 11. 104.
Oleum ex Cera. 12. 105.
Oleum Caphuræ. 13. 106.
LIBER SEXTVS. De Oleo ex Lignis extrahendo. 107.
Vaſa, & modi diſtillandi oleum ex Lignis. 1. 108.
Oleum ex Guaiaco quomodo exugatur. 2. 109.
Oleum ex Iuniperi Ligno. 3. 111.
Ex Agalloco, ſiue Ligno Aloes Oleum. 4. 111.
Oleum ex Aſpalatho. 5. 112.
LIBER SEPTIMVS. De Aquis validis extrahendis. 113.
Aqua corrodens Aurum. 1. 114.
Aquæ Argentum corrodentes. 2. 116.
De aqua, ſiuè Vitrioli oleo. 3. 116.
De Sulphuris oleo. 4. 118.
Oleum ex aqua Tartari. 5. 119.
Oleum Argenti viui. 6. 120.
Oleum de Lateribus. 7. 122.
Oleum Salis communis. 8. 122.
Oleum Talci quomodo exugatur. 9. 123.
Quomodo diuerſæ qualitatis aquæ ſimul commixtæ ſeparentur. 10. 124.
LIBER OCTAVVS. Quo de extrahendis rerum virtutibus varia experimenta traduntur. 126.
Aqua Vitæ extractio ſine Igne. 1. 127.
Aqua Vitæ cum Igne exuctio. 2. 128.
Quomodo Aquæ vitæ alijs modis ad laboris, & impenſa-

rum

Digitized by Google

rum compendium extrahatur. 3. 130.
Quinta Aq*uæ vitæ eſſentia quomodo fiat. 4.* 131.
Alius modus Quintam eſſentiam extrahendi de Fœniculo. 5. 135.
Quinta eſſentia Seſelis Maſſilienſis Angelic*æ, & Zedoariæ. 6.* 135.
De Elixiribus. 7. 136.
Elixir ex multis ſimplicibus compoſitus. 8. 138.
De Cliſſo. 9. 141.
De Tincturis. 10. 143.
LIBER NONVS. Oleorum extractio cum prælo. 145.
Quomodo Oleum cum prælo extrahatur. 1. 146.
Oleum ex Myrrha. 2. 147.
De Moſchi Oleo. 3. 148.
Oleum ex Zibeto. 4. 149.
Ambaræ Oleum. 5. 149.
Caſtorei oleum. 6. 150.
Oleum Mitridatij, & Theriacæ. 7. 151.
Oleum Scorpionum diſtillatum. 8. 151.
Oleum Sacchari. 9. 152.
Ex Seminibus Citri oleum. 10. 152.
Oleum ex Seminibus Colloquintidis, & Sinapis. 11. 153.
Oleum Vitri. 12. 154.

FINIS.

Digitized by Google

ROMÆ.

Ex Typographia Reu. Cameræ Apoſtolicæ.

M. DC. VIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google